

QUÈ HI FEM?

MÉS DE 100
CASOS REALS
PER A
REFLEXIONAR
SOBRE LA
CONVIVÈNCIA
ALS CENTRES
DOCENTS

L'equip que ha treballat en aquest dossier està integrat per Anna Isabel Llopis Lluca, Carlos Carrera Til, Carmen Salas Ribes, José Maria Plaza Lafuente, Júlia Villaescusa Blanca, Maria José Roig Fabra, Pepe Castells Gómez, Regina Bañuls Royo i Enric Ramiro Roca (coordinador).

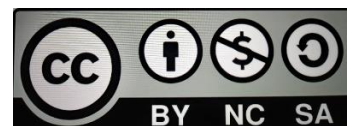
Revisió lingüística realitzada pel Servei de Terminologia de la Universitat Jaume I de Castelló

Disseny i maquetació: Maria Rodrigo Salas

València, 1 de juliol de 2020

© 2020, *Enric Ramiro Roca (coordinador)*

Aquesta obra està sota una llicència Creative Commons Reconeixement-No comercial-Compartir igual 3.0
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/es/deed.ca>)

ÍNDEX

Introducció.....	3
Guia d'utilització.....	8
Casos d'educació infantil i primària	13
Individuals	14
Entre professorat i alumnat	25
Entre alumnat.....	34
Entre famílies i professorat	42
Entre el professorat.....	54
Amb l'administració	67
Amb el veïnat	78
Casos d'educació secundària i batxillerat	85
Individuals	86
Entre professorat i alumnat	95
Entre alumnat.....	108
Entre famílies i professorat	117
Entre el professorat.....	128
Amb l'administració	135
Amb el veïnat	144
FAQS	150
Perfil de les autores i autors	151

1. INTRODUCCIÓ

Oferim aquest dossier pensant que pot aportar debat i reflexió a la comunitat escolar

Per què oferim aquest dossier?

Aquest dossier és producte de molts anys d'experiència per part d'un grup de mestres i professors i professores que he tingut la immensa sort de coordinar. I ha nascut com una demanda que hem escoltat en molts centres que hem visitat. D'aquesta unió ha nascut el dossier que hem redactat amb més de cent casos reals amb preguntes que pretenen situar-se i informar del que pot passar, i proposar espais de reflexió al seu voltant. És evident que podríem mostrar molts més casos reals, però tampoc es tractava de fer un vademècum de les contingències que succeeixen en una escola, sinó especialment obrir una via de reflexió i oferir un model perquè s'hi sumaren altres situacions que complementaren, mai substituïren, les ensenyances que s'imparteixen a la universitat. Creiem que aquestes pàgines que continuen poden ser una bona excusa per a parlar sobre la realitat que està present a l'escola i a l'institut.

Consells per a aprofitar el dossier i no morir en l'intent

Cadascú pot utilitzar el dossier com preferisca. Així de clar. No hi ha un camí perfecte, un mètode ideal com de vegades pot passar en altres qüestions. Simplement són una selecció de fitxes que estan molt estructurades però que es poden utilitzar seguint el criteri de la persona que les llegeix. No hi ha un ordre essencial ni tampoc una metodologia concreta. Es poden llegir de forma lineal, començant pel primer i acabant per l'últim cas; es pot fer servir obrint una pàgina indeterminada i veure-hi la sorpresa que ens ofereix el full; anar a endinsar-se en un dels set capítols en què està estructurat el dossier, o llegir l'índex i dirigir-nos a aquell fet que ens ha passat a classe. Totes les opcions són bones, segons la necessitat que tinguem. I per què? Doncs perquè partim de la premissa que cada persona té una història personal molt específica. No sé si coneixeu la dita «un text

sense context és un pretext». Com que no coneixem el vostre context ni tenim possibilitat de forma escrita de poder-ho fer, us lliurem aquest tresor perquè el seu ús siga a criteri de la persona que l'utilitze.

Com a aglutinador de tot el grup, i al marge de tots els casos presentats, hi ha hagut la figura d'un coordinador que ha servit com una mena d'organitzador i observador extern. En aquest cas, m'ha «tocat» a mi, Enric Ramiro, que vaig iniciar l'aventura, i reunir l'equip d'autors i autores. Així, durant tot el procés he estat el responsable de motivar, suggerir canvis i proposar els camins que calia seguir, encara que la decisió última era de tot el grup. Pot ser que aquesta figura haja estat positiva perquè ha aportat una visió global i implicada en el conjunt, però no excessivament arrelada a cap de les parts, i és la responsable d'aquells errors que puguen detectar les persones que s'aproximen al treball, ja que ha estat l'encarregada de poder-los millorar.

Ens atrevim a dir que el que funciona en una aula d'un mateix centre metodològicament pot ser és negatiu per a la classe del costat, i fent-ho encara més difícil, el que funciona hui, no funciona demà en el mateix lloc i amb les mateixes persones. Per tant, serà el lector o lectora o el grup que comente el cas qui haurà de decidir en cada moment la millor solució per a la problemàtica que es planteja. És clar que amb un simple full no podem marcar els factors essencials que han contribuït a configurar la situació que presentem. No ho pretenem.

Entenem que són la suma d'experiències pròpies i compartides les que ens obriran camins insospitats de solucions inimaginables. Això sí, amb una actitud oberta per a aprendre cada dia. Segurament, aquest és el principal fonament educatiu: estar sempre disposats a aprendre del dia a dia. Si creiem que la universitat, o una oposició, o un màster o un doctorat, ens van a donar les claus per a obrir el tresor que significa ensenyar a l'alumnat, estem molt equivocats. «Tota pedra fa paret», i per tant, ens ajudaran totes les formacions que tinguem i les vivències que puguem aconseguir..., sempre que estiguem disposats a incorporar-les al nostre currículum ocult. I si aquestes ensenyances són de qualitat i selectes, encara millor. I sovint no

les trobarem en l'ensenyament reglat, que haurà de seguir unes pautes determinades per un currículum de vegades obsolet, antiquat i caduc, sense flexibilitat per a acostumar-lo a les noves realitats, sinó en una conversa amb un amic, en un viatge, pel·lícula, obra de teatre, audició de música, fent esport, o ens l'ensenyarà aquell alumne rebel que ens fa patir tant. Obrim la mirada crítica i autocrítica, al mateix temps que ens prenem una bona dosi de creativitat i imaginació. I si ho podem fer amb bona companyia, de segur que ens resultarà més profitós'

Vàrem iniciar el treball conjunt durant el 2018, amb una primera etapa de contactes ocasionals, debats i pluja d'idees, però fou en el 2019 i 2020 quan dissenyàrem el pla d'acció i ens posàrem en marxa. Per tant, aquest material que tens a la teua disposició de forma totalment gratuïta ha estat pensat i confeccionat per a ajudar a millorar l'educació. En concret, la de les persones que pensen fer classe i, per tant, fan el Pràcticum amb aquesta idea, o en un futur faran el MIR, possiblement. A totes aquestes persones estem convençuts que els farà falta una aproximació a la realitat de l'escola que segurament alguns membres del professorat universitari no els la podran donar perquè no han estat a les aules o ja fa molt de temps que no hi estan.

Per totes aquestes raons i algunes més, és pel que hem redactat les fitxes que us presentem a continuació i que són un fragment de realitat en el difícil itinerari d'aprendre a formar part del meravellós grup de docents que han estat, són i seran imprescindibles cada vegada més, per molt que canvie la societat. Elles i ells seran la garantia de la llibertat i la compensació de les desigualtats. Per a aprendre coneixements, segurament les noves tecnologies ja estan superant l'escola tradicional, i cada vegada ho faran més i millor, i a distància. Però mai podran substituir una persona que els faça pensar de forma crítica i amb criteris per a poder seleccionar la informació. Ací és on hem de descarregar els nostres esforços, perquè el nostre paper com a transmissors de coneixements ha caducat. Hem de ser-ne conscients i actuar com a guies de les futures generacions, i diem com a guies i no com a instructors, perquè el nou alumnat no ve com una pàgina en blanc sinó amb molts paràgrafs escrits i cada vegada més. És per això que la nostra actitud ha de ser molt respectuosa però també molt compromesa. No es tracta de donar llibertat de tot a tots, perquè és una falsa realitat i és allò que voldrien els

qui dia a dia estan manipulant la societat, sinó d'obrir vies de debat però defensant principis molt bàsics. Poden ser d'igualtat de gènere, de respecte a les minories o del dret a decidir, però sempre amb una actitud de diàleg i de confrontació d'idees i arguments.

Esperem que les fitxes que amb tanta passió i estima hem elaborat us resulten útils. No tingueu pressa. Segurament, algunes de les coses que trobeu inviables o increïbles, algun dia us apareixeran davant vostre i recordareu el que tastàreu i l'avís que us vàrem donar en aquestes simples pàgines que teniu a continuació. Pensem que totes elles són fruit de la realitat i l'experiència. Tan sols cal llegir, reflexionar i estar a l'aguait perquè quan es produïska alguna d'aquestes situacions no pensem «Com és possible?». L'educació és una aventura que no es pot programar totalment.

Agraïments

Són tantes les persones a qui hem d'agrair que no cabrien en tot el dossier: els nostres familiars que en suporten, els nostres mestres i les nostres mestres i els professors i professores que ens han ensenyat i desensenyat, el nostre alumnat que ens ha obert les portes i les mirades, les nostres amistats a qui hem consultat..., i el nostres referents. Com em correspon aquest apartat, vull citar-ne tres: Freinet, Freire i Frato (Francesco Tonucci). Supposem que els coneixeu i, en cas contrari, és una bona oportunitat per a fer-ho. I també a Maria Rodrigo per la seua maquetació i disseny del treball, i a la Biblioteca d'Algemesí i al CEIP Jesús de València que han acollit i suportat les nostres reunions periòdiques.

Però a qui hem d'agrair sobretot, i no coneixem, és a qui utilitze aquestes pàgines que s'han fet amb tantes hores de debat, recerca, i redacció. Els qui esteu llegint les nostres experiències sou els veritables protagonistes de l'aventura. Sou els responsables que tot aquest esforç quede en no-res o siga útil a la societat. Si utilitzeu o no els casos serà una mostra de si ha valgut la pena el llarg camí que hem recorregut. Amb el cor en la mà, esperem molt sincerament que us resulte

una eina per a ajudar a una millor convivència entre totes les persones implicades en el procés educatiu.

És per això que hem volgut posar el nostre treball en format lliure, sense llibre ni ISBN, perquè cadascú el pugui reproduir segons les seues necessitats. El nostre objectiu és fer-lo arribar a totes les persones que coneixem i també a les que considerem que estaran interessades en aquestes qüestions. Per això hem optat per la llicència del Creative Commons. Ara la feina és de tothom per a donar-lo a conèixer, adaptar-lo al seu interès i millorar-lo. Endavant!

Enric Ramiro Roca

Coordinador de l'equip de treball

GUIA D'UTILITZACIÓ

Per què va nèixer aquest dossier?

Si ens passem pels centres educatius i parlem amb les persones que acaben d'incorporar-se al treball com a docents, la majoria ens manifestaran les seues incerteses, la seua preocupació pel sentiment constant de no estar preparades per a la feina, per no saber molt de l'ofici de Mestres. Si parlem amb el professorat més veterà que acull estudiantat del grau en Mestre o Mestra en pràctiques ens mostraran la seua preocupació per la manca de preparació de l'alumnat. Perquè l'escola real està farcida de problemàtiques molt allunyades del que significa la programació o les nombroses sigles que l'administració educativa, any rere any, amplia i diversifica amb molt bona voluntat i principis.

En qualsevol cas, és evident que hi ha una disfunció entre l'ensenyament universitari i el no universitari, com hem demostrat en altres ocasions. Les raons són múltiples, però la preocupació s'estén a tot el sistema educatiu. De fet, són nombroses les universitats que fan seminaris d'estudi i plans de reforma del Pràcticum amb l'objectiu de poder acoblar els seus plans d'estudis a la realitat, i també les escoles intenten de forma totalment desinteressada ajudar l'alumnat en pràctiques i tutoritzar-lo en companyia del professorat universitari. Però..., persisteix una dissonància que cal seguir abordant.

Davant aquesta situació constatable, un grup de docents reunits per l'amistat i el compromís amb la professió que atresoren molts anys d'experiència des d'educació infantil fins a la universitat, des de les tutories fins a les responsabilitats de gestió, des de la investigació educativa fins a la posada en marxa d'actuacions d'èxit, s'han coordinat, ara que disposen de temps, per a oferir un ampli conjunt de casos reals que han passat a les escoles i instituts on han treballat...

- Perquè la vida del centre és fonamental per al benestar de totes les persones que hi habiten, principalment de l'alumnat que, no ho oblidem, és la raó de ser de tot centre educatiu, i no hi ha cap assignatura en la formació de mestres ni de professorat de secundària que la tracte.
- Perquè la manera en què un centre educatiu dona resposta als esdeveniments quotidians perfila la manera de ser dels membres de la comunitat educativa.
- Perquè ser mestre o mestra és molt més que impartir classes de diferents àrees.

- Perquè hem d'estar preparats per a ser empàtics, per a poder posar-nos al lloc d'altres persones, per a saber acompanyar i no imposar, per a obrir finestres i no tancar-les pel que fa a les relacions personals a l'aula i al centre, per a adaptar-nos a noves situacions...
- Perquè s'aprèn per modelatge, la qual cosa vol dir que l'alumnat copia el que ens veu, no el que ens escolta.

Aquests continguts, possiblement, semblen impensables si s'atén el currículum oficial que s'imparteix en la majoria d'universitats, perquè poques vegades es troba temps als centres superiors per a tractar fets comuns a tots els centres educatius i perquè, sovint, l'esforçat professorat universitari no ha trobat materials adients que els acoste a la quotidianitat escolar. Doncs els que es presenten ací poden servir-los d'ajuda, ja que cada vegada es fa més palès que els grups docents han de proposar a la comunitat educativa maneres de resoldre els fets que sorgeixen i que poden esdevenir en problemes si no es tracten adequadament, com ho demostren les darreres normatives publicades per l'administració educativa.

En què consisteix el dossier?

Hi ha un total de 121 fitxes (64 d'infantil-primària i 57 de secundària-batxillerat). Cada fitxa té un número de registre constituït per quatre dígit: els dos primers corresponen a l'etapa i curs:

L'1 fa referència a educació infantil, concretament al segon cicle d'aquesta etapa.

El 2 a educació primària.

El 3 a educació secundària.

El 4 a batxillerat

Si el cas afecta tota l'etapa, al primer dígit li seguirà el 0. Si ha passat en un curs determinat, hi haurà la xifra corresponent a aquest tot seguit. Per exemple, 10 serà d'infantil i afectarà tota l'etapa, el 22 correspondrà a l'etapa de primària i al segon curs, i així successivament. Hem d'insistir que aquesta classificació no condiciona en realitat la seua utilització, ja que els fets ocorreguts poden traslladar-se en la immensa majoria d'ocasions a altres cursos i, fins i tot, a altres etapes. Per tant, tan sols serveix com a detall del context de la vivència.

Les dues següents xifres són un factor important que cal considerar, ja que marquen els actors que intervenen:

- 1) Individuals
- 2) Entre professorat i alumnat
- 3) Entre alumnat
- 4) Entre famílies i professorat
- 5) Entre el professorat
- 6) Amb l'administració
- 7) Amb el veïnat i la comunitat escolar

Així, el cas 1204 determinarà l'etapa d'educació infantil, en el segon curs, és a dir 4 anys, i que els seus protagonistes van ser les famílies i el professorat; el cas 2306 pertany a l'etapa de primària, exactament al tercer curs, i té a veure amb la relació amb l'administració.

Cada cas s'inicia amb una pregunta que fa de títol i que pretén endinsar el lector o lectora ja en la temàtica del text. Després apareix una xicoteta descripció de les dades que considerem imprescindibles per a definir la situació, i finalitza amb un conjunt de preguntes que ens serviran per a reflexionar: «QUÈ HI FEM?»

No hi trobareu cap indicació sobre la validesa de les vostres respostes perquè no hi ha una única solució correcta. Com que els casos són reals, és evident que aquestes concrecions han existit i també s'han resolt d'una manera més o menys òptima, però era impossible traslladar ací totes les variables i, per això, es va optar per l'explicitació de les línies bàsiques per a conèixer la situació i la utilització de les preguntes per a traçar una possible línia de resolució mitjançant la reflexió o el debat.

Com es pot utilitzar aquest dossier?

Som conscients que hi ha moltes possibilitats i tècniques per a abordar els casos que presentem, nosaltres n'exposem algunes de forma individual per a la formació de l'alumnat de Mestre o Mestra o del màster per a accedir a secundària:

- a) **LECTURA.** La més senzilla és llegir-lo de forma lineal, és a dir, a casa, un cas seguit d'un altre, i així fins a acabar el conjunt de casos, o seleccionant aquella etapa, cicle o temes que més ens interesse per la raó que siga. Per això està l'índex que ens ho facilita.
- b) **REFLEXIÓ.** Plantejant-se les preguntes i reflexionant sobre elles, de forma oral, per escrit o simplement posant-se en la pell de la mestra o mestre a qui li ha passat el que planteja el cas.
- c) **RECOPILACIÓ DE DADES.** Com a punt d'inici i recollir altres situacions que s'hagen donat en el centre de referència on s'està realitzant les pràctiques o en la localitat on es viu, o simplement, on es té oportunitat de poder-ho fer.

A l'aula, en la universitat

- a) **DEBAT.** Debatent el contingut dels casos en grup. Pot ser la part més completa i on més utilitat li podem traure al plantejament de la situació. Pot ser entre un grup d'iguals, per exemple al si del Pràcticum o com a conversa amb el tutor o tutora del col·legi on estem.
- b) **INVESTIGACIÓ.** Com a exercici o autoexercici per a comentar-lo amb el professorat tutor de la universitat, i fins i tot formant un triangle on participe també el tutor o tutora de l'escola.
- c) **TÈCNiques DE GRUP.** Com a treball en equip a l'estil de Phillips 66 o altres tècniques similars.
- d) **MONOGRÀFIC.** Comentar diversos casos d'una mateixa categoria i muntar una sessió monogràfica sobre la qüestió que es planteja de forma autodidacta o amb l'assistència d'algun mestre o mestra o professor o professora del Pràcticum de la universitat.
- e) **LLANÇADERA.** Quan s'estan explicant els diferents mètodes o autors de caire pedagògic (Freinet, Decroly, Montessori, Freire, Piaget...) repartir casos i aplicar les teories exposades a contestar les preguntes que s'exposen, tant si s'està d'acord amb elles com si no. Individual o en grup. Després iniciar un debat..

Per a docents i centres educatius d'infantil, primària i secundària

- a) **INTERCANVI.** Com a correspondència entre persones que fan classe en realitats molt diferents, entre contextos rurals i urbans, entre un cicle i un altre, o també entre una etapa i una altra. De fet, també seria interessant provar de comentar els casos de primària i infantil amb companyes i companys que estan fent el màster de secundària i a l'inrevés.
- b) **FORMACIÓ DE FAMÍLIES.** Per a plantejar el cas a pares i mares d'una mateixa tutoria, per escrit o presencialment en una escola de família.
- c) **SERVEI D'ORIENTACIÓ.** Plantejant un o diversos casos en l'equip d'orientació del centre com a material de formació, per a arribar a conclusions específiques per a aquest centre educatiu.
- d) **ALTRES utilitats:** reunions de tutoria, setmana cultural, xarrades...

Som conscients que amb un simple full no podem marcar ni tan sols els factors essencials que han contribuït a configurar la situació que presentem. No ho pretenem. Simplement és un marc general i diferent del d'altres que s'exposen perquè la persona o el grup faci un debat i expose les condicions de la realitat i justifique la solució proposada. Per tant, en cada cas és lliure la resposta a les preguntes que hem redactat i que es poden ampliar o reduir a criteri de qui porte la coordinació de l'activitat.

EXEMPLES DE METODOLOGIA POSSIBLE

A l'aula de la universitat

Cada grup treballa un cas, contesta a les preguntes, en reformula de noves... Arriba a una o més solucions, de les quals en triarà dues. Després, s'exposa a la resta de grups. Es poden dramatitzar, cada membre busca arguments del personatge que li ha tocat i (es teatralitza la situació) s'organitza un *role-play* abans de parlar sobre aquesta davant del gran grup.

Més tard, cada (grup) equip ha de fer una reflexió sobre el cas que s'ha exposat apostant per una de les dues solucions donades. Aquesta tasca es podrà fer en grup o personalment i per escrit. L'argumentació serà cabdal en aquest apartat.

Com a tasca personal o grupal fora de l'aula.

S'encarrega un cas de cada un dels apartats al grup o a una persona per tal que el treballi. Se li facilita un guió per a seguir en cada cas:

- Persones/estaments... implicats.
- Apuntar dues possibles causes de l'actuació de cadascú.
- Normativa general o de centre a la qual cal acudir.
- Persona/càrrec que té la responsabilitat per a solucionar la qüestió.
- Esbrinar, almenys, dues solucions analitzant pros i contres de cada una d'elles.

En setmanes culturals, xarrades... a la Universitat, CEFIRE...

Distribució de casos per parelles, estudi d'aquests i exposicions a la resta, triant els temes que ens interesse segons l'enfocament del curs o la xarrada: medi ambient, coeducació, inclusió, convivència... això pot ser un bon començament per a introduir la temàtica.

Entenem que és la suma d'experiències pròpies i compartides la que ens obrirà camins insospitats de solucions inimaginables. Això sí, amb una actitud oberta per a aprendre cada dia. Segurament aquest és el principal fonament educatiu: estar sempre disposats a aprendre del dia a dia.

INFANTIL-PRIMĂRIA

INDIVIDUALS

ÉS IMPRESCINDIBLE ATENDRE LA INDIVIDUALITAT A L'AULA?

A l'aula de primer de primària hi ha un alumne diagnosticat amb TDAH amb actitud agressiva i desafiant que quan té una crisi desencadenada per una frustració, normalment per no ser el que millor resol una situació o no ser el protagonista de la classe, respon amb males paraules, insulta i, fins i tot, agredeix els companys i companyes i els adults. Per a ajudar-lo s'ha elaborat un pla d'actuació i un protocol que totes les persones que treballen amb ell han de seguir i que comença per anticipar-nos al conflicte retroalimentant-lo sovint, enviant-lo fora de l'aula per a demanar coses a secretaria o dient-li que isca al pati amb el conserge per a fer dues voltes al pati. També s'ha d'executar un treball amb el grup classe perquè accepten el tracte diferenciat de l'alumne. Tot i que són mesures que donen resultat, hi ha algun docent que ho qüestiona i que fa que a la si del claustre s'haja de tractar el tema cada poc de temps.

QUÈ HI FEM?

- a) El professorat ha de saber sobre les necessitats de cada xiquet o xiqueta de diferents nivells i planificar el quefer de l'aula perquè tinguin benestar per treballar?
- b) Això comporta parlar-ho en assemblea d'aula i fer partícip l'alumnat?
- c) Les mesures adoptades per a evitar que l'alumne ho passe malament, s'hauran de consensuar amb la família?
- d) Un docent ha de saber el que comporta la seua professió i ha d'estar preparat per a atendre i resoldre qualsevol situació?
- e) Com s'hauria d'abordar el tema amb la resta de famílies de la classe per tal que la diversitat de l'aula es visca, malgrat tot, com una riquesa?

L'ALUMNAT AMB NECESSITATS SINGULARS DE VIDA, ENRIQUEIXEN LA VIDA DEL CENTRE?

Pau arriba a l'escola per a incorporar-se a quart de primària al mes de març, ja que ha tingut problemes en el centre concertat on estava matriculat perquè porta un implant coclear, té molt poca audició i sols entén si se li parla mirant-lo a la cara i vocalitzant. A més, quan està a l'aula el professorat ha d'utilitzar una emissora d'FM per a parlar i hi ha d'haver poca contaminació acústica en l'ambient per a afavorir que pugui escoltar el que es diu. Al pati té dificultats per a integrar-se en els jocs col·lectius de pilota perquè podria trencar-se l'aparell que porta, per tant, se l'hauria de llevar però això comportaria no sentir res.

L'alumne pateix de mal de cap, sobretot quan està una estona llarga en un ambient amb molt de soroll; tot i això, és participatiu i alegre i té moltes ganes de ser un més a la classe.

QUÈ HI FEM?

- a) Cal informar l'alumnat sobre Pau mitjançant una xicoteta xarrada de la logopeda en cada aula per aclarir les condicions de sentir-hi que té Pau? Hi hauria altres formes de fer-ho?
- b) S'haurà de convocar tot el grup docent per informar del pla d'actuació de la Comissió de Diversitat de l'escola? Quan i com s'hauria de realitzar?
- c) La tutora haurà de planificar les sessions de pati amb l'alumnat per tal que Pau se senti acollit i pugui participar-hi?
- d) El professorat podrà negar-se a emprar l'emissora que permet que Pau pugui sentir alguna cosa?
- e) Per fer el seguiment del període d'adaptació de Pau, cal comptar amb la seua opinió i amb la de l'alumnat que l'envolta?, com es podria planificar?

COM HEM D'ACTUAR DAVANT LA MASTURBACIÓ EN L'AULA?

És una alumna de primer de primària amb un comportament normal, bona relació amb tots els xiquets i xiquetes i amb el professorat. És simpàtica i molt agradable. Sol treballar i fer les tasques recomanades. A classe, quan treballen en activitats tranquil·les, comença a masturbar-se, refregant-se en la cadira o la taula o posant-se algun element prop de la vulva. La cara li canvia per complet, es queda absent i es posa tota roja. Sembla que no s'adona del que passa. Els xiquets de la classe i del seu equip ja no s'estranyen, perquè sol fer-ho prou sovint, i diuen que està «pensant». Quan li passa el moment de l'excitació, torna a la normalitat com si no haguera passat res. Si la mestra la crida pel seu nom, ella no respon, és com si no s'assabentés. Al llarg del dia ho fa diverses vegades.

Quan es parla amb la mare del tema, ella diu que a casa no mostra aquestes conductes i li estranya molt, inclús comenta que serà una suposició de la mestra, i la mare creu que és un joc per a ella.

QUÈ HI FEM?

- a) És aconsellable intervenir en el tema o millor deixar-ho passar? Per què?
- b) La mestra hauria de parlar amb el o la psicopedagoga del centre? Raoneu la resposta.
- c) Quina pot ser la reacció dels companys o companyes? Raoneu la resposta.
- d) Quin tipus d'intervenció familiar s'hauria de realitzar? Quina seria l'actitud més positiva de la família?
- e) Com creieu que hem de normalitzar la sexualitat a l'aula?

HEM D'ACTUAR A LA CLASSE QUAN L'ALUMNAT S'EXHIBEIX?

Alumne de tercer de primària que físicament és molt gran i prou intel·ligent, però poc acceptat pel grup des d'infantil i, de vegades, és motiu de burla. Mostra falta d'higiene personal. La iaia és qui s'encarrega de portar-lo i arreplegar-lo de l'escola, atès que els seus pares treballen els dos.

La iaia és una dona poc agraciada físicament i de mal caràcter. Els xiquets i xiquetes es burlen d'ella al carrer i ella els contesta insultant-los també.

Hi ha dies en què el xiquet entra ja a classe amb el caràcter una mica agre i a la defensiva de tot el que passa: no treballa, no fa cas de res i es dedica a molestar i transgredir.

Un dia està molt alterat a l'aula: parla fort, canta, insulta... La mestra, perquè es tranquil·litze, el posa tot sol i ell, a poc a poc, s'estira la roba i es trenca el pantaló fins que mostra els seus genitals a tota la classe. A partir d'aquest moment, quan està nerviós utilitza la mateixa tàctica de l'exhibicionisme.

QUÈ HI FEM?

- a) Caldria esbrinar si només li passa amb la tutora?
- b) Com pot afectar a l'alumne la manca d'higiene i com pot arribar a ser conscient del que significa?
- c) Per quina raó l'explosió és de tipus exhibicionista i no acadèmica?
- d) Pot haver-hi relació amb vivències i comentaris sexuals d'alguna persona prop seu? Veïns, amics, família...?
- e) Quins mecanismes de defensa utilitza davant una situació que no pot controlar?
- f) Quin paper pot tenir el servei d'orientació? Com es podria crear un pla d'actuació col·lectiu?

QUÈ HI PODEM FER AMB L'ALUMNAT MOLT ACTIU?

Alumne de sisè de primària, procedent d'una família que mostra molt d'interès en la marxa escolar del seu fill. La mare és mestra i el pare és propietari d'un restaurant; per tant hi ha un bon ambient de treball a casa. És intel·ligent.

Des de sempre s'ha mostrat un poc diferent de la resta de companys i moltes de les coses l'avorreixen i no hi mostra interès. Fet pel qual ell ha passat de treballar quan tots ho feien, ha fet el que li venia de gust en aquell moment, com dibuixar, treure algun objecte de la motxilla, ratllar en la llibreta, o no fer res. Si se li pregunta dona pèls i senyals de tot.

Li agraden molts les matemàtiques i en aquesta matèria el seu comportament és totalment distint, és capaç de resoldre problemes amb solucions diferents, però totes correctes.

El treball que no fa a classe l'ha d'acabar a casa i per a ell és un martiri cada dia. La família està un poc desbordada per la situació i col·labora en tot el que pot. De proves escrites no vol fer-ne cap i les fa orals, amb bons resultats.

QUÈ HI FEM?

- a) Què és el que pretén demostrar amb aquest comportament? El seu comportament té indicadors d'alguna classe de trastorn? De quins recursos disposa la tutora per a saber-ho?
- b) La implicació dels pares és necessària? Quina ha de ser l'actuació del centre?
- c) Es convenient que acabe a casa els deures que no ha fet a classe? És una bona mesura? Que li pot aportar a l'alumne?
- d) Cal que intervinga la comissió de convivència? I el consell escolar?
- e) De quina manera es pot veure afectada la classe pel comportament d'aquest alumne?
- f) Caldria que el professorat elaborara tasques alternatives, adequades al seu nivell d'intel·ligència? Quin tipus de tasques hauria de ser?

EL MUTISME SELECTIU POT AFECTAR L'APRENTATGE?

Col·legi d'infantil i primària, d'una línia, situat en un barri amb alta proporció de població immigrant. En l'aula de cinc anys, les famílies presenten un perfil socioeconòmic baix i la majoria dels pares són nascuts fora d'Espanya.

Un xiquet, de família d'origen indi, que desconeix el castellà, escolaritzat des dels tres anys, arriba als cinc anys amb una evident deficiència en la comunicació i expressió oral. Sembla que el desenvolupament del llenguatge és correcte per a la seua edat, però no parla en veu alta, no es relaciona verbalment amb la resta, i poc amb la mestra; li parla a cau d'orella moltes voltes. Participa poc en la classe; ho fa si és el seu torn en els encarregats (el qual és rotatori). La mestra l'estimula amb «preguntes trampa». Per exemple: «Mira» —diu el xiquet tot mostrant-li la seua sabatilla descordada; repeteix: «Mira»... La mestra sap que vol que li la corde, però li parla del color, que són noves, que correran molt... Provoca que ell siga més explícit. A vegades ho aconsegueix; altres, no. Quan és encarregat de llista, de contes... Ho fa prou bé, però la tutora considera que ha d'esperar el seu torn i no fer-li concessions.

QUÈ HI FEM?

- a) Quines altres activitats podrien haver-se fet per a estimular la parla en veu alta?
- b) L'organització per racons i tallers, habitual en infantil, hauria d'haver estimulat aquest alumne en concret? Per què?
- c) La tutora ha d'orientar la família cap a activitats extraescolars i/o entorns on l'expressió oral es fomenta, o és millor que l'orientadora del col·legi valore el xiquet i ella dirà?
- d) Poden ser la seua procedència, la cultura familiar, els desencadenants de la falta d'expressió?
- e) Caldria demanar a la família un esforç en adquirir competència lingüística en castellà per a ajudar el seu fill, o això no té relació amb el problema?

COM APLICAR EL PROTOCOL D'ATENCIÓ DAVANT D'UNA ALUMNA DIABÈTICA?

Alumna de tercer de primària. Ritme d'aprenentatge normal. Mostra passivitat; de caràcter introvertit, però es relaciona bé amb els companys i amb la tutora... En les reunions familiars (assisteix la mare) es veu interès en el progrés de la seua filla, es mostra molt exigent amb ella.

En tornar de les vacances de segon trimestre, la mare comunica a la tutora que a la xiqueta li han detectat diabetis i que ha de punxar-se. Ara estan en la fase d'aprenentatge i està encara a l'hospital, perquè li costa seguir les pautes que li marquen per a ser autònoma i poder fer vida normal. La mare està molt espantada i vol que la tutora estiga ben informada per a intervenir, si fa falta, quan la xiqueta torne a l'aula. També està previst que algú de l'hospital vinga a l'escola a explicar a la classe i a la mestra què cal saber, però serà després d'incorporar-se la xiqueta.

QUÈ HI FEM?

- a) Cal fer classe normal el dia de la seua incorporació, atès el seu caràcter tímid?
- b) Coneixent el protocol a seguir, estarà la mestra preparada per a actuar en cas necessari?
- c) És suficient i/o rigorosa la informació que li ha donat la mare?
- d) Pot explicar la tutora a l'alumnat les característiques d'aquesta malaltia o li correspon al servei de salut?
- e) S'ha de donar a conèixer a tot el professorat l'alumnat que està en aquest cas?

QUÈ FER QUAN S'INTUEIX UN DESASTRE?

Classe de sisè. Alumnat de molt diferent rendiment, amb un terç de repetidors.

Una alumna repetidora mostra un comportament altiu, desinterès, rebuig cap a les normes de convivència de l'aula i desafia ordres directes de cert professorat.

L'actitud amb la tutora és diferent, s'hi mostra complaent i dialogant.

La informació que aporta la mare és de falta de respecte i de no fer-hi cas a res.

Encara i renegar de la filla, no mostra interès per les recomanacions que li fa la tutora perquè la xiqueta mostre una actitud més positiva i tranquil·la.

La mare té poca capacitat d'escolta, és nerviosa. No s'arriba a cap conclusió constructiva.

Durant el curs les topades alumna-professorat se succeeixen. L'acció tutorial sembla no fer efecte. L'alumna es queixa del mal ambient familiar.

Dies abans de finalitzar el curs, a l'hora del pati es formen rogles de comentaris.

De boca en boca es comenta un cert vídeo, en el qual apareix l'alumna en postures provocatives.

L'escàndol i el xafardeig està servit. L'alumna es refugia al despatx del director.

QUÈ HI FEM?

- a) Com explicar o reconduir, aquesta situació en tornar del pati a classe? S'ha de quedar tot com una anècdota de mal gust?
- b) S'hauria d'haver seguit algun programa específic per a ajudar aquesta alumna des de principi de curs, plantejat per l'orientadora del centre?
- c) El director ha de prendre mesures en l'àmbit escolar?
- d) La família ha de ser contactada per la tutora, el director...?
- e) Quina repercussió pot tenir en la resta de l'alumnat?

L'ESCOLA HA D'ESTAR DISPONIBLE PER A TOTA MENA D'ALUMNAT?

La directora d'un centre públic d'una sola línia, situat en una població de la Safor amb tres centres públics més i dos concertats, rep una mare que busca la millor escola per la seua filla major. La xiqueta té la síndrome de Morsier, malaltia que comporta ceguesa, problemes cardíacs i diabetis, entre d'altres. Està a punt de fer els tres anys.

En escoltar les condicions de vida de la xiqueta, la directora li explica a la mare que ha triat el millor centre, ja que disposa de recursos humans suficients per a atendre-la: educadora d'EE, mestre de PT i mestra d'A i L a temps parcial.

La mare es posa a plorar només sentir aquesta contestació i explica, després, que és la darrera escola del poble que visita i que a la resta ha sentit dir que «se la volien traure de damunt» que no volien tenir la seua filla a l'escola. Per això s'ha emocionat davant la resposta de la directora.

QUÈ HI FEM?

- a) En realitat, tenien raó les altres direccions, perquè una alumna amb aquesta malaltia hauria d'anar a un col·legi específic?
- b) Tot l'alumnat té dret a accedir a una escola ordinària, la qual ha de ser sempre inclusiva?
- c) Caldria estudiar cada cas i decidir després l'escolarització, tot i atendre al desig de la família i a les condicions del centre?
- d) La família s'hauria de conformar sempre amb la decisió que prenga l'Administració? Ha d'exigir-li els recursos necessaris?
- e) Els equips docents s'han de «posar les piles» per a atendre la diversitat de l'alumnat en tots els aspectes de la seua vida: escolar, social, familiar, etc.?

TOTES LES DECORACIONS DE LES AGENDES SÓN VÀLIDES?

Vicent és un alumne de cinquè que pertany a una família que ha patit diverses separacions del pare i la mare.

El centre té com a costum fer que l'alumnat utilitze habitualment una agenda personal per a aconseguir l'autoorganització. Vicent es presenta amb la seua agenda, decorada des de la portada amb el que podríem denominar «imatges de dones, com les que el passat segle XX decoraven els tallers mecànics o les cabines dels camions».

Quan la tutora li pregunta sobre la procedència de les fotos, Vicent comenta que les ha agafades de revistes que el pare té a casa i que, fins i tot, algunes decoraven la seua habitació. La tutora comenta privadament a Vicent la conveniència que l'agenda estarà millor dins la seua motxilla que a sobre de la taula, i que la traga únicament per a fer-hi anotacions. Alhora, convoca una cita per a parlar amb els seus pares l'endemà.

A la cita acudeix únicament la mare, qui confirma que coneix la decoració de l'agenda i que ella mateixa, en el seu treball, conviu amb taquilles de companys que utilitzen la mateixa decoració, no hi veu cap problema.

QUÈ HI FEM?

- a) La tutora li ha d'explicar a la mare alguns conceptes sobre el respecte al cos de les dones, l'àmbit de la coeducació, etc.?
- b) Ha de passar el cas als serveis socials de la localitat o a l'orientadora del centre?
- c) Ha de posar en evidència Vicent davant de companyes i companys?
- d) Ha d'agafar-li l'agenda i proporcionar-li una altra?
- e) La tutora s'ha de plantejar explicitar i tractar la coeducació i l'equitat de gènere a l'aula al llarg del curs i, a més, informar l'equip directiu per a organitzar reunions amb les famílies sobre aquest tema?

ENTRE PROFESSORAT I ALUMNAT

CAL REFORÇAR I TREBALLAR ELS ESTEREOTIPS DE GÈNERE?

Un alumne de segon de primària és molt madur, sensible, educat, intel·ligent i destaca positivament en totes les matèries.

Li agrada jugar més amb les xiques que amb els xics, i no participa mai en jocs violents al pati. En general, no diu paraulotes i és molt correcte i acurat en les seues expressions. No fa colla ni és còmplice de fets o situacions en què s'impliquen els xics, sempre procura estar al marge i no s'hi implica.

Fora de l'aula, al carrer i al parc, pateix insults i amenaces... Els passa o els fa el treball als xics que l'amenacen. En els treballs de grup procura coincidir sempre on hi ha més xiques que li donen suport i el defensen.

Ell mai es queixa a la mestra del que li fan al WC del pati de l'escola, l'acorrallen, el tanquen i no el deixen eixir, i no diu res. Quan la situació es desborda i les coses que li fan van a més: insultar-lo, fer-lo plorar, baixar-li els pantalons i burlar-se d'ell, pegar-li... És quan diu que només vol estar prop de la mestra i no va al vàter en tot el temps. La mare comenta que quan va a casa no pot més d'aguantar-se els esfínters i diu que a classe no el deixen anar.

QUÈ HI FEM?

- a) Quin ha de ser el paper de la tutora, ha de tractar el tema amb tota la classe?
- b) El centre ha d'estar assabentat de la situació. Què pot aportar-hi?
- c) Com podria ser la intervenció amb la família?
- d) Cal treballar el procés d'aprenentatge pel qual es transmeten les creences, els valors i els comportaments dominants d'una determinada societat, es construeixen les relacions de gènere i s'assignen els papers diferencials?
- e) Cal reforçar i treballar els estereotips de gènere en l'aula només, o també a tot el centre?

L'ÚS DEL TELÈFON MÒBIL AL CENTRE HA D'ESTAR CLAR EN LES NORMES DE CONVIVÈNCIA?

Alumna de sisè que en les classes procura seure a la banda de darrere, es dedica a fer dibuixos i altres tasques com agafar el seu mòbil per sota de la taula, de manera dissimulada, perquè no s'adone ningú; però no fa cap tasca escolar. Hi ha un sector de l'alumnat que em consta que sap el que passa, però no diu res. Quan la professora s'adona de la situació li crida l'atenció i sol·licita que li done el mòbil. L'alumna no fa cas i es nega rotundament, diu que és d'ella. El centre té unes normes de convivència per a l'ús de mòbils i quan es detecten infraccions, es requisen. A continuació, se cita la família per a comunicar-li la situació i tornar l'aparell, sempre tenint en compte que s'han de responsabilitzar que no es repetisca la situació.

La professora li recorda que l'havia avisat al respecte en altres ocasions. Li agafa el mòbil i comenta que parlarà amb els seus pares, d'acord amb les normes del centre.

L'alumna s'enfada molt. Tira les coses per terra, es posa a plorar, insulta la professora i ix de l'aula amb males paraules i pegant portades.

QUÈ HI FEM?

- a) Potser l'alumna no és sabedora que al centre hi ha la normativa dels mòbils personals? És conscient del que passa a classe?
- b) El pare i la mare han de parlar amb la seua filla i explicar-li-ho?
- c) Per a evitar la tensió, tal vegada la professora hauria d'haver passat del fet?
- d) Aquest tema s'ha de tornar a revisar en un consell escolar?
- e) Caldria tractar-ho en tutoria, amb tota la classe, i reflexionar sobre aquesta actitud negativa?

LA PUNTUALITAT PER DAMUNT DE TOT?

Una xiqueta de primer de primària arriba cada dia tard. Els seus pares sempre la deixen a l'escola en el moment límit de tancar la porta d'entrada (10 minuts després de l'hora establerta). La tutora li ha cridat l'atenció en diferents ocasions, la xiqueta es queda callada i l'endemà arriba a la mateixa hora sense explicar res, amb el seu silenci. Creu que l'ha de deixar fora de la classe fins l'hora del pati a veure si així espavila i és puntual. Com que la mestra és nova al centre, abans de fer-ho li ho comenta a la companya de cicle, que li contesta que al centre no es prenen aquestes mesures, ja que així es castiga la criatura però no se soluciona un problema que, a més, no provoca ella. Li recorda que és una família desestructurada, usuària dels serveis socials de la localitat, amb molts problemes i amb dificultat de tracte.

La tutora creu que el tema s'ha de solucionar, crida a la família però no acudeix a la reunió.

QUÈ HI FEM?

- a) Castigar o posar una conseqüència negativa a la xiqueta ens dura enlloc?
- b) Caldria treballar primer el seu "mutisme selectiu" que presenta quan es parla de puntualitat, afavorint la complicitat amb la mestra i el seu benestar?
- c) Seria possible treballar l'acceptació de la xiqueta en la classe incloent-hi la incorporació amb retard a l'aula i ajornar la resolució del problema?
- d) Mentrestant, es passa el problema a l'equip directiu perquè es pose en contacte amb els serveis socials i puguin actuar incidint en les rutines familiars?
- e) La complicitat de la mestra amb la xiqueta, en el temps, no podria portar-les a la millora de la puntualitat i del saber estar a la classe?

LA VIDA D'UN ALUMNE, HA DE CANVIAR LA PROGRAMACIÓ DE LA CLASSE?

La mare d'un alumne de quart, a primera hora del matí, busca la directora per a informar-la que la nit anterior va morir la gosseta de casa. El seu fill quasi no ha dormit, està molt afectat i segueix plorant la pèrdua. Demana que es parli amb ell i intenten tranquil·litzar-lo, perquè tant ella com el pare del xiquet no poden faltar al treball.

La directora la tranquil·litza i se'n fa càrrec. Parla amb la tutora i li ho comunica, l'arregla quan entra a l'edifici i parla amb ell. Quan està més tranquil l'acompanya a l'aula i ell explica als seus companys i companyes el que li ha passat, la directora abandona l'aula i la tutora es fa càrrec de la situació. La conversa s'allarga fins a l'hora del pati, però el xiquet ha normalitzat ja el que li ha passat.

Després del pati una alumna demana seguir fent "assemblea" per a xerrar del tema.

QUÈ HI FEM?

- a) La tutora haurà d'atendre la demanda i seguir amb el tema de la pèrdua o seguirà amb la programació de la classe ja que tots contaren les seues experiències i l'alumne afectat està millor?
- b) Tan important és la vida emocional de les persones com per a haver hagut de canviar l'horari de treball de la directora i, després, de la classe?
- c) Cal aprofitar els fets personals per a tractar temes que a totes i tots ens afectaran en algun moment?
- d) Si ho fem així, incidim en la formació de la identitat individual i en la cohesió del grup-classe?
- e) La relació família-escola, esdevé fonamental en allò que afecta l'educació de les emocions?

DAVANT LES DIFICULTATS D'APRENENTATGE DEL NOSTRE ALUMNAT, QUINA HA DE SER LA NOSTRA ACTITUD?

Teresa és una xiqueta de set anys que assisteix a una escola en valencià d'una sola línia. A casa seua parlen en castellà i la seua família és usuària dels serveis socials de la localitat. Té dificultats en la lectoescriptura: li costa fins i tot la descodificació, no distingeix alguns fonemes... I sembla que cada vegada té menys interès a aprendre a fer-ho. Malgrat que el mestre de suport ja treballa amb ella, la xiqueta manifesta certa por davant un text escrit. En l'àrea de matemàtiques, Teresa es desenvolupa millor, perquè el centre té una metodologia molt de manipulació, de cooperació, i ella aborda totes les activitats, i no està tan despenjada de la resta del grup.

QUÈ HI FEM?

- a) Com esbrinarem les causes del bloqueig de Teresa davant la lectoescriptura?
- b) Quines activitats podríem plantejar per a ajudar a l'alumna a vèncer les seues pors?
- c) Se li pot demanar a la família que li posen un «reforç» de vesprades perquè la xiqueta avance més ràpidament?
- d) Cal conscienciar l'alumna de què li passa, en una tutoria individualitzada, perquè ella hi manifeste quines són les seues dificultats i què necessita per a avançar?
- e) Pot demanar ajuda a altres alumnes de la classe? Caldrà canviar de metodologia amb ella?

ENS CONFORMEM A NO EMPORTAR-NOS TOT L'ALUMNAT A LES EIXIDES?

Noa és una xiqueta que assisteix a quart curs de primària a una escola d'una línia, a un poble del Camp de Morvedre. Pertany a una família desestructurada, usuària dels serveis socials de la localitat. A la seua classe s'ha plantejat una eixida al teatre. Ella vol anar-hi, però ni ho planteja a casa, perquè sap que sa mare mai no podrà pagar-li-la. Arriba el dia de presentar les autoritzacions i portar els diners i Noa explica a la mestra que no vol anar, perquè li fa por anar en autobús. La mestra coneix el motiu real.

QUÈ HI FEM?

- a) Ens conformem amb l'explicació de Noa, tot i que sabem el motiu real de no assistir a l'activitat, i aquest dia s'ha de quedar sense assistir al teatre?
- b) Sabem que els serveis socials no pagaran l'activitat perquè no es poden fer càrrec de les «eixides complementàries». Ho comentem amb la directora del centre per a veure què es pot fer? Cal portar l'assumpte al consell escolar?
- c) Valorem la possible ajuda que la resta de famílies de la classe ens puguen donar per a sufragar aquestes despeses?
- d) La tutora ha de parlar amb la mare delegada de la classe o amb l'AMPA?
- e) Explicitem davant de la classe el que li passa a Noa? Expliquem obertament que algunes persones no podran assistir-hi per manca de mitjans econòmics?

ACTUAREM SEMPRE IGUAL DAVANT SITUACIONS PROBLEMÀTIQUES DE CONVIVÈNCIA?

A la classe de quart de primària hi ha escolaritzat un alumne, Micola, fill de mare ucraïnesa i de pare espanyol, absent per raons de treball. El xiquet està matriculat al centre des de l'etapa d'infantil i té diagnosticat un TDAH amb conducta agressiva i desafiant. La mare acudeix al centre quan se li crida.

La direcció del centre planifica formació per a l'equip docent i a monitores de menjador sobre com tractar l'alumne i l'actualitza o els ho recorda cada curs.

En general, les diverses situacions es resolen amb habilitat, hores de dedicació, formació i paciència, de banda de diferents tutors i tutores que segueixen els suggeriments dels especialistes, fins a tercer de primària, curs en què arriba al centre un mestre que, en comptes d'escoltar l'experiència de cursos anteriors, adopta una postura d'exigència inflexible amb l'alumne, amb exclusions i reprimendes contínues davant de la resta del grup-classe, a la menor manifestació de desviar-se de la norma. Davant una agressió del xiquet al mestre (un mos a la mà que el retenia a la força, el professor va plantejar a la directora l'expulsió i va parlar amb la resta de docents perquè li donaren suport).

QUÈ HI FEM?

- a) Donar suport al mestre, ja que és un company i no hem de consentir mai una agressió al professorat, siguen quines siguen les característiques que tinga l'alumnat?
- b) Plantejar al claustre un debat sobre els avantatges i/o els inconvenients de l'expulsió de l'alumne?
- c) Millorarà la seua conducta si passa uns dies a casa?
- d) Coneixem la legislació els sobre drets i els deures dels menors?
- e) La direcció ha de tenir en compte el pla de convivència i la normativa vigent per a concretar les actuacions o es deixa portar per la demanda del claustre?

L'ASSEMBLEA DE CLASSE POT AJUDAR A RESOLDRE CONFLICTES?

Classe de cinquè de primària. L'alumnat ha fet assemblees des d'infantil. En alguns cursos no han estat pròpiament assemblees; han fet reunions puntuals per a resoldre conflictes ocasionats al pati. Al final, quasi sempre és la tutora qui ha posat ordre i l'alumnat espera d'ella que aplique sancions. Comencen a acusar-se els uns als altres i no es poden aclarir. Una alumna alça el braç i recorda a la tutora que fa un mes que no han fet una assemblea «formal» (és així com han après a dir a aquella assemblea en què hi ha data, temes a tractar, moderador o moderadora i secretari o secretària). En l'última assemblea «formal» va quedar pendent d'aclarir quines conductes no es podien acceptar i quines sancions cal aplicar-hi.

QUÈ HI FEM?

- a) Hi ha hagut suficient treball previ per a acordar normes de convivència?
- b) Quin rol tindria la tutora en cas de fer l'assemblea?
- c) Per què una assemblea que diuen «formal» hauria d'ajudar?
- d) Quines actuacions podrien ajudar dins l'assemblea per a resoldre conflictes?
- e) Serien vinculants les conclusions?

ENTRE ALUMNAT

QUI HA DE RESOLDRE ELS PROBLEMES ENTRE L'ALUMNAT?

Pau és un xiquet obert i cooperador que manifesta cert rebuig davant Clara, una companya de la classe de segon que pertany a una família desestructurada i que té problemes d'adaptació a l'escola. Pau sol dir-li el que ha de fer o recriminar-li alguns dels seus comportaments; de vegades, ha arribat a pegar-li alguna patada. La darrera vegada que ho va fer era l'hora d'eixida i Clara es va queixar a son pare, que va decidir anar cap al xiquet, agafar-lo del coll i amenaçar-lo dient-li que com tornara a tocar la seua filla, no sols li anava a pegar a ell, sinó també a sa mare.

El conserge de l'escola, que va estar avisat per un alumne, va arribar fins allí, li va dir al pare que s'allunyara i que se n'anara del centre, i va agafar Pau i el va portar amb la directora.

QUÈ HI FEM?

- a) Després de tranquil·litzar a Pau, cal parlar amb la seua família per contar el que ha passat o ja ho farà el xiquet en arribar a casa?
- b) Es comunicarà el fet al tutor o tutora perquè es tracte el tema a la classe?
- c) Caldrà cridar al pare per a exigir-li que demane disculpes, en primer lloc?
- d) Es convocarà la Comissió de Convivència del Consell Escolar perquè concrete actuacions que s'han de portar a terme, com ara negar-li al pare l'entrada a l'escola durant un temps? Quines altres actuacions es podrien proposar?
- e) Es comunicarà el que va passar als serveis socials o a la Policia local o el fet no ho requereix?
- (f) I Clara? Com es sent? Com se li pot ajudar a superar les "agressions" de Pau?

EL PROFESSORAT HA D'INTERVINDRE EN UN CAS DE CIBERASSETJAMENT ENCARA QUE ES PRODUÏSCA FORA DEL CENTRE?

A la classe de cinquè de primària hi ha una alumna molt introvertida, Empar, que es troba al marge dels dos grups d'amigues que estan conformatats a l'aula. Darrerament la líder d'un dels grups llança contínuament comentaris ofensius sobre Empar en el grup de WhatsApp que inclou totes les xiquetes de l'aula excepte ella.

Una component de l'altre grup li fa arribar aquests comentaris a Empar i ella, que ja acudia a l'escola manifestant molta timidesa, es troba ara trista i atemorida. La tutora parla amb ella individualment i Empar li relata el motiu de la seua preocupació.

QUÈ HI FEM?

- a) Considerem que el centre no es responsable de res, ja que en el seu RRI figura la prohibició de dur mòbils a classe?
- b) La tutora intenta tranquil·litzar Empar i l'anima a contar-li-ho als seus pares?
- c) La tutora crida els pares de l'alumna i els informa per tal que ells solucionen el problema, ja que no són fets que han ocorregut al col·legi?
- d) La tutora ha de parlar amb les xiquetes, en primer lloc, i mitjançant una assemblea, després, reconduir l'assumpte? Com?
- e) El tractament de la participació en xarxes socials (ciberassetjament) i les seues conseqüències, han d'estar present en les assemblees d'aula com una part important de la convivència entre les persones?
- f) S'ha de tenir en compte que a més a més el ciberassetjament és un delictes?

QUI CONTROLA ELS GRUPS DE WHATSAPP DE CLASSE?

És habitual que les famílies creen grups de WhatsApp quan un grup de classe comença a funcionar. Diuen que és molt pràctic per a resoldre temes escolars i sobretot per als deures dels seus fills i filles.

En la classe de tercer de primària tenen el grup fet. La tutora n'és sabedora, però es queda al marge. Un dia, en assemblea, entre altres temes, ix el menyspreu que, a través d'aquest grup de WhatsApp, pateix una alumna per part d'alguns alumnes amb paraules que la desqualifiquen tant físicament com intel·lectualment. La tutora escolta, però no recrimina directament aquests fets (és evident que l'alumnat ha fet ús dels mòbils dels pares); els demana reflexió i opinió. L'alumna a qui es referien els comentaris, i que ja ho sabia, es fa la valenta, no diu res.

QUÈ HI FEM?

- a) És una qüestió d'educació familiar i no hi entrem?
- b) La tutora ha de prendre mesures sancionadores o de reflexió? Quines?
- c) Cal aprofitar l'experiència i fer activitats al voltant del correcte ús del mòbil?
- d) De vegades no sabem en quin context tractar certs temes. Si fora necessari, en quin horari i en quina matèria es tractaria el tema en profunditat?
- e) Cal fer una reunió de tutoria i aclarir el tema amb les famílies?

COM INCLOURE UN PROGRAMA D'EDUCACIÓ AFECTIVOSEXUAL?

A Torrent, el Gabinet Psicotècnic Municipal porta endavant un programa afectivosexual, impartit als instituts per una psicòloga. Es planteja la possibilitat d'ampliar-lo a sisè de primària. Es dona a conèixer el contingut i les sessions que impartiria la psicòloga a l'alumnat, a les famílies i aquelles que, en formar part de la programació, correspondrien a la tutora.

La tutora de sisè hi està d'acord, la direcció, també. La programació anual del centre ho preveu i els continguts s'imparteixen només en sisè. A les famílies se'ls informa d'aquestes i altres activitats complementàries a principi de curs.

L'alumnat rep amb expectació les classes. El plantejament és molt dinàmic, amb diverses activitats que estableixen la màxima participació individual i grupal.

QUÈ HI FEM?

a) És convenient tractar temes que parlen de sexualitat a aquestes edats (10-11 anys)?

Per què?

b) Quina és l'edat més adient per a incloure en el currículum escolar l'educació afectivosexual?

c) Ha de ser una especialista (sexòloga, psicòloga...) qui treballi amb l'alumnat o la tutora ho podria haver portat ella tota sola?

d) Quina reacció esperem de les famílies?

e) Xics i xiques intervindran amb llibertat en les activitats o, a aquestes edats, estan condicionats pel que diran?

QUÈ FEM DAVANT UN ALUMNE AMB «FIXACIÓ» PER UN ALTRE?

Un alumne de cinc anys, de tercer d'educació infantil, està diagnosticat amb un TDAH. Fa una temporada que no deixa en pau a un company de la classe: el persegueix, l'incomoda, l'insulta, li pega, etc.

La família del xiquet agredit ha parlat en diverses ocasions amb la mestra, tot exigint que el vigile millor i que protegeixca el seu fill. La tutora li diu que ja ho fa, però que, de vegades, és impossible impedir algunes de les seues actuacions. Lamenta que l'escola no tinga dues línies per a proposar canviar-lo de classe, però ja no sap què fer al respecte.

QUÈ HI FEM?

- a) La mestra ha de comunicar a l'equip directiu el que passa o ha de seguir ella intentant solucionar-ho perquè ningú no es pense que no serveix per a portar una tutoria?
- b) Seria bo parlar-ho amb l'orientador del centre, perquè li suggerira alguna solució?
- c) Ha de cridar a la família de l'alumne que no s'autocontrola per a explicar-li el problema i que demane disculpes a l'altra família?
- d) Podria dissenyar activitats a l'aula perquè tot l'alumnat s'hi accepti i millore la convivència?
- e) Cal programar una sèrie de pautes o conseqüències per a veure com pot modificar la seua actitud?

LA TUTORITZACIÓ ENTRE L'ALUMNAT DE LA MATEIXA CLASSE EDUCA?

Joan és un alumne escolaritzat al centre des dels tres anys que presenta una alta discapacitat, la qual li impedeix parlar, tot i que comença a emetre sons. Ara va a segon de primària, i fa poc ha començat a desplaçar-se amb ajuda, en trajectes curts. A l'aula s'ha fet un torn perquè les companyes i els companys es facen càrrec de Joan per a posar-lo en l'ordinador, perquè hi jugue i faci el seu treball quan no puga participar de l'activitat de la classe, per a afavorir que un grup de xiquets i xiquetes juguen amb ell a l'hora del pati o per a acompanyar-lo en els desplaçaments de l'aula, si li cal ajuda.

El pla es va exposar en la reunió de mares i pares i tots es van mostrar d'acord. Les primeres valoracions són molt positives, ja que les criatures s'hi han implicat molt, busquen jocs informàtics a casa que puguin agradar Joan; a qui li encisen els animals, pensen a què poden jugar amb ell al pati... Però, una alumna nova arriba al mes de novembre a la classe... Els seus pares manifesten el seu desacord tot adduint que és una responsabilitat massa gran per la seua filla i no consideren adient el programa de tutorització.

QUÈ HI FEM?

- a) Deixem el programa, malgrat que produeix uns resultats excel·lents?
- b) Es torna a parlar en el cicle i en la reunió de tutoria amb les famílies?
- c) S'hi intenta tranquil·litzar a la família individualment, amb l'ajuda de la mare delegada del grup, si cal?
- d) Es deixa a l'alumna un temps fins que puga entrar en la roda, per a donar-li temps a la seua adaptació al centre i al tarannà de Joan?
- e) Paga la pena qüestionar programes d'èxit a les escoles per alguna família que no els entén, o cal esbrinar maneres de preservar el projecte educatiu?

TENEN RES A VEURE LES EMOCIONS I ELS SENTIMENTS AMB ELS APRENENTATGES?

Andreu és un xiquet de cinquè de primària. Té una germana, Empar, en segon d'ESO. Empar va finalitzar la primària amb excel·lent en totes les àrees i continua així en el primer cicle de l'ESO. Els pares estan molt satisfets per l'èxit escolar de la xiqueta. Mai ha precisat ajuda i sempre ha resolt les tasques escolars amb diligència; destaquen aquesta trajectòria de la filla, sempre que poden, davant d'Andreu, ja que pensen que això estimularà el xiquet.

L'alumne va finalitzar quart de primària amb algunes dificultats i, en el primer trimestre de cinquè, no li va millor. A la seua família li preocupa la manca d'interès del fill a l'hora de fer tasques escolars i per a preparar-se qualsevol prova. El tutor està convençut de la seua baixa autoestima. Andreu pensa que mai podrà assolir els nivells de la seua germana.

El tutor reuneix els pares i els proposa facilitar-los les preguntes de les proves següents que es fan a la classe, de manera que puguin preparar prèviament l'exercici amb ell (l'alumne no ha de saber que els pares són coneixedors de les preguntes). La intenció és que l'alumne obtinga el major èxit possible i això alimenti la confiança en si mateix i en les seues possibilitats d'èxit.

QUÈ HI FEM?

- a) És correcta l'actuació del tutor?
- b) Això de donar a conèixer les preguntes d'una prova és legal?
- c) No seria millor aconsellar a la família que no el tornen a comparar amb Empar i prou?
- d) És injust per a la resta d'alumnat?
- e) La confiança en si mateix té poc a veure en aprovar un examen, per tant, caldria derivar el cas a l'orientador, i així el tutor es podria eximir de més responsabilitats?

ENTRE FAMÍLIES I PROFESSORAT

CONSENSUEM ELS DEURES AMB LES FAMÍLIES DE LA TUTORIA?

En la classe de 5è d'una escola d'una línia de la Marina Baixa, la tutora parla amb l'alumnat en assemblea per arribar a acords sobre els deures que han de realitzar a casa. Algunes famílies ja li han manifestat que no volen treballs a casa per als seus fills, d'altres sí que els veuen necessaris perquè no fan activitats extraescolars i tenen massa temps lliure a les vesprades.

Planteja a la classe que no és partidària de fer moltes tasques a casa, però que veu la necessitat de cercar algunes informacions, fer observacions o realitzar alguna tasca personal al llarg de la setmana en horari extraescolar, ja que a la classe es realitzaran moltes tasques en grup, prou eixides..., i s'haurà de comptar amb algun temps personal per anar rematant activitats. Cada persona exposa la seua disponibilitat horària i per a adaptar-se a totes les situacions, la mestra proposa concretar les tasques de casa cada setmana, anotar-les a l'agenda i cadascú s'haurà d'organitzar per a fer-les al llarg de la setmana. Queda així anotat al registre de la classe però l'endemà la mestra torna a rebre queixes d'algunes famílies.

QUÈ HI FEM?

- a) La mestra ha de contestar que es tractarà el tema en la següent reunió de famílies o les ha de rebre una per una?
- b) Davant el que li planteja una mare sobre la seua por perquè el seu fill no puga realitzar tot sol el treball, què haurà de resoldre?
- c) Els deures, poden ser personalitzats segons les condicions de l'alumne o alumna? I per a resoldre en equip?
- d) La lectura, ha de formar part del temps dedicat a casa?
- e) Les activitats, haurien de ser inclusives?

L'ESCOLA PÚBLICA, HA DE COMPROMETRE'S AMB LA TRANSICIÓ ECOLÒGICA?

En un centre públic que arreplega la sostenibilitat en el seu projecte educatiu com un tret d'identitat, arriba una família amb una filla, Eva, que es matricula a cinquè de primària. Un cap de setmana, l'alumnat de la classe havia d'observar a casa l'ús de l'aigua per a fer un estudi sobre la quantitat d'aigua que s'empra per dia sols en els habitatges de les famílies que conformen l'aula i reflexionar sobre com es pot reduir el consum quotidià per a, entre tots i totes, contribuir al bon ús d'un bé que no s'ha de malbaratar.

Uns quants dies més tard, la mare d'Eva parla amb la directora molt molesta perquè, al seu entendre, l'escola s'estava ficant en temes familiars, ja que, en adonar-se que la seua família era de les que més aigua emprava de la classe, la seua filla intentava canviar la seua forma de vida a casa: havien de tancar l'aixeta mentre es raspallaven les dents, utilitzar la dutxa més que la banyera...

QUÈ HI FEM?

- a) La directora li ha d'explicar que la matriculació implica l'acceptació del projecte educatiu o hauria de tranquil·litzar-la i assegurar-li que parlarà amb la tutora?
- b) Aquestes observacions, s'haurien de centrar només en la mateixa escola i no treure-les fora?
- c) L'ensenyament públic, ha d'abordar aquest tipus d'aprenentatges?
- d) Des de l'administració educativa, s'hauria de plantejar la possibilitat d'incloure la competència per a la transició climàtica?
- e) Des dels centres educatius, s'haurien de programar, també, sessions de formació per a les famílies en aquests temes?

L'ALUMNE QUE "MOLESTA": CAL FER-LO FORA DE L'AULA?

Pere és un alumne d'altres capacitats que acaba ràpidament les tasques encomanades sempre que desperten el seu interès. Sovint, en finalitzar-les, interactua amb altres companys i companyes, els desconcentra i impedeix que acaben la tasca. El mestre l'ha advertit en diferents ocasions però l'alumne reincideix.

D'altra banda, Pere explica a casa que s'avorreix molt i que hi ha activitats que no vol fer-les perquè se les sap de sobra. A més, en moltes ocasions el mestre l'ha fet eixir de la classe al passadís perquè no moleste la resta d'alumnat mentre acaben la seua feina.

Els pares demanen una reunió amb el tutor i li expliquen la seua disconformitat amb les mesures que està emprant amb el seu fill.

QUÈ HI FEM?

- a) El mestre li diu a la família que el que passe a l'aula és decisió seua i no tenen per què indicar-li res?
- b) És una mesura de convivència i pedagògica traure l'alumnat de les aules?
- c) Els pares tenen dret, i estan avalats per la normativa, que el seu fill siga atès d'acord amb les seues capacitats i no apartat de la classe?
- d) El mestre hauria de dissenyar una manera de treballar amb Pere perquè aquest tinga motivació a l'aula i puga desenvolupar les seues condicions per a l'estudi? Com hauria de ser aquest pla personalitzat?
- e) Els treballs d'investigació i ampliació que interessin l'alumne, haurien de formar part d'aquest pla?

L'ALUMNAT TAMBÉ POT SOMATITZAR MALALTIES?

Alumne de tercer de primària amb un rendiment acadèmic prou baix. Mostra problemes i necessita un reforç. És mostra apàtic, li costa molt fer les tasques i els deures que se li encomanen. Aquesta actitud canvia quan la mare deixa d'assistir al centre amb freqüència. Llavors, el xiquet mostra una actitud més participativa i normal.

Quan no té ganes de treballar, dona excuses com que li fa mal alguna cosa i diu que no es troba bé.

La mare és sempre qui l'acompanya a l'escola, i tots els dies ha de parlar amb la mestra per a explicar-li si ha dormit bé o no, si li fa mal alguna cosa, si cal observar-lo detingudament per si es mareja... Insisteix molt, sempre, que l'avisen quan no es trobe bé per a anar per ell. A causa de totes aquestes malalties, el xiquet ix poc de casa.

La mare presenta al centre un historial mèdic i els medicaments que pren, insisteix molt en què l'atenga la psicopedagoga, a fi que el seu fill dispose d'una adaptació curricular significativa, fet amb el qual ni la psicòloga ni la tutora hi estan d'acord. Quan aporta documents es detecta que tota la família té reconegut un grau o un altre de discapacitat física o mental.

L'informe que es realitza no està com la mare vol i s'enfada; porta el cas a inspecció educativa.

QUÈ HI FEM?

- a) Quin pot ser el motiu real del seu baix rendiment escolar?
- b) Quin ha de ser el paper de la direcció i el del gabinet psicopedagògic?
- c) Quina ha de ser l'actitud de la mestra quan l'alumne li diu que està malalt: cridar a la mare o resoldre el problema atenent al xiquet?
- d) Al xiquet, cal exigir-li millor rendiment acadèmic o que faça el que puga?
- e) Com es pot motivar el xiquet perquè s'oblidi de les malalties?

FINS ON HA D'ARRIBAR L'ACCIÓ TUTORIAL EN EL DESINTERÈS DE L'ALUMNAT?

Alumna de cinquè de primària, de família nombrosa i desestructurada, amb una mare més jove que el pare i de caràcter un poc alegre que es passa el dia al carrer. El pare és més major, té un treball on fa moltes hores i dedica poc de temps a estar amb la família. Sembla que beu més del compte, pel que explica la mare. Té una germana major que assumeix el rol de la mare. La germana és qui s'ocupa que arribi a hora al col·legi, que vaja arreglada i que porte el material necessari.

La xiqueta en tot moment mostra desinterès per les tasques escolars. Cada vegada es despenja més i el seu nivell baixa. Es relaciona molt poc amb els companys i companyes, s'expressa amb monosíl·labs o amb gestos; poques vegades utilitza frases senceres per a comunicar-se. S'aïlla del grup i, a poc a poc, el grup també l'aïlla.

Passa a l'aula i al pati on es queda a un racó o juga amb els més xicotets. Es mostra molt introvertida, amb els adults tampoc raona. Amb qui sí que parla és amb la seua germana major, qui diu que a casa fa el mateix. Entre elles es nota que hi ha bona relació.

QUÈ HI FEM?

- a) Com es podria integrar la xiqueta amb el grup? Seria convenient utilitzar dinàmiques de grup perquè es relacione millor?
- b) Com ha de ser la recerca que la mestra-tutora hauria de fer de la seua família? Com veieu el paper de la germana major?
- c) Cal que l'orientadora i la tutora plantegen dinàmiques de grup? Quines serien les més adients?
- d) Com pot influir en el seu comportament que hi haja un membre de la família alcohòlic?
- e) Com pot haver influït l'alcoholisme en l'embaràs de la mare i en el part en què va nàixer la xiqueta?

LA INCLUSIÓ DE LES FAMÍLIES EN DETERMINATS PROJECTES ÉS UNA METODOLOGIA PER A UNA BONA RELACIÓ ESCOLA-FAMÍLIA?

En aquesta escola de València, d'una línia amb un nivell socioeconòmic baix i amb augment de matriculació d'alumnat de diferents procedències geogràfiques i culturals, la tutora de cinc anys ha integrat les famílies en diversos projectes d'activitats d'aula des que estaven en tres anys.

A primeries de curs, en la presentació de la programació del curs, explica dos projectes molt importants: l'hora del conte a casa que després serà el conte viatger per a escoltar/llegir amb la família i la sessió de contacontes a l'aula que, amb data acordada, farà la família. Hi haurà altres col·laboracions al llarg del curs, però aquestes es presenten com a projecte.

Totes les famílies hi participen i valoren positivament aquests projectes quan parlen amb la tutora.

Quan correspon valorar en equip de cicle les activitats programades, la tutora comunica els objectius complits i anima a considerar una metodologia per a la socialització i positivament l'escola, i no un projecte a voluntat de qui el tutoritza.

QUÈ HI FEM?

- a) Podria treballar-se per a incloure-ho al PEC o està bé dins la PGA i prou?
- b) Caldria treballar metodologies que integraren, atesa la diversa procedència, a les famílies i acordar-les cada inici de curs?
- c) Poden les famílies participar en el procés d'aprenentatge també des de dins?
- d) Hi hauran participat totes les famílies amb llibertat? S'haurà valorat aquest aspecte?
- e) La idea que «la tribu educa» és possible en la societat actual? Aquests projectes podrien anar en aquesta línia?

QUI DECIDEIX LA PROMOCIÓ / NO PROMOCIÓ DE L'ALUMNAT?

Grup de 27 alumnes. Nivell, primer de primària. És un grup que apunta a necessitats molt diverses, té algun alumnat, ja des de principi de curs, amb les competències de lectura i escriptura consolidades pel que fa a la paraula i frase; amb uns altres s'ha de començar des de la discriminació fonològica de consonants i el reconeixement de lletres i nombres.

Es fan diferents adaptacions curriculars dins i fora de l'aula. S'hi apliquen algunes maneres d'agrupar l'alumnat, perquè puguin ajudar-se entre ells. Es valora l'acceptació de la diversitat per la tutora davant l'alumnat per a aconseguir més motivació.

Paral·lelament, la COCOPE ha redactat i donat forma als criteris de no promoció i la comunicació amb les famílies, ja que el centre no el tenia formalitzat d'acord amb la LOMCE.

Acabada la segona avaluació, la tutora comenta amb les famílies de tres alumnes la possible repetició de curs. S'articulen mesures d'intervenció més directa a l'aula i a casa. Dels tres, una alumna pràcticament no ha avançat res. L'orientadora i la professora de PT veuen una falta de consciència fonològica important, així com un possible trastorn d'atenció. Elles recomanen la repetició. La resta del professorat també ho té clar. La tutora comunica la repetició a la cap d'estudis i cita la família per a comunicar la no promoció abans d'arribar el butlletí de notes.

La família es nega a la repetició. Tampoc accepta les indicacions de l'orientadora. No volen etiquetes; pensen en el desenvolupament afectiu de la xiqueta.

QUÈ HI FEM?

- a) La família pot decidir sobre la repetició de curs de la seua filla?
- b) L'equip educatiu ha sigut eficaç en les mesures preses?
- c) Lectura i escriptura no assolides van per davant d'altres criteris?
- d) La COCOPE ha marcat clarament els criteris? S'han difós com cal?

INCLOURE LES FAMÍLIES EN PROJECTES D'AULA, AJUDA EN EL PROCÉS D'APRENTATGE?

Un col·legi de Torrent. S'hi ha treballat molt per a integrar el valencià en la vida del centre, en què la major part de la població és castellanoparlant. En aquest context de treball ens situem en tercer de primària, un grup de difícil socialització i ritmes d'aprenentatge molt dispars.

La tutora es planteja incloure en el currículum activitats i projectes en els quals caldrà demanar col·laboració a les famílies.

Un dels projectes és «Paper amb vida». A partir de contes tradicionals i/o inventats, per equips, creen els personatges en paper (tècnica de paper arrugat de diaris). També escriuen el text (teatre) i, per fi, ho representen al col·legi i en la mostra de teatre de Torrent.

La col·laboració que es demana a les famílies és que assistisquen als tallers de paper per a ajudar l'alumnat a crear i donar el punt d'acabat als personatges; escoltar els i les alumnes i fer-los preguntes sobre els seus personatges i la història, i participar en l'organització (del grup classe), i assistir a la mostra de teatre. En tot moment s'indica a les famílies la conveniència de parlar en valencià, i/o fer-los les preguntes del procés creatiu en valencià.

QUÈ HI FEM?

- a) Cal integrar les famílies en els projectes de l'aula? En quins?
- b) Què es pretén aconseguir?
- c) Algunes famílies poden sentir-se mal si no poden col·laborar? Com ens plantegem això?
- d) Ajudar, col·laborar, integrar són conceptes lligats a moltes de les activitats d'aula amb famílies, totes són possibles en qualsevol nivell?
- e) Cada tutora pot incloure, o no, mares i pares en algunes activitats? Seria convenient plantejar-ho com una reflexió de vida de l'escola? Enriquiria o destorbaria la vida del centre?

ÉS OBLIGACIÓ DEL PROFESSORAT ORGANITZAR VIATGES DE FINAL DE CURS?

Nivell de sisè de primària. El professorat programa les activitats complementàries d'acord amb el currículum de les àrees i amb criteris diversos, els quals es refereixen a la diversificació, l'economia de les famílies i els interessos de l'alumnat.

Aquesta programació es presenta a les famílies en la primera reunió del curs. Les tutores d'aquest nivell no han previst, per diferents motius, una eixida de final de curs.

Algunes mares comencen a intervenir al respecte. Hi fan una pregunta molt concreta: —«I no hi haurà una excursió d'almenys una nit fora?».

La tutora explica per què no entra en les seues previsions. Entre altres raons, comenta la falta de confiança en molts dels alumnes i la gran responsabilitat que comportaria plantejar-ne una eixida d'aquestes característiques.

La tutora sap que les activitats programades que figuren en la PGA s'han de fer i la majoria són un vehicle de transmissió dels valors del PEC del centre. Així doncs, programa d'altres, però amb nit fora, no.

QUÈ HI FEM?

- a) Què passa si una tutora no vol programar eixides?
- b) Ha de ser obligatori programar aquestes eixides o altres?
- c) Forma part de les competències de la tutoria de sisè fer un viatge de final de curs?
- d) Com es pot abordar la responsabilitat?
- e) Quin paper hi juga l'equip directiu? I el consell escolar?

PODEN ENTRAR LES FAMÍLIES A LES AULES A QUALEVOL HORA?

La mestra de segon de primària d'un centre, d'una línia amb un projecte educatiu participatiu i cooperatiu, rep, pràcticament cada dia, la visita d'una mare de la classe a primera hora del matí, quan l'alumnat s'incorpora a la classe. La mare necessita explicar-li les dificultats de la seua filla per a fer els deures del dia anterior, la conversa que la xiqueta li ha transmès amb un altre company de la classe i la interpretació que fa, o qualsevol altra qüestió que li preocupa. La tutora se sent incòmoda i sap que no ha d'atendre-la en aqueix moment, però no sap com dir-li-ho a la mare, ja que és molt col·laboradora, membre de la junta de l'AMPA i del consell escolar, i té por d'ofendre-la.

Decideix anar al despatx i comentar-li-ho a l'equip directiu, perquè aquest li ho manifeste, o que el conserge no la deixe passar de la porta principal. La directora l'anima a fer que siga ella la primera que li ho diga, amb bones paraules, i que la cite en algun moment en què puga atendre-la, tot incidint en què en aqueix moment ha d'ocupar-se de l'alumnat. Si després d'això la mare segueix fent el mateix, s'intervindrà des del despatx de direcció.

QUÈ HI FEM?

- a) Cal explicitar en els documents de l'escola l'entrada de les famílies al centre per a fer consultes en el despatx o en alguna tutoria?
- b) Cal ser flexible en l'atenció a les famílies, perquè hi ha ocasions en què és realment necessària aquesta comunicació, encara que siga de dos minuts?
- c) És millor que aquest tipus de problema el resolga la direcció i que la tutora, dia rere dia, faça bona cara i empre el temps escolar en parlar amb la mare?
- d) Si s'arriba a intervenir, s'ha de fer «prohibint» l'entrada a la mare?
- e) Les preocupacions de les famílies es poden canalitzar d'altra manera al centre?

L'ESCOLA S'HA D'IMPLICAR EN LES CONDICIONS DE VIDA DE L'ALUMNAT?

Anna és una alumna que ha arribat al centre per a cursar sisè de primària, perquè viurà, a partir d'ara, amb la mare separada del pare des de fa poc més d'un any. La classe l'acull bé i ella comença a explicar a les companyes algunes vivències de quan estava amb son pare: tenia accés a pel·lícules pornogràfiques, es quedava sola a casa durant prou de temps tancada i sense menjar, «observava» les relacions que son pare mantenia amb la seua nova núvia...

Un parell d'alumnes adverteixen a la mestra el que està passant i ella parla amb la cap d'estudis sobre l'assumpte per a concretar un pla d'actuació.

QUÈ HI FEM?

- a) Aquest tema no és de la incumbència de l'escola i cal, simplement, dir a les alumnes que això és extern al centre, que ja ha passat i llavors no cal donar-li, importància?
- b) S'ha de comentar amb l'orientadora del centre perquè siga ella qui coordine el pla?
- c) Caldrà posar-se en contacte amb els serveis socials de la localitat perquè demanen informació a les assistents del poble on viu el pare?
- d) La tutora ha d'abordar el tema amb l'alumna i amb el grup-classe?
- e) Qui ha d'informar la mare? Cal intentar parlar amb el pare?

ENTRE EL PROFESSORAT

QUÈ FER DAVANT ASSETJAMENT A UNA MESTRA?

El mestre-tutor d'una aula de cinquè de primària és un home que mostra una atracció per un perfil de dona concret: jove, rossa, dolça, atenta, simpàtica...

La mestra-especialista arriba al centre a primeries de curs i passa per totes les aules; ell en un principi es mostra molt atent amb la nova companya. Quan entra a la seua aula ell sempre té coses a comentar-li i no veu el moment d'anar-se'n. La busca en el temps de pati, a les reunions per a fer-li consultes, etc. Ella procura no donar-li importància fins que la cosa va a més. Li fa regalets; a l'eixida del centre l'acompanya fins al cotxe; quan té guàrdia, la busca... L'afer es complica fins que la segueix fins a casa, i al matí també està allà esperant-la. Ella es posa cada vegada més nerviosa per la situació.

Com més el rebutja, ell més insisteix en la seua actitud de persecució.

QUÈ HI FEM?

- a) La mestra s'adona del que passa des del primer moment, o creu que és normal? Hauria de dir-li directament que la molesta?
- b) Els alumnes de la classe noten la tensió que es produeix entre els mestres? La situació pot arribar a l'alumnat?
- c) Cal informar a la direcció i a la inspecció del que passa?
- d) És un tema per a tractar en el claustre?
- e) Com ha de ser l'actuació de l'equip directiu davant aquesta situació? S'adona de la importància del fet, pel que fa a la igualtat de gènere, que afecta una dona del centre?

HEM D'IGNORAR ESCRITS AMENAÇADORS ENTRE EL PROFESSORAT?

Un mestre de Primària d'una escola de dues línies amb la readscripció realitzada per Conselleria i per decisió personal, va passar a l'especialitat d'Educació Especial. El curs anterior havia sigut director però no sintonitzava amb el nou equip directiu al que sempre estava qüestionant-li la seua tasca. Sempre posava pegues a tot: l'espai, els alumnes que atenia, la quantitat de temps que els hi havia de dedicar... Volia elaborar-se personalment l'horari segons els seus criteris, sense tenir en compte les necessitats generals de l'escola, l'alumnat, ni els informes on la psicopedagoga diagnosticava i proposava l'atenció que necessitaven.

Com no se n'eixia amb la seua va parlar amb la inspecció, però no tenia arguments suficients, ni de pes.

De llavors ençà va declarar la guerra a l'equip directiu i no es parlava amb la gent que no estava d'acord amb ell. Aquest malestar el va focalitzar amb la directora a qui li enviava escrits amenaçadors i provocadors on l'atacava amb frases insolents i insults a la seua persona. Els escrits els enviava de manera anònima, els deixava a la seua taula, al caseller, entre les coses personals...

QUÈ HI FEM?

- a) Per quins motius pot tenir aquest comportament? Què pretén demostrar fent el que vol?
- b) El que passa és personal o professional?
- c) Si afecta la vida del centre, caldria tractar-ho al claustre?
- d) Pot ser perillós aquest comportament en l'àmbit personal per a la directora?
- e) Cal que ella ho pose en coneixement de la inspecció educativa i/o formule una denúncia? Què seria més convenient?

HI HA AVANTATGES D'ESTAR DUES PROFESSORES A L'AULA?

En la classe de cinquè de primària tenim la mestra-tutora, que és qui s'encarrega d'impartir les matèries instrumentals i l'artística; després estan els i les mestres especialistes de les altres àrees.

És una classe amb molta diversitat d'alumnat: repetidors i repetidores del primer cicle, immigrants amb adaptacions curriculars individuals, necessitats educatives, de nova incorporació al centre per trasllat, etc.

Ateses aquestes circumstàncies, abans del començament de curs, la tutora sol·licita a direcció que s'estudie un fort suport per a la classe. Aquesta qüestió passa per l'equip pedagògic del cicle i per la COCOPE, per a estudiar-la i aportar-hi propostes.

Amb aquesta problemàtica del grup, l'equip directiu revisa els recursos humans de què disposa el centre i analitza les necessitats més adients per al curs vinent. A setembre fa la proposta que dues mestres s'estiguen alhora a l'aula la majoria d'hores i matèries, sobretot les instrumentals, per a poder atendre millor els i les alumnes. Prèviament, es parla amb les dues mestres, tot comptant amb l'acord de l'equip pedagògic del cicle i l'aprovació de la COCOPE.

QUÈ HI FEM?

- a) Potser la tutora del grup havia d'afrontar ella sola la problemàtica de l'aula? És només responsabilitat seua?
- b) L'equip directiu ha donat una resposta adequada al problema o hauria sigut millor no intervenir-hi?
- c) És important que les dues mestres estiguen d'acord amb la proposta o simplement una ha de ser la tutora i l'altra la de suport?
- d) Quines funcions correspondrien a la mestra no tutora? Creus que l'atenció de dues persones a l'aula pot millorar el rendiment de l'alumnat? Ha de fer-hi suport d'instrumentals o fer tallers, grups flexibles...?
- e) És important realitzar una bona coordinació i planificació de l'organització de l'aula? Ha d'influir aquest aspecte amb una nova distribució de l'aula?

L'EQUIP DIRECTIU HA D'ASSEGURAR EL COMPLIMENT DE LA PGA?

En un centre públic compromès amb l'educació mediambiental es fan eixides amb pernoctacions amb tot l'alumnat, des d'infantil fins a primària. Les i els mestres acompanyen la seua tutoria durant dos, tres o quatre dies a granges-escola, aules de natura, centres d'educació mediambiental... amb l'objectiu de viure uns dies més a prop de la natura, conèixer-la, aprendre d'ella, executar accions per tenir-ne cura i, a més, cohesionar el grup-classe i millorar la convivència.

En la classe de tercer de primària hi ha un tutor substitut de la tutora que es troba de baixa, en el moment en què està programada l'eixida que manifesta la seua indisposició per a fer l'activitat, ja que responsabilitats familiars li ho impedeixen. La cap d'estudis el tranquil·litza i li diu que buscarà solucions.

QUÈ HI FEM?

- a) La direcció de l'escola pot pressionar al mestre i incidir en el fet que l'eixida ha de fer-se perquè està ja aprovada en la programació general anual?
- b) El centre haurà d'esbrinar la possibilitat que un altre company o companya del cicle o un o una especialista pugui acompanyar el grup?
- c) Si no es troba cap persona del claustre amb disponibilitat, s'haurà de suspendre l'eixida? Es podria ajornar tenint en compte que les reserves es fan, de vegades, des del curs anterior i que ixen dos grups junts, en aquest cas tercer i quart de primària?
- d) S'hauria de convocar la Comissió de Convivència del Consell Escolar de l'escola per a seguir buscant solucions: mares o pares de la classe, voluntaris de l'escola, mestres jubilats, professorat en pràctiques...?
- e) Qui serà el responsable màxim per prendre la decisió, el consell o la direcció? Aquesta hauria d'assumir sí o sí l'eixida?

I SI TOTS ELS RELLOTGES NO MARQUEN LA MATEIXA HORA?

La mestra de quart de primària sol arribar tots els dies uns minuts tard, sols dos, tres o quatre minuts tard. L'equip directiu se n'adona, i després de deixar passar tres dies, li pregunta al corredor i de manera informal, si té dificultats en arribar a l'hora per alguna raó puntual. La mestra li contesta que no i se'n va a classe. Segueix arribant a la mateixa hora i la cap d'estudis torna a fer-li un comentari informal sobre aquesta qüestió. La mestra tampoc canvia l'hora d'entrada i és en aquesta ocasió és la directora qui li diu que no pot arribar tots els dies tard, li comenta que a tots i totes ens pot passar algun imprevist un dia concret, però que no es pot convertir en un hàbit; a més, ella hauria d'estar a la seua aula rebent l'alumnat i donant model de puntualitat. Ella contesta que a les 9 del matí sol estar al centre encara que estiga aparcant i que no arriba tard. La directora insisteix en el fet que ha d'estar a l'aula i que la solució és fàcil, perquè sols ha d'eixir de casa cinc minuts abans.

La mestra se'n va a classe i a l'hora del pati va al despatx i li diu a la directora que ha parlat amb els seus companys i companyes i que tots porten la mateixa hora que ella al rellotge, i que consideren que ella no arriba tard. Sense esperar contestació, se'n va i tanca la porta amb molta energia i soroll.

QUÈ HI FEM?

- a) Cal que la directora convoque claustre per a parlar sobre puntualitat quan és un tema de sentit comú que està afectant sols una persona?
- b) Cita la mestra, amb la cap d'estudis, i aclareixen conceptes sobre la puntualitat i els respecte entre companys i companyes i cap de l'equip directiu?
- c) Li mostra el pla de convivència, el ROF, els deures del professorat...?
- d) Segons haja anat la reunió, escriu un informe a la Inspecció educativa?
- e) Haurà de portar el tema a la comissió de convivència del centre si la mestra continua no assistint puntualment i faltant al respecte?

ÉS IMPRESCINDIBLE LA COORDINACIÓ ENTRE LA TUTORA I EL PT?

La mestra de quart planteja a la cap d'estudis els seus problemes de coordinació amb el mestre PT, malgrat que es reuneixen els dies establerts en el calendari de reunions, l'especialista es mostra d'acord amb les aportacions de la tutora, però després no compleix la seua part. A més, en acabar la primera avaluació ha hagut de recordar-li que havia de fer un informe de l'alumne, després de demanar-li'l diverses vegades, li l'ha lliurat però sols posa els continguts treballats, no els aconseguiments del xiquet ni les seues dificultats. Quan aborda el tema amb ell li diu que no pensa "estigmatitzar" cap persona i no pensa canviar-hi res.

La cap d'estudis li diu que s'interessarà pel tema i intentarà resoldre'l.

QUÈ HI FEM?

- a) El mestre de PT té raó per no donar una informació més detallada a la família?
- b) Seria millor reunir-se amb la família i no explicar res per escrit per tal que no queden reflectides les dificultats de l'alumne?
- c) La cap d'estudis hauria d'abordar el tema amb el professor de PT individualment per a recordar-li quines són les seues funcions? O serà millor convocar una COCOPE i parlar-ho allí per si altres tutors o tutores han tingut problemes?
- d) El mestre de PT pot negar-se a les exigències de la cap d'estudis que estan basades en el ROF i en el projecte educatiu? Quin paper pot tindre l'orientadora del centre?
- e) Cal fer un esforç per tal que les relacions personals no interferisquen negativament en el funcionament del centre, malgrat les discrepàncies pedagògiques?

QUIN CRITERI SEGUIR PER A ADJUDICAR LA TUTORIA?

Col·legi de primària. Tothom és conscient que el director o directora adjudica les tutories en funció d'uns criteris aprovats en claustre, però també se sap que és el director o directora qui pot decidir si seguir-los o no.

Aquest curs, com tants altres, el nostre director convoca el claustre i posa en l'ordre del dia l'adjudicació de tutories. Quan arriba el moment, el director nomena el professorat per ordre d'antiguitat, perquè trie segons li convinga (es manté la prioritat de seguir dos cursos amb la mateixa classe, com si foren cicles de dos anys).

Una part del claustre, amb destinació definitiva, porta alguns cursos intentant que es revise aquest criteri. Pensen que es poden adjudicar tutories amb altres criteris que no observen com a més prioritari el de l'antiguitat en el centre.

QUÈ HI FEM?

- a) És l'antiguitat en el centre un dret consolidat a l'efecte?
- b) Proporciona estabilitat o comoditat?
- c) Quin perfil de professorat acordaria seguir criteris diferents?
- d) Què es pretén millorar amb el canvi: la pràctica docent, el projecte educatiu?
- e) El sistema de «tot el professorat passa per tots els nivells» ajudaria a la formació permanent?
- f) Caldria revisar els criteris d'adscripció a tutoria amb una temporalitat determinada per a reflexionar al respecte?

QUI I COM ES CONTROLA L'ALUMNAT DISRUPTIU?

Aula de sisè de primària. Col·legi de tres línies. És un grup de 26 alumnes. El rendiment escolar de l'alumnat és acceptable. L'actitud d'alguns alumnes alenteix la pràctica docent i incomoda el professorat; passa, bé per no fer les activitats, bé per no atendre, inclús per donar males contestacions a interpel·lacions de companys i professorat.

Els mestres no tutors prenen algunes mesures, diverses, no consensuades i, de vegades, anunciades però no aplicades.

La tutora té notícia a través de l'alumnat.

En les matèries que imparteix la tutora presenten alguna actitud semblant, però més esporàdicament. En el seguiment que fa a aquests alumnes, la tutora explica normes, busca acords, implica les famílies... I manifesta a la resta de professorat la necessitat de consensuar les mesures a prendre.

Però, arribats els moments més difícils, el professorat és qui demana a la tutora que prengui mesures correctives.

QUÈ HI FEM?

- a) És la tutora qui ha de controlar-ho tot?
- b) Quan s'ha de plantejar prendre mesures conjuntes?
- c) Seria més pràctic acordar sancions proporcionades i educatives, o seria més difícil aplicar-les per allò del «tot depèn»?
- d) Han estat adequadament difoses i coordinades les normes de convivència entre el professorat?
- e) Quin paper han de jugar-hi les famílies?

BARREJAR GRUPS O MANTENIR-LOS AL LLARG DE L'ESCOLARITZACIÓ?

Col·legi de tres línies. Arriba el plantejament de poder mesclar l'alumnat cada dos cursos. Part del professorat està convençut que ajudarà a equilibrar i millorarà l'aprenentatge i la convivència. Es fan grups de treball per a aportar experiències pròpies o estudis al respecte. La COCOPE i després el claustre intenten arribar a acords, però no hi ha consens.

Poc criteri pedagògic i alguns privilegis consolidats fan que la tensió vaja en augment. Alguns pensen que és millor no canviar-hi res. Serà difícil explicar-ho a les famílies. En acabar infantil es farà el primer reagrupament. Com és la primera vegada que es farà, es parteix del fet que cada grup-classe aporte tres subgrups i per a fer-los la tutora seguirà les recomanacions de la COCOPE, on caldrà debatre sobre moltes qüestions com:

QUÈ HI FEM?

- a) Se separa l'alumnat problemàtic i es distribueix l'alumnat segons el rendiment per igual?
- b) Quin plantejament tenim amb els amiguets i amiguetes?
- c) S'hauria de preservar el mateix nombre d'alumnes per grup, i de xics i xiques?
- d) S'hi té en compte la diversitat? Com abordar la inclusió?
- e) Quina informació hem de donar a les famílies una vegada fets els grups?

S'HAN DE CANVIAR OCASIONALMENT BOLQUERS EN L'AULA DE TRES ANYS, SI CAL?

Laia entra a l'escola, a primer del segon cicle d'infantil, amb dos anys, perquè ha nascut al mes de novembre. Tot i que la mare explica que a casa porten des de l'estiu treballant el control d'esfínters, la xiqueta en alguna ocasió se n'oblida de demanar anar al servei i es pixa damunt. Mai no li passa amb la caca. La mare es mostra preocupada davant la tutora, perquè una veïna li ha dit que, al centre del seu fill, ha d'anar la família a canviar els xiquets o xiquetes. Ella i el pare de Laia treballen fora del poble i no poden arribar a canviar-la si es pixa a l'escola. Vol saber què passaria en aquesta situació. La mestra li contesta que ella no té per què canviar-la. A més, acaba d'arribar al centre i no sap quin protocol s'hi segueix; per tant, l'envia a la directora perquè li resolga el dubte.

La directora la tranquil·litza i l'explica que sempre se l'atendrà i es canviarà la xiqueta, perquè no estiga banyada tot el dia mentre acaba de controlar esfínters. Això sí, sempre que la família es comprometa a seguir treballant-ho a casa. Si després d'un temps el problema persistira, l'orientador de l'escola es reuniria amb la família per a concretar un programa paral·lel a casa i a l'aula. La mare es mostra sorpresa i agraïda per la manera en què s'aborda un tema que li llevava la son.

QUÈ HI FEM?

- a) La directora li torna a explicar a la nova tutora el protocol, que ja li havia passat per escrit, i li fa veure que ha d'assumir-lo?
- b) Pot obligar la tutora a canviar els menuts i menudes?
- c) És una tasca de les educadores d'educació especial?
- d) Cal convocar reunió de cicle per a tornar a replantejar el protocol?
- e) Qui ha d'assumir que el protocol prevalga i s'hi acomplisca per sobre de les maneres de pensar individuals?

L'HORARI ESCOLAR A DEBAT

Dos membres de l'equip docent d'una escola d'una línia plantegen la necessitat de canviar la jornada partida per la contínua, ja que per a les seues famílies conciliaria millor la seua jornada laboral. Els seus fills acudeixen a una escola concertada d'una localitat veïna i finalitzen la seua estada al centre a les 15 hores. Al·leguen que els arriegen sense angoixar-se a les 17 hores, quan finalitzen als seus centres. A més, diuen, que això permetria a moltes famílies avançar l'hora d'entrada al conservatori de música i de dansa de vesprades, així com acudir a les acadèmies d'anglès o a les diferents activitats esportives.

Altres membres del claustre posen l'accent en un bon grapat de famílies que, per les seues situacions econòmiques actuals, no poden accedir de vesprades a les activitats abans descrites i en què les hores de convivència al centre els fan bé a aquestes criatures. Comenten que en altres col·legis on s'ha adoptat aquest tipus de jornada, l'atenció de les vesprades ha quedat en mans de l'AMPA o de les empreses de menjador escolar que, en molts casos, tenen poca coordinació amb l'escola i que, a poc a poc, minva el nombre d'assistents i augmenten les hores en què la menudalla està tota sola a casa.

QUÈ HI FEM?

- a) El debat s'ha de centrar sobre quin és el millor horari pels docents?
- b) L'equip directiu ha d'aclarir primer el tema entre el professorat o obrir el debat directament amb les famílies?
- c) L'element nuclear al voltant dels objectius de l'escola ha de preveure primer la millor situació per a l'aprenentatge de l'alumnat, atenent el seu entorn sociològic?
- d) Afavoreix la inclusió de l'alumnat nouvingut o d'educació compensatòria la jornada continua al centre?
- e) La comoditat dels docents s'ha d'anteposar als objectius de l'escola pública?

AVALUEM PER A MILLORAR O PER A QUANTIFICAR?

Davant la sessió d'avaluació del primer trimestre del segon cicle de primària, la tutora del tercer curs planteja que no sap si aprovar o no un alumne de l'àrea de Coneixement del Medi Social i Natural, ja que la mitjana de notes del trimestre li dona 4'45.

La mitjana, diu la tutora, és el resultat de dividir entre cinc la suma de les notes dels controls escrits durant el trimestre (un per cada tema explicat).

El quadern amb els deures, explica a preguntes de la companya de cicle, el presenta amb els exercicis habitualment resolts, tot i que creu l'ajuda sa mare, no és massa pulcre i no té la lletra tan clara com la de Lluís o Empar, que són els millors de la classe, afegeix.

QUE HI FEM?

- a) La cap d'estudis ha d'explicar-li a la tutora que ha de conèixer la legislació i els documents de centre o ha d'acceptar la «llibertat de càtedra»?
- b) La coordinadora de cicle ha de fer pinya amb la tutora i defensar-la davant la possible discrepància de la cap d'estudis?
- c) Per molt que no ens agrade avaluar, cal fer-ho. Per tant, el millor és aplicar criteris quantitatius perquè ens acosten més a l'objectivitat?
- d) Cal consensuar l'avaluació amb l'alumnat en aquestes edats? Fer-los partícips i reguladors del seu aprenentatge mitjançant rúbriques i autoavaluacions?
- e) Hem de seguir emprant els exàmens i les correccions clàssiques per a avaluar, o seria millor entendre l'avaluació com una part més del procés d'èxit?

AMB L'ADMINISTRACIÓ

COM HA D'ACTUAR L'ADMINISTRACIÓ DAVANT LA DENÚNCIA A UNA MESTRA?

Una mestra ha de fer una substitució en una classe de quart de primària i després de la presentació explica el treball que han de fer. Està present una alumna de pràctiques. Un xiquet manifesta que no vol treballar i ho diu clarament. La mestra parla amb ell per a veure quin és el motiu de la seua actitud i ell no li fa cas. Li explica que això no pot ser; ell s'enfada i tira la cadira i la taula que quasi li pega a ella o a un xiquet. La mestra el separa del seu equip de treball i el posa tot sol a una banda de l'aula.

Al cap de poc temps, al centre es rep una notificació d'inspecció que cita la mestra perquè «havia pegat a un xiquet».

L'inspector s'entrevista amb la mestra. Des del primer moment s'adona que és una denúncia falsa, i realitza informes favorables. La denúncia de la família arriba fins al jutjat. L'inspector declara en tot moment a favor de la mestra.

QUÈ HI FEM?

- a) Per què la mare no va parlar amb la mestra per a veure què havia passat? Hauria d'haver escoltat la seua versió dels fets abans de fer cas només al fill?
- b) Creus que el grup de classe va ser important a l'hora de narrar els fets o, per ser menors, el seu testimoni era menys important?
- c) El fet que hi havia una alumna de pràctiques dins de l'aula és important?
- d) La inspecció hauria d'implicar-se més en aquests casos? En aquest cas, qui hauria d'haver demanat disculpes a la mestra?
- e) Com creieu que es podia sentir la mestra?

LES FALTES CONTINUADES PER ASSISTÈNCIA AL DENTISTA, ES PODEN JUSTIFICAR?

En el claustre d'un centre d'una sola línia de l'Alt Maestrat hi ha un mestre que és la tercera vegada que "comunica" a l'equip directiu, en poc de temps, que faltarà algunes hores perquè ha d'anar a la consulta del dentista. La cap d'estudis li diu que haurà de plantejar-se demanar les hores al metge en horaris diferents per a no faltar tant a l'escola, atès que és una consulta privada i que, per tant, el dentista disposarà d'hores de visita que no coincidisquen amb el seu horari de treball.

Al mestre no li sembla gens bé aquesta apreciació i en el següent claustre, en el punt de torn obert de paraules, demana seguir acudint a la consulta del seu dentista i argumenta que no pot canviar d'horari perquè no li l'ofereixen, i a més no pot canviar de metge perquè a aquest li deu diners. Exigeix que el grup docent li done suport perquè el seu dret laboral l'avalua.

QUÈ HI FEM?

- a) L'equip directiu ha de dir-li que el tema no estava en l'ordre de dia de la reunió i, per tant, no es pot tractar, i es queda pendent?
- b) Al contrari, la cap d'estudis ha de dir que no és competència del claustre sinó de la direcció donar els permisos i tancar el tema?
- c) Si s'inicia la discussió i cadascú dona el seu parer, es pot entendre que el grup pot decidir sobre les faltes d'assistència a classe del company?
- d) Aquest tipus de permís per a assistir a un tractament llarg i no urgent, està realment recollit en la normativa sobre les faltes al treball?
- e) Seria convenient que el professorat coneguera bé els seus drets i els seus deures, les normatives de l'administració i les funcions de l'equip directiu i de cada òrgan escolar?

EL PROJECTE EDUCATIU, HA D'IMPLICAR EL QUEFER DE CADA DOCENT?

En un centre de la Marina Baixa, hi ha concretat en el seu projecte educatiu un programa d'educació afectivosexual i de coeducació que es va elaborar a partir d'un projecte de formació en centres que l'administració subvencionava.

L'equip directiu, anualment, recordava tots els programes específics de l'escola i, d'una manera cíclica, es tornaven a revisar i a millorar des de la mateixa formació dels docents per a d'assegurar que tot el professorat tenia competències per a impartir el programa.

A l'assemblea de delegades i delegats, una alumna de sisè comunica a la cap d'estudis que en la seua classe s'ha deixat de treballar aquest aspecte perquè la mestra l'ajorna continuadament dient-los que ho pregunten a casa.

QUÈ HI FEM?

- a) Se li pot exigir a la mestra que complisca el PE?
- b) La mestra pot al·legar que no n'està d'acord o que no se sent preparada per a fer-ho i eximir-se així de la responsabilitat?
- c) L'educació de l'afectivitat i de la sexualitat, és sols competència de la família que, en moltes ocasions, és inexistent i aboquen a les criatures a informar-se en xarxes socials, en pàgines pornogràfiques o mitjançant les amistats?
- d) Els centres educatius tenen alguna responsabilitat en les relacions de benestar que s'han d'establir entre els dos gèneres, sense cap discriminació ni desigualtat?
- e) Aquest tipus educació, sols s'ha de donar a partir de secundària o s'ha de treballar ja des d'infantil abordant el tema del llenguatge coeducatiu, el coneixement i nomenament correcte de les parts del cos...?

L'ADMINISTRACIÓ TÉ EINES PER A FER QUE ELS PLANS FUNCIONEN?

Un col·legi d'una línia, situat a un barri de la ciutat de València, on el 50% de l'alumnat és immigrant i de situació econòmica baixa. Alguns amb desconeixement total del castellà.

Entre el professorat la llengua predominant és el castellà.

Cada curs el professorat ha d'actualitzar els documents que es consideren necessaris per a dur endavant l'aplicació de les noves directrius de l'Administració i, si més no, revisar aquells que no s'ajusten a la realitat canviant del centre.

Entre aquests documents es troba el pla de normalització lingüística. El centre, en el seu moment, va quedar adscrit per l'Administració, previ informe favorable del consell escolar, a un grau d'ensenyament del valencià o en valencià i, d'acord amb aquesta adscripció, elaborà un pla amb uns objectius, unes activitats i una temporalització per a dur-lo endavant. El pla està a l'abast de tot el professorat, però no es compleix, sobretot pel que fa a l'oralitat de la llengua. Així mateix, es descuida que els documents estiguen almenys en un 50% en valencià, com es marcà en els objectius. L'equip directiu no motiva ni pren mesures per a desenvolupar activitats que impulsen la utilització del valencià. La inspecció només veu els papers i dona el vistiplau.

QUÈ HI FEM?

- a) Hauria de ser l'Administració qui fora més vigilant?
- b) Caldria una inspecció específica d'aquest pla?
- c) Seria possible motivar el professorat amb formació específica i pràctica?
- d) Hauria de modificar-se el pla, assumir que no es compleix, i rebaixar els objectius?
- e) Què hi diuen les famílies? Com poden involucrar-se per a un ensenyament com cal?

QUINS RECURSOS TENIM AL CENTRE PER A PODER CONCILIAR LA VIDA LABORAL I LA VIDA FAMILIAR?

Una mestra té una filla amb discapacitat motriu i ha de fer rehabilitació tres vegades a la setmana, coincidint amb l'horari de treball de la mare.

A l'inici de curs planteja la situació, perquè des de la direcció d'estudis se li habiliten hores de no docència i alguna de disposició per al centre, el que diem hora complementària o no lectiva al centre, per a portar la seua filla a la rehabilitació.

Aquestes hores les podria treballar al centre, abans de l'horari lectiu, o a sa casa, segons les necessitats del centre.

Aquesta proposta li és denegada.

QUÈ HI FEM?

- a) Hauria d'esforçar-se més l'equip directiu a trobar la solució?
- b) La professora hauria de demanar-se una reducció horària i l'equip directiu afavorir que la reducció coincidira amb l'horari d'atenció a la seua filla?
- c) És competència de l'escola o cal plantejar-ho a l'administració? (Els i les docents han de conèixer les normatives i saber a quin òrgan adreçar-se en cada moment)
- d) És possible conciliar amb bona voluntat o ha d'estar marcat taxativament?
- e) És un problema extern que no hauria d'alterar ni com planificar el funcionament de l'escola?

COM INTEGRAR ALUMNAT D'ALTES CAPACITATS?

Grup de 27 alumnes de primer de primària. Col·legi d'una línia, situat a València, amb famílies de molt diversa procedència social i econòmica; 13 alumnes són fills d'immigrants. Algunes famílies amb desconeixement del castellà.

La professora de PT atén la diversitat dins i fora de l'aula.

En aquesta diversitat hi ha tres alumnes valorats per l'orientadora com a alumnes d'altres capacitats, als qui se'ls fa una adaptació parcial del currículum. La professora de PT hi dedica dues sessions setmanals a desenvolupar aquells objectius d'un nivell més elevat, marcats per la tutora per a aquests alumnes. Dins l'aula ordinària, moltes vegades s'avorreixen perquè acaben prompte les tasques individuals i no aporten a les grupals. Altres vegades perden l'interès a acabar o completar. A vegades sorgeixen problemes de conducta, derivats de la falta d'estímuls que esperen rebre i no arriben.

QUÈ HI FEM?

- a) Quina organització ajudaria a millorar la interrelació de l'alumnat tan divers?
- b) El treball mitjançant projectes multidisciplinaris podria ser la solució? Com voldrien col·laborar amb la resta d'alumnat, comprenent que cadascú té el seu paper?
- c) Seria convenient dedicar-los temps fora de l'aula ordinària amb una adaptació curricular? O seria lògic plantejar-se un avançament de nivell (curs)?
- d) Quin paper han de tenir les famílies en aquests plantejaments?
- e) Seria convenient incloure les famílies en l'adaptació curricular, i si ho fem, amb objectius que siguin per a complir en l'àmbit familiar?

COM ES POT ATENDRE UNA SÍNDROME AUTISTA EN UNA CLASSE DE PRIMER?

Un col·legi de tres línies. S'ha demanat a l'administració un educador o educadora que atenga alguns alumnes diagnosticats amb síndromes diferents: Down, autisme... Concedeixen una educadora. Es fa un repartiment de l'horari docent i a l'alumne de primer amb síndrome autista, li corresponen dues sessions diàries.

La cap d'estudis li diu a la tutora que aquesta persona està per a cobrir necessitats bàsiques de l'alumne (hàbits i ajuda per anar al WC, esmorzar i dinar, acompanyament de jocs de pati...). Aquest alumne, que va ser escolaritzat al col·legi als tres anys, ha avançat molt, però té episodis de frustració violenta, crida, vol eixir de la classe, plora...

És a dir, de vegades és incontrolable. La tutora té el suport de l'educadora per a atendre aquestes situacions, i quan no està l'educadora?

QUÈ HI FEM?

- a) És competència del col·legi distribuir els recursos humans, i com prioritzar per a donar suport a la tutoria i a l'alumnat. En aquest cas, quins serien més adients? A qui demana ajuda la tutora o mestra especialista que imparteix classe?
- b) Caldria demanar a l'administració més hores d'atenció de l'educadora?
- c) Es valora la formació que ha de tenir el professorat per a poder portar una tutoria amb aquest perfil d'alumnat o no s'hi ha previst?
- d) La direcció d'estudis ha de propiciar la formació específica del professorat per a atendre la diversitat al centre? Com?

L'AVALUACIÓ DIAGNÒSTICA ÉS UN INSTRUMENT D'AVALUACIÓ VÀLID?

Nivell de tercer de primària. En el curs d'aquest exemple està vigent la LOMCE, la qual determina fer proves diagnòstiques en segon i quart cursos.

Conselleria envia les proves que es realitzen ja en tercer, a tot l'alumnat que ja ha cursat segon. Amb elles pretenen avaluar les competències lingüístiques i matemàtiques.

Aquestes proves tenen un procés llarg, amb uns temps ajustats, i unes normes molt estrictes per a fer-les. L'alumnat no està acostumat a fer aquesta mena de proves, on hi ha moltes qüestions seguides, algunes per a desenvolupar i altres en format ABC de resposta ràpida. En aquestes edats hi ha algunes dificultats en comprensió lectora, la tutora aclareix maneres de respondre les preguntes, però amb les normes de l'avaluació diagnòstica no es pot fer.

El professorat valora negativament el contingut i les normes. Pensa que aquesta classe de proves no preveu la diversitat que trobem a les escoles públiques i més en aquestes edats.

QUÈ HI FEM?

- a) Fer proves homogènies d'àmbit comunitari (proves diagnòstiques) ens dona informació rellevant sobre el nivell de competències del nostre alumnat?
- b) Si apliquem com cal el PCC i el PEC que són les concrecions curriculars per a cada escola, tindrà valor una avaluació tan general?
- c) A l'escola, és convenient consensuar les proves d'avaluació per matèria?
- d) Quines proves serien més adequades? Hauríem de tenir en compte el model de la prova diagnòstica i familiaritzar l'alumnat amb aquest tipus de proves?
- e) Una vegada coneguts els resultats, com ens ajudarien a millorar?
- f) Detectats els punts fluixos en competències, quin pes han de tenir en la revisió les metodologies utilitzades pel professorat?

LES PERSONES EXTERNES A L'EQUIP DOCENT, MONITORS O VOLUNTARIS, PODEN TREBALLAR A LES AULES CONTINUADAMENT?

En un centre d'infantil i primària de la Safor s'imparteixen tallers, de vesprada, en horari escolar, amb el suport de dos monitors externs, contractats per l'AMPA, per a permetre que l'alumnat es pugui agrupar en xicotets grups. Cada dos grups (primer i segon, per exemple) dediquen una vesprada a treballar la ceràmica, la cuina... Cada curs realitza dos tallers diferents. Dos dels cinc grups creats els atenen els monitors externs, que no pertanyen al claustre.

La inspecció educativa, després de revisar la programació del projecte, informa el centre que, malgrat la vàlua d'aquest, incompleix la normativa, perquè enlloc s'explicita que les persones alienes al centre puguen fer-hi actuacions d'una manera continuada. Cal, per tant, buscar solucions per a cobrir aquesta part de la legalitat. El consell escolar es reuneix a la recerca d'aquestes.

QUÈ HI FEM?

- a) Atès que és impossible mantenir el projecte amb els recursos humans de l'escola, el consell ha de desestimar-lo per a no tenir complicacions amb l'Administració tot i que la comunitat educativa el valora positivament?
- b) Es pot plantejar reduir cada vesprada el nombre de tallers (de cinc a tres, per exemple) per a donar-li continuïtat?
- c) Es podria així seguir amb la filosofia de treball del projecte?
- d) Seria més convenient canviar la temporalització del projecte i no l'organització grupal, de continguts i de metodologia?
- e) Caldrà reduir el temps de cada taller, passar-lo de quadrimestral a trimestral o bimensual, perquè no ocupe tot el curs escolar?

L'ACOMPLIMENT DELS HORARIS PER SOBRE DE TOT?

A l'escola arriba l'inspector d'educació amb la idea de revisar la programació de l'aula de segon de primària. En entrar a la classe, en la sessió de després del pati, troba que la tutora desenvolupa una activitat que no coincideix amb la marcada al seu horari. Ella li explica que hi ha hagut un problema de convivència en el temps d'esplai i que li ha semblat oportú tractar el tema i solucionar-ho immediatament. Arran d'això, i després de parlar-ho, havia plantejat una activitat en la qual l'alumnat hauria de posar-se en el lloc d'altres persones perquè, a parer seu, ajudaria a tots i totes a relativitzar el problema i a qüestionar-se la mateixa manera d'entendre'l i de solucionar-lo.

L'inspector li explica que els horaris s'han d'acomplir i que podia haver dedicat cinc o deu minuts a parlar sobre el conflicte i punt. A més, li explica que és motiu de requeriment no fer-ho.

QUÈ HI FEM?

- a) Els problemes de convivència de l'alumnat s'han de postergar i tractar-los en hores de pati o assemblea d'aula només?
- b) La tutora s'ha de qüestionar la manera d'actuar en aquest cas?
- c) Hauria de discutir-li amb la inspecció el que li ha dit?
- d) Hauríem de tenir en compte en les nostres programacions l'existència de temps per a poder abordar aquestes qüestions?
- e) És important que coneixem bé la legislació per a saber en quins espais normatius ens movem i que no ens impedisca fer la nostra tasca d'educar per a la vida?

AMB EL VEÏNAT

CAL EDUCAR L'ALUMNAT PER A TENIR BONES RELACIONS AMB EL VEÏNAT DE L'ESCOLA?

L'alumnat de segon de primària d'un centre públic situat als afores d'una localitat de la Costera, practica a l'hora de l'esplai "la cistella de pinyes" del pati, tirant-les al jardí d'un xalet situat al costat de l'escola, en un bancal més alt. Casualment, el net dels amos de la vivenda no ha anat a escola perquè estava malalt i es va adonar de la pluja de pinyes que arribaven al seu jardí. Tot seguit, es va apropar a la tanca i va començar a llançar pedres al pati acompanyades de paraules malsonants. Part de l'alumnat va anar a buscar un adult i altra part va contestar amb els mateixos termes al xiquet veí mentre li tornava les pedres. La mestra va fer que l'alumnat s'apartara de la trajectòria de les pedres i que deixaren d'increpar el xiquet. A la classe es va abordar la qüestió i es va acordar que els delegats i delegades de l'aula juntament amb la tutora o una mare passarien a l'eixida a demanar disculpes.

Mentrestant, la iaia del xiquet va al col·legi a parlar amb la directora i l'amenaça amb posar una denúncia contra l'escola.

QUÈ HI FEM?

- a) La direcció del centre ha de demanar disculpes a la veïna i assegurar-li que es tractarà el tema amb l'alumnat?
- b) Haurà d'intentar que les coses no vagen a més i la dona se'n vaja convençuda que no fa falta arribar a tant? Quins arguments ajudarien a resoldre el conflicte?
- c) O hauria de dir-li que faci el que considere i no gastar més temps en aquesta qüestió?
- d) L'alumnat de la classe, hauria de saber quines són les intencions de la família veïna?
- e) S'hauria d'informar la comissió de convivència del centre i el consell escolar sobre aquests fets?

COM REACCIONEM DAVANT LES PROVOCACIONS D'UNA PERSONA DEL VEÏNAT?

L'alumnat de la classe de quart de primària d'una escola situada als afores d'un poble comuniquen al seu tutor el que està passant en una casa propera. Un jove ha posat música molt forta i mirant cap a l'escola, concretament al grup d'alumnes que al temps d'esbarjo està al costat de la tanca del centre a prop de la seua vivenda, balla i adopta postures insinuants amb tocaments en les diferents parts del seu cos. Estan alterats i diuen que el que fa és "porno".

El tutor els tranquil·litza i comunica a l'equip directiu el que està passant. Intenta que no facen cas a la persona i que continuen jugant. En arribar a la classe comenta a l'alumnat que és hora de treballar i que ja s'ocuparà la directora de resoldre el problema. Seguidament comencen a fer matemàtiques, l'assignatura que l'horari marcava. A l'hora del menjador l'alumnat comença a parlar de nou sobre el tema malgrat que el mestre els havia dit que ho farien en l'assemblea d'aula següent, les actuacions del veí s'exageren i les monitores del menjador acudeixen al despatx perquè no saben com han d'abordar el tema i, a més, no han estat presents quan ha passat.

QUÈ HI FEM?

- a) Paga la pena dedicar-li temps immediat a les coses que ens passen quotidianament a l'escola i que preocupen els xiquets i xiquetes?
- b) Aquest fet estaria emmarcat dins de l'educació afectivosexual que hauríem de treballar en totes les aules?
- c) La directora del centre, hauria d'avisar la Policia local o anar ella personalment a la casa a presentar les queixes?
- d) L'alumnat, s'hauria d'assabentar de com actua l'escola davant del fet?
- e) S'hauria de tractar el tema des de totes les tutories?

ENS HEM D'IMPLICAR EN LES ACTUACIONS DE L'ALUMNAT A L'ENTRADA O L'EIXIDA DE L'ESCOLA?

Un grup d'alumnes de la classe de cinquè d'una escola situada als afores del poble, en una zona verda, van insultar un llaurador veí perquè estava cremant males herbes i ells consideraren que estava contaminant l'aire i dificultant la respiració de les persones. Quan l'home els va escridassar, ells van començar a córrer i no atengueren els que els volia dir.

El llaurador es va presentar al despatx de l'escola per a contar la seua versió dels fets i per a exigir que es prengueren mesures contra el grup d'alumnes o ho faria ell, perquè coneixia una de les persones implicades i, a més, posaria una denúncia a les famílies i a l'escola.

QUÈ HI FEM?

- a) La directora, ha de dir-li al veí que això ha passat fora d'horari escolar i, per tant, no és problema del centre i no hi va a fer res?
- b) La directora el tranquil·litza i li diu que, per descomptat, parlarà amb l'alumnat i prendrà les mesures adients?
- c) L'equip directiu ha de parlar amb la tutora del grup per a informar-la i concretar amb ella l'actuació que cal seguir?
- d) L'actuació es farà sols en el grup implicat o seria convenient fer una reflexió en l'assemblea de l'aula per a tractar el tema, avaluar les actuacions i acordar mesures que s'haurien de prendre?
- e) El fet hauria de constar en el PREVI, passar per comissió de convivència o per consell escolar?

EL VEÏNAT D'UN CENTRE ENTÈN ELS XIQUETS I XIQUETES DAVANT UNA SITUACIÓ?

Al pati del centre, els i les alumnes ixen a jugar a l'hora de l'esplai sempre sota la vigilància dels qui fan el torn de cuidadors en aquest període. Alguns xiquets i xiquetes juguen a la muntanyeta de terra que hi ha i, sense voler, llancen algunes pedretes per la tanca.

Allà donen les portalades de les cases, on cauen algunes pedres. Les veïnes es mobilitzen i acudeixen a l'escola, enfadades i cridant, sense fer cas a ningú. Busquen personalment els xiquets i xiquetes que creuen que han sigut, cridant i insultant. Porten a les mans uns pedrissos que era impossible que foren de l'escola. Els mestres intervenen i els demanen que passen a parlar tranquil·lament amb la direcció. Estan enfadades i no volen.

A l'eixida s'esperen a la porta, insulten els pares i mares i els hi diuen que els seus fills són uns mal educats. Es crea un poc de tensió, exagereu cada vegada més.

QUÈ HI FEM?

- a) Són conscients del mal ocasionat i entenen el que hi passa?
- b) Els pares i mares han de parlar amb els seus fills i explicar-los-ho?
- c) És correcta la tensió que s'ha generat entre els adults o cal traslladar el tema a la policia local?
- d) Aquest tema cal tractar-lo en un consell escolar?
- e) Caldria fer reunions amb els i les veïnes per a veure quines coses els hi poden molestar? Haurien de tenir altres actituds davant situacions semblants?

DEIXEM QUE ELS GATS COLONITZEN EL PATI DE L'ESCOLA?

Al pati d'una escola sol haver-hi gats i gates que es mengen tot el que queda, sobretot després de l'esmorzar. Els gats no són de l'escola, viuen al barranc i un veí els deixa menjar, perquè vol preservar la seua horta de rates i ratolins. Hi ha temporades que augmenta tant el nombre d'exemplars que es poden comptar fins a 30 o 35 animallets afamats a la recerca de qualsevol deixalla.

L'alumnat gaudeix d'ells però, tot i que les seues mestres els han indicat que no els toquen ni s'apropen massa a ells, es produeixen problemes dermatològics, a causa de les puces que solen portar els gats i d'arrapades.

La directora del centre informa l'ajuntament, el qual avisa a una empresa perquè se'ls emporten en gateres, acció que realitzen el cap de setmana.

Dilluns següent, el veí es presenta al despatx per a queixar-se de l'actuació de l'ajuntament i contacta amb una mare de l'escola que pertany a una associació en defensa dels animals perquè li faci costat i l'ajude a convèncer la directora sobre el tracte i la cura que els animals mereixen, tot suggerint-li que hauria de posar-los menjar i aigua.

QUÈ HI FEM?

- a) La directora demana disculpes i «fins a la següent vegada»?
- b) La directora remet el veí a l'ajuntament i prou?
- c) Organitzar una campanya de recollida d'aliments per a les gates i els gats famolencs?
- d) Recordar al professorat que pose l'accent amb l'alumnat sobre els perills que podem tenir si els toquen molt, els agafen... perquè són animals que no els controla ningú i viuen al carrer?
- e) Portar el tema als diferents òrgans de participació de l'escola per a escoltar les seues opinions: AMPA, assemblea de delegats i delegades de l'alumnat, mares i delegades de curs, equip docent...?

COM ACTUEM DAVANT D'UN CONFLICTE D'INTERESSOS SOCIALS?

Un centre escolar, situat als afores del nucli urbà, té dues portes: la principal, per on entra la majoria d'alumnat i més a prop del poble, i altra per on accedeixen els autobusos, els i les mestres amb vehicle per a accedir al pàrquing, els proveïdors de material escolar i cuina i un grup de xiquetes i xiquets, al voltant de deu, que viuen al mateix carrer i tenen permís del consell escolar per a fer-ho, ja que l'accés per la porta principal comporta molt de risc per la manca de voreres adients a la carretera, les quals haurien d'emprar per a utilitzar-la.

Hi ha famílies d'infantil que volen entrar també per la porta de darrere, la dels autobusos. Al·leguen que porten les seues criatures amb cotxe i que per allí els és més còmode l'accés.

Davant les explicacions dels motius de la norma per la directora, entre d'altres que el carrer és molt estret i que l'acumulació de cotxes dificulta l'entrada i l'eixida del transport escolar, decideixen anar a parlar amb la inspecció educativa i l'AMPA i fer extensiva la protesta a la resta de famílies.

QUÈ HI FEM?

- a) La direcció del centre explica a la Inspecció com està el tema i dona el conflicte per acabat?
- b) Reuneix la comissió de convivència de l'escola i la junta de l'AMPA per a buscar-ne solucions?
- c) Recorda, mitjançant nota informativa, a totes les famílies, el que recullen el Pla de Convivència i el RRI del centre pel que fa a les entrades?
- d) Aborda el tema al llarg del curs i el porta al consell escolar quan s'hi haja de revisar el funcionament del centre?
- e) Si les famílies comencen a fer ús de la porta de darrere, li diu al conserge que es pose allà per a indicar-les que han d'emprar l'altra porta? I si insisteixen, a qui ha de recórrer: a la policia local, al regidor d'Educació, etc.?

SECUNDÀRIA-BATXILLERAT

INDIVIDUALS

QUÈ PASSA SI LA VEUS COPIANT?

Alumna de primer de batxillerat, amb bones notes en totes les assignatures (cap suspens en les avaluacions anteriors), conceptuada pel professorat com a interessada i col·laboradora, bastant integrada amb els companys i companyes a classe.

El professor ha insistit en diversos moments del curs que li sembla inacceptable que l'alumnat copie, perquè això suposa una ruptura de la confiança, que el joc net no és opcional, que un examen suspès pot esmenar-se estudiant més en les pròximes recuperacions, però que el que et veges copiar una sola vegada provoca dubtes sobre les teues anteriors notes, suposa un error difícilment restituïble, que en aqueix cas necessitarà parlar amb el pare i la mare, etc. (però no ha anunciat sancions concretes, p. ex., baixar la nota 2 punts).

El professor ha demanat a l'alumnat un compromís individual o explícit per a evitar recórrer a aquestes pràctiques (en el marc de l'educació en valors) i els ha assegurat en què serà flexible establint les recuperacions al llarg del curs.

L'alumna ha sigut vista copiant en un examen de la tercera avaluació, el professor li ha cridat l'atenció davant de tota la classe, li ha retirat l'examen (la resta ha continuat), ella ha reconegut —implícitament— que estava copiant, el professor no ha fet més comentaris.

QUÈ HI FEM?

- a) Com podem tractar el cas en la classe següent?
- b) Com establim les sancions? (només el professor, d'acord amb l'alumna, mitjançant acord de classe...).
- c) Quines sancions proposem?
- d) Com ens expliquem en la —possible— entrevista amb el pare i mare?
- e) Quines oportunitats educatives ofereix el cas?

QUÈ FEM AMB EL MILLOR ALUMNE DE L'INSTITUT?

Alumne de segon de batxillerat, amb notes excel·lents en tots els cursos, molt admirat pels seus companys i companyes (sempre ha sigut triat delegat) perquè sol ajudar a tots en les tasques acadèmiques, molt popular en tot l'institut, amb qualitats per a les relacions personals.

Apreciat pel professorat, la seua col·laboració és requerida per professors i professores per a emprendre els projectes més interessants de cada assignatura (debats, concursos fora de l'institut, representacions teatrals, presentació d'actes).

Conscient del paper social que exerceix al centre, amb l'ànim d'agradar a tothom (i no decebre ningú), el nostre alumne es veu a vegades objectivament sobrepassat pel pes de la responsabilitat (moral) que ha acceptat, i estressat per la quantitat de tasques que porta endavant. Tot això és altament positiu per a la configuració de la seua personalitat, però pot induir-lo a descuar en algun grau els seus deures propis.

QUÈ HI FEM?

- a) Com ha de tractar-se aquest cas singular entre el professorat de classe, fins i tot en el claustre?
- b) Quina postura hem d'adoptar com a professorat d'aquest alumne?
- c) Quins avantatges i inconvenients té el reconeixement més o menys oficial del paper que exerceix aquest alumne en el centre?
- d) Com influeix tot això en la seua autopercepció?

QUÈ FEM AMB PROBLEMES GREUS DE LA VIDA DE L'ALUMNAT?

Rosa és una xiqueta absentista, que va a l'institut quan li pareix, repetidora de primer d'ESO, té 14 anys, dos més que la resta del seus companys i companyes. De les poques vegades que aquesta alumna acudeix a classe, quan entra la professora de castellà veu que l'alumna no té mal comportament, més prompte es queda en silenci, però té la impressió que amaga alguna preocupació, a més a més, veu que la xiqueta està plorant.

Per fi, un company s'atreveix a parlar i diu: *“És que Rosa està embarassada de nou, està molt angoixada perquè és la segona vegada que es queda prenyada”*. La professora agraeix la seua confessió i reprèn la classe amb tota la normalitat possible.

Quan pot, parla amb l'alumna i comprova que és cert el que ha dit el company. Feia tres mesos que havia avortat, ara creu que està una altra vegada embarassada. El seu conflicte és que ella vol prendre la pastilla d'endemà. Com que no té setze anys, al centre de salut no li la donen sense l'autorització dels pares, i no vol dir-li-ho a la seua mare. Comprar-la a la farmàcia val vint euros, i has de ser major d'edat.

QUÈ HI FEM?

- a) Li donaries els diners o li compraries la pastilla de l'endemà de la farmàcia?
- b) Telefonaries a la seua mare encara que ella no vulga?
- c) Implicaries l'equip directiu en aquest problema?
- d) Telefonaries a sanitat per informar-te'n o al serveis socials de l'ajuntament?
- e) Com treballaries o tractaries el tema amb la resta de la classe?

PERQUÈ TINC PROBLEMES FAMILIARS, SÒC UNA LLADRE?

Victoria té 16 anys, està en quart d'ESO, el seu comportament a l'aula és normal, no crea problemes, amb un rendiment acadèmic discret. Pertany a una família desestructurada amb un padrastre alcohòlic. Ella és discreta, callada, un poc taciturna, du feridetes en forma de ratlletes a les mans i avantbraços, que ella mateixa se les fa amb un cúter o bolígrafs. No està gens integrada en el grup de la seua classe; té alguna amiga en el grup, però no hi ha ni integració ni participació per la seua banda ni per la dels altres.

Un dia a l'hora del pati desapareixen uns quants mòbils de les motxilles d'alguns alumnes. La direcció de l'institut fa la denúncia corresponent davant la policia i al mateix temps comencen amb les investigacions internes pel seu compte. Arriben a acusar aquesta xica del robatori de manera velada, però que tot el món se n'adona. Ella ho nega i alguns companys i companyes la defenen.

La investigació policial demostra que el lladre és un jove amb caputxa que va entrar a l'hora del pati, segons es demostra amb els vídeos de les càmeres de seguretat i les indagacions.

QUÈ HI FEM?

- a) Per què sospitem de seguida de la gent amb dificultats familiars, personals, encara que no creen problemes?
- b) S'hauria d'implicar els serveis sociopedagògics en aquests casos problemàtics?
- c) Quina hauria de ser la intervenció immediata de la tutora en aquest cas?
- d) Com hauria d'actuar l'equip directiu davant aquesta xica, malgrat les sospites?
- e) És adient aquesta investigació paral·lela a la de la policia?

PER QUÈ BAIXA EL RENDIMENT A SECUNDÀRIA?

Ens trobem moltes vegades amb aquesta paradoxa: una alumna o alumne i una altra i una altra més.... un curs i un altre, porten un expedient acadèmic de primària acceptable, moltes vegades notable, i els informes escolars que els precedeixen contenen que són xiques i/o xics aplicats, bons estudiants, sense conflictes personals i/o familiars... I no saps com, ni per què, els resultats acadèmics de la primera avaluació en secundària et mostren un gran fracàs, no han donat especial feina a l'aula, no s'han mostrat agressius, ni absentistes, portaven el material adequat, la seua assistència ha estat habitual, xiques o xics que no han donat molta guerra..., han passat desapercebuts per al professorat, en general, i no han fet res de profit.

Quan la tutora o tutor, professora o professor, orientadora o orientador els entrevista i tracta de comprendre els motius d'aquests resultats es troba, normalment, amb un gran desinterès, una falta de motivació exasperant. Solen respondre alçant els muscles, com si no els importara gens ni mica aprovar o no... el seu futur no el veuen, la implicació que el present pot tindre en el que vindrà, la continuïtat dels estudis, la preparació necessària per a enfrontar-se amb el món... tot això està massa lluny. Els seus interessos actuals o presents no són l'escola/institut. A vegades diuen que s'avorreixen, que tal o qual professor és un plasta, que la tasca és repetitiva, gens engrescadora...

QUÈ HI FEM?

- a) Quines coses canvien de primària a secundària?
- b) Quina metodologia pot produir una millora en la motivació?
- c) Com pot col·laborar el sistema?:

La família, els centres, l'equip didàctic, tutors, orientadora,...

- d) Reflexiona i debat sobre la funció de cada sector i la seua influència en l'alumnat.

PORTES ELS MATERIALS?

A classe, en qualsevol assignatura, l'alumnat necessita una sèrie de materials per a treballar a l'aula i a casa. El primer dia del curs escolar, el primer que solem fer el professorat és informar del llistat d'allò que anem a necessitar, com a material indispensable i d'altre de complementari. Per exemple: a les classes de llengua a més del llibre de text, si en gastem, i la llibreta o quadern en paper on es realitzen les activitats escrites, els exercicis etc...— ara també afegim el bloc a la web—, insistim en la utilitat bàsica del diccionari, —actualment també el podem consultar a la xarxa d'Internet, diccionaris, traductors—. També comentem el llibres que hauran de llegir i tots aquells materials que hem programat emprar com a eines indispensables per al seu aprenentatge...

Raül no porta mai el material, sempre li falta una cosa o una altra, a l'hora de realitzar qualsevol activitat en classe aquesta circumstància alenteix el treball de tots i sobretot el seu. Si és el llibre de text i estem llegint alguna companya li'l presta... si és el quadern de treball, la professora li dona un full... Si açò sols passa un dia... però la situació es va repetint... Raül es va retardant en la feina,...

QUÈ HI FEM?

- a) Per quin motiu no porta o li falta part del material a Raül? Com podem assabentar-nos?
- b) Li passa només en la meua assignatura?
- c) L'ha adquirit tot o no pot comprar-lo?
- d) Caldrà obtenir més informació de Raül, de la seua família, del tutor o tutora, d'altres companys i companyes...
- e) Creus que es convenient fer un seguiment de l'actitud de Raül amb altres professors i professores?
- f) Com poden col·laborar els companys?

PER QUÈ NO TREBALLE? COM AJUDAR A UN ALUMNE DESMOTIVAT I APÀTIC?

Michel, és un xic grandot, fill únic de pares separats, sa mare resideix a Kènia i son pare a València. Ell viu amb uns altres familiars. Repeteix segon de l'ESO, assisteix a classe amb regularitat. Porta els materials adequats. Normalment té bona relació amb els companys i escassa, però també bona, amb les xiques,.... No sol portar-se malament a classe, però trau de polleguera el professor o professora més tranquil i assenyat: no pega ni brot.

Quan comprovem qui ha fet els deures i anem a corregir-los, ell sistemàticament no els porta fets. Si parlem del llibre que estem llegint, ell no participa perquè no l'ha llegit, si treballem a classe realitzant qualsevol tasca ell s'entreté amb una mosca, sembla que estiga dormint amb els ulls oberts, i quan t'hi acostes i li qüestionen per què no fa res et mira com si estiguera veient un fantasma...

Michel: Per què em renyes si no he fet res?

Professora: Precisament, per això. Per no fer res.

Açò es repeteix sovint. Pareix que no li interessa el que passa a l'aula, no vol aprendre el que ensenyem,.... i en canvi, es decep quan veu els resultats acadèmics, diu que no li dona igual aprovar o no però no canvia res dels seus costums.

QUÈ HI FEM?

- a) Quines estratègies podem posar en marxa?
- b) Quins recursos tenim com a professorat?
- c) Com pot col·laborar el sistema: La família, el centre, l'equip didàctic, tutora, companys, orientadora...?
- d) Què opines de l'actitud de Michel, realment li importen els resultats?
- e) La seua apatia, a què podia ser deguda?

ALUMNE AMB ALTES CAPACITATS ADDICTE AL JOC?

Un alumne brillant de quart d'ESO demana al tutor una reunió privada de tutoria perquè té un problema que li preocupa molt. Ell li exposa que moltes vegades, quan està a classe, mentalment està jugant a un joc que té a casa a l'ordinador. És a dir, que atén a classe i juga al mateix temps, però el pitjor és que reconeix que està viciat, que no dorm bé i que perd molt de temps jugant.

El tutor parla amb el psicòleg del centre i s'estableixen una sèrie de reunions curtes setmanals i és fixa una estratègia de treball.

Després de algunes setmanes seguint el pla acordat el xiquet ens diu que tot i que encara juga al joc, no hi gasta tant de temps perquè mai supera les dues hores al dia si no té exàmens, i que li ha costat molt però que està segur que controla el tema i s'adona que la vida és millor sense jugar tant. Està agraït.

D'altra part, aquest alumne va participar en la final de curs en les olimpíades de Física i va quedar en segon lloc de tota la Comunitat i el seu expedient era dels millors del centre...

QUÈ HI FEM?

- a) Coneixes algun cas d'alumnes especials semblants a aquest? Quines són les seues característiques?
- b) Parla breument sobre la importància de l'acció tutorial individualitzada.
- c) És freqüent l'addicció als videojocs entre els joves? Quins efectes tenen en la seua vida?
- d) Com s'ha de tractar des del punt de vista educatiu tot allò referent als videojocs?

ENTRE PROFESSORAT I ALUMNAT

FUMA AL PATI L'ALUMNAT?

Encara que, si ho comparem amb generacions anteriors a les quals els faltava informació, per als adolescents i joves d'ara estan molt més clars els efectes perniciosos del tabac en la salut, en l'institut continua sent un problema quotidià (i permanent) evitar que l'alumnat fume tabac o altres substàncies, almenys dins del centre.

Per a aconseguir aquest objectiu, i impartits ja els continguts transversals sobre els danys que comporta fumar, el professorat no han de renunciar a la vigilància en els espais comuns, al discret control dels banys o a l'observació atenta dels seus gestos o reaccions (que moltes vegades ens poden posar en alerta sobre el consum d'aquestes drogues).

Potser és al pati, que sempre ofereix algun racó apropiat, i durant el descans de mitjan matí, quan tot l'alumnat està tan junts, el moment de la jornada escolar en què més hàgem d'estar atents per a evitar que es fume.

QUÈ HI FEM?

- a) Quines mesures han de prendre en general els centres per a evitar que l'alumnat fume?
- b) De quina manera ha de coordinar-se el professorat amb la direcció del centre per a ser efectiu?
- c) Quines activitats poden fer-se en l'hora de tutoria per a convèncer l'alumnat que no fume?
- d) Et sembla greu el nivell de consum de drogues en els centres?

PROBLEMES DE DISCIPLINA GREUS AMB QUASI TOTS ELS MESTRES?

El tutor de primer d'ESO convoca de manera urgent una reunió de tot el professorat que fa classe al seu grup; tema: la indisciplina continuada d'un alumne amb quasi tots els mestres. Al llarg de la reunió el professorat exposa els problemes que tenen amb aquest alumne i quasi tots demanen mesures disciplinàries dures com a única solució.

Tot comença a canviar quan un dels professors declara no tindre cap problema (si bé els va tindre en el passat) i que l'únic que ha fet ha sigut parlar tranquil·lament i moltes vegades amb aquest xiquet, fins a poder arribar a una espècie de pacte entre els dos i que les seues condicions van a complir-se gradualment per els dues parts. Alguns companys pregunten per la mena de condicions que l'alumne exigeix i si no suposen privilegiar-lo d'alguna manera. El professor assenyala que en la seua opinió el més important no és el contingut del pacte (les condicions), sinó el fet mateix de fer-lo, perquè possibilita que l'alumne se senta reconegut per l'altra part, qüestió que en aquest cas resulta pel que sembla essencial.

QUÈ HI FEM?

- a) Copien els altres professors i professores el sistema del company que té èxit?
- b) Demanem mesures disciplinàries dures com deia la majoria?
- c) Es pot planificar que el tutor tinga una reunió amb els pares i els pose al dia de la situació del seu fill?
- d) Quins són els límits de l'encomiable 'tractament diferenciat' de l'alumnat?

QUE PODEM FER DAVANT D'UN EXAMEN COPIAT?

Abans de començar un rutinari examen, el mestre de primer d'ESO comenta a l'alumnat que ell ha d'absentar-se de la classe, però que com hi ha confiança i no creu que vagen a copiar, que per favor cadascú és pose a fer la prova i quan acaben la deixen a la taula del mestre i no es molesten els uns als altres.

Així queda el tema, però quan el professor corregeix a casa es troba que alguns exàmens semblen copiats.

L'endemà parla de la qüestió a la classe i demana que els i les alumnes que han copiat és posen drets en classe sobre la base de la gran confiança que tenen amb el mestre que a més és el tutor del grup. En efecte, sorprenentment, el 90 % dels alumnes reconeixen haver copiat. El professor els recorda aleshores les normes del centre, que estableixen que quan un alumne copia cal suspendre'l tot el trimestre.

L'alumnat llavors protesta i no està d'acord amb aqueixa norma. Al·leguen que aquell dia ells i elles van tindre quatre exàmens i que no podien suportar tal càrrega de treball. Per això no han pogut preparar bé l'examen de la nostra assignatura i no han resistit la temptació de copiar quan l'oportunitat s'ha presentat...

QUÈ HI FEM

- a) Apliquem les normes del centre, el RRI?
- b) Aprofitem l'ocasió per a posar en valor els avantatges del joc net?
- c) Fem una reflexió sobre l'acumulació de proves en determinades dates i la necessitat de coordinació per part del professorat?
- d) Repetim l'examen?

ES PODEN PORTAR MÒBILS AL CENTRE?

Encara que podem suposar que la regulació de l'ús del telèfon mòbil en els centres educatius és un tema obert i susceptible d'experimentar canvis (atès que té moltes virtualitats com a possible auxiliar didàctic), ara com ara l'alumnat està més que informat de la norma per la qual està completament prohibit utilitzar el telèfon mòbil en qualsevol lloc del centre.

La norma va complint-se bé a l'institut, excepte al pati, on sabem que un nombre elevat de l'alumnat, els més majors més que els xicotets, evitant que els professors de guàrdia els localitzen, estan sempre penjats del mòbil.

És evidentment necessari que els centres es plantegen com a contingut curricular l'ús adequat i correcte d'aquesta mena de dispositius que s'han convertit en imprescindibles i omnipresents en la vida quotidiana de totes les persones. Però mentre la comunitat educativa i la societat en general es posicionen davant les noves realitats, el professorat ha d'intentar provisionalment acordar una postura comuna perquè l'alumnat s'aclarisca.

QUÈ HI FEM?

- a) Caldrà informar a la direcció del que passa al pati perquè prenga consciència de la situació?
- b) Deixem estar aquesta qüestió i que cada mestre o mestra actue com vulga?
- c) El proposem com un punt per a tractar en el claustre?
- d) Tractem en tutoria Discutim la qüestió de l'ús del mòbil amb l'alumnat?

PER QUÈ ET PORTES TAN MALAMENT? CAL ESBRINAR LES CAUSES DEL MAL COMPORTAMENT DE L'ALUMNAT PER ARRIBAR A SOLUCIONS?

La Juani, és una xica simpàtica i alegre, té molts amics i amigues, és popular entre l'alumnat. Li diem la Juani perquè és així com ella vol. La seua família és d'ètnia gitana, valencians. Del mateix barri on es troba l'institut. La seua assistència a classe és irregular, un fet prou habitual entre la resta de xics i xiques de la seua ètnia. Amb l'agreujant que per ser xica la probabilitat d'abandonament és altíssima, fins i tot tenim el perill que desaparega a meitat de curs perquè s'ha promès o s'ha casat.... De moment, la Juani acudeix a classe... i es dedica a provocar la mestra o mestre que té al davant.

Entra a l'aula l'última roman pels passadissos de l'institut, als banys, es demora al pati, i acudeix a classe quan vol. Com que té molta influència sobre els altres, sempre porta una xicoteta cort d'honor, que la segueix. I no entra silenciosa i educadament, no! que va!. Ella va i diu: Uy que caló hase aquí dentro! No sé com no os asais.

I directament se'n va cap a la finestra i l'obri de bat a bat. Després mira a veure on li abelleix seure i fa alçar a qui estiga allí assegut.

La professora responsable al front de l'aula no pot permetre tanta insolència i la increpa. La resposta de la Juani, lluny de penedir-se, demanar disculpes ... respon, altiva: Senyo, passe de tu,... passa tu de mi.

QUÈ HI FEM?

- a) Quines solucions podem plantejar?
- b) Com podem canviar l'actitud de Juani?
- c) Com hauríem de tractar-lo en temps de tutoria tot el grup? Com es poden sentir la resta de l'alumnat?
- d) Quants factors influeixen en el tema?
- e) Caldria aplicar el RRI com pertoca? Per què?

TENIM AUTORITAT EL PROFESSORAT?

L'administració valenciana publicà un Decret sobre l'autoritat del professorat, amb la finalitat de dotar d'eines el col·lectiu de mestres pera tindre el control de l'aula. Es confon l'*auctoritas* amb la *potestas*. El decret ens atorga la potestas, la capacitat d'imposar decisions, de donar-li la raó al professorat, d'impartir les normes i sancions. L'*auctoritas* és un poder moral que ens és atorgat per qui ens té reconeixement, es basa en el nostre prestigi i ens l'hem de guanyar, en aquest cas són els /les nostres alumnes els que ens donen l'autoritat.

Maika i Estefany són amigues i companyes. Estan en tercer d'ESO. Són molt conegudes pel professorat, tenen fama d'impossibles.

Elles es reforcen l'una a l'altra i sempre volen fer el que els ve de gust. Canvien l'ordre de la classe, xarren i xarren entre elles mentre els altres intenten treballar. Arriben a un punt extrem amb el desafiament. En realitat són reptes que no tenen massa importància, normalment estan exempts de violència... però minven la moral del professorat i denoten una total manca d'interès.

Quan la professora considera que ja n'hi ha prou i les fa eixir de l'aula, pot passar que es neguen en redó a anar-se'n.

QUÈ HI FEM?

- a) Com hem d'actuar en casos així?
- b) És suficient aplicar el RRI, les sancions?
- c) Quin objectiu volem aconseguir amb aquest tipus d'alumnat?
- d) Com es podem reforçar les i els mestres entre si?
- e). Què opines de l'*auctoritas* de què parla la llei?

QUÈ PASSA AMB ELS MÒBILS A CLASSE?

L'ús dels telèfons mòbils, d'Internet i de les xarxes socials és un fet consumat al món adolescent. Sembla que el mòbil és un òrgan físic més. Aquest fet ha creat una gran controvèrsia als centres escolars i fins i tot està regulat en el Decret de Convivència de 2008, on es diu que el seu ús està prohibit si no és amb motius didàctics. I ací està el quid de la qüestió. El seu ús.

Hi ha professorat que considera, per la idiosincràsia de la seua matèria o per la metodologia emprada a l'aula, que l'alumnat ha de portar i usar el telèfon mòbil i Internet: recerca d'informació, agenda, calculadora... etc. Altres professors opinen que portar el mòbil a classe i el seu ús és una font de problemes. Es donen casos d'assetjament a companys amb el telèfon, però este fet pot donar-se també des de fora del centre.

Què diuen els alumnes? Majoritàriament el volen portar i usar-lo. En la pràctica: professorat que no vol emprar el mòbil a l'aula i es troba que els i les alumnes el tenen, l'usen per a comunicar-se entre ells, no atenen a la feina, etc. Alumnes que han gravat una baralla, a una professora en classe... i es passen entre ells la gravació i/o la pugen a les xarxes socials.

Manuel i Jose són amics i es solen clavar en diferents embolics. Els agrada protagonitzar casos on algú ix perjudicat. Ho fan com a diversió. Un dia el seu objectiu és una xica, Marta... la segueixen quan entra als lavabos, i la graven des del lavabo adjacent quan està asseguda al vàter.

QUÈ HI FEM?

- a) Debateu sobre la importància de la coherència de la normativa i la realitat als centres
- b) Anàlisi de possibilitats i responsabilitats: el professorat pot fer el que vulga.
- c) Feu un llistat d'avantatges i inconvenients de l'ús del mòbil.
- d) Quin tipus de sancions serien adequades per al mal ús?

FES-ME CAS: L'AUTORITAT DE LA PROFESSORA HAURIA POGUT SER BURLADA?

Un grupet d'alumnes a l'hora del pati busca la professora de castellà al seu departament per a donar-li un regalet, embolicat en paper de regal, en nom d'un altre company, bastant disruptiu, de la seua classe de primer d'ESO.

La professora els atén amablement i davant d'ells llança el regalet sense obrir a la paperera. Els xiquets pregunten: *“Què no vas a obrir-lo?”* Ella contesta: *“No, els regals s'obrin segons de qui venen”*.

Quan més tard la professora baixa al pati veu que s'estan burlant del xiquet en qüestió i s'acosta a veure què passa. Li pregunten si havia vist el que hi havia dins. Òbviament diu que no (era un preservatiu ple de llet). Després d'una estoneta de comentaris, tots se'n van a jugar sense cap problema.

QUÈ HI FEM?

- a) Per què creus que l'alumne envia a uns altres, que no eren disruptius com ell, a donar-li el regal?
- b) Què pretén l'alumne amb aquesta acció?
- c) Quina és la teua opinió sobre la reacció de la professora?
- d) Què hauria passat si ella obri el regal davant dels alumnes?
- e) Què caldria saber d'aquest alumne o com s'hauria d'actuar amb ell?

DESINTERÈS O BRUTALITAT?

Una pràctica habitual en certs instituts és agrupar l'alumnat disruptiu junts. Ho denominen PQPI, PAC, ALFA... Normalment el primer dia de classe del curs escolar es fa una sessió de presentació amb l'alumnat dels distints grups de l'IES i els seus tutors i tutores. La tutora d'un d'aquests agrupaments especials arriba a l'aula amb les seues dinàmiques de grup preparades, enquestes d'interessos... per a conèixer a cinc alumnes d'entre 14 a 16 anys que li havien assignat. Comença la classe amb les presentacions oportunes, presentació que es converteix en una algaravia general: els fulls es tornen avionetes que llacen per la finestra; els crits i els insults entre ells i a la professora van i venen fluidament; les amenaces a la professora del tipus: *"A la de l'any passat la varem tirar i igual que farem amb tu... Agafà una depressió i tot"*. La professora tota l'estona intenta posar-hi ordre sense cap resultat.

Toca el timbre per a tornar a casa; com és normal, tots intenten eixir a l'hora. De sobte la professora es planta davant la porta tancada però sense bloquejar-la amb clau, i els diu tranquil·lament: *"Aneu a eixir, és clar, però m'heu de demanar perdó u per u i m'heu de dir que demà tornareu a classe a treballar com pertoca"*. Els crits es tornen ensordidors i les burles increïbles. Fins que s'adonen que la professora no feia broma, que no s'immuta i que no es mou de la porta. Ixen de la classe u per u, li donen la mà i repeteixen el que els ha dit mirant-li a la cara.

QUÈ HI FEM?

- És factible aquest tipus d'agrupament?
- Actua la professora adientment o arrisca massa?
- Quin tipus d'activitats cal fer per a enganxar-los al treball?
- Caldria haver fet una entrevista prèvia individual entre cada alumne o alumna i la tutora?
- Per què s'ha d'implicar les famílies en aquest tipus d'agrupament?

NO HAS PORTAT LA FOTOCÒPIA?

En cada grup de segon d'ESO pot haver-hi un grup d'alumnat que no ha portat les fotocòpies que el professorat els va entregar la classe anterior per a realitzar una determinada tasca que ha de ser abordada en aquest moment. Es tracta d'un cas particular dels oblitats de material escolar per part de l'alumnat al qual ens enfrontem en el dia a dia, un aspecte que sol estar esmentat en els reglaments de règim intern (RRI) dels instituts.

Normalment, el professorat distribueix fotocòpies entre l'alumnat de manera gratuïta. Encara que les modernes tecnologies ajuden a disminuir l'ús de paper, el cost per al centre continua resultant elevat; a més, é una deriva ecològica i de conservació del medi ambient (educació en valors).

Quan tres o quatre alumnes no han portat la fotocòpia, el professor o professora, després d'una xicoteta reconvenció i per a no pertorbar molt el ritme de la classe, pot acabar entregant noves fotocòpies a les persones que se n'han oblidat, però no és segur que tal procedir siga pedagògicament convenient.

QUÈ HI FEM?

- a) Quina és la manera més eficaç per a insistir que no es poden oblidar les fotocòpies?
- b) Quin tipus de sanció proposem? (pagar 5-10 cèntims, no entregar una altra fotocòpia, etc.).
- c) Com podem continuar la classe quan un grup d'alumnes no ha portat el material demanat?
- d) Si es considerara aquest objectiu (estalviar fotocòpies) general de tot el centre, quines mesures/activitats haurien d'implementar-se?

LECTURES OBLIGATÒRIES O LECTURES PER PLAER?

Classe de Llengua Castellana, alumne de primer de batxillerat que té un consolidat hàbit lector (la qual cosa es trasllueix en la riquesa de la seua expressió oral i escrita), però amb notes més baixes i menor interès del desitjable o esperable, no gaire complidor ni col·laborador o integrat en classe (encara que les seues intervencions són sempre enriquidores i apreciades pels companys i companyes).

Es donaria per segur que anava a destacar i a sentir-se còmode quan, d'acord amb el programa de l'assignatura, s'abordara en el curs la lectura de *La Celestina*, de Quevedo, però no és el que succeeix: el seu interès per la matèria no augmenta, ni la seua participació; pot semblar que no aprecia els mèrits de les obres que el cànon literari ha assenyalat com a supemes, mentre llig entusiasmat relats de ciència-ficció o novel·les de bastant menys qualitat sense necessitat que ningú li ho impose com a tasca o deure.

Se suscita la qüestió de la relació entre l'animació a la lectura i el coneixement (i valoració) dels clàssics, dos objectius que han de ser aconseguits en els currículums escolars —encara que no és segura la seua interdependència—.

QUÈ HI FEM?

- a) Com podem actuar perquè l'activació de l'hàbit lector conduísca al gaudi dels clàssics?
- b) És assumible la lectura de *La Celestina* sense plaer, per obligació (com s'estudien les derivades o la taula periòdica dels elements)?
- c) En quina manera podria la lectura dels clàssics i la història de la literatura cohibir l'afició a la lectura? Si detectem desànim, tenim recursos diversos?
- d) Quines alternatives podem actualitzar per al tractament de la literatura en l'institut?
- e) En la mesura en què els dos objectius (lectura i clàssics) resultaren incompatibles, quin seria el prioritari? Per què?

LLEGIR, ÉS UN PLAER?

Als departaments de llengües de qualsevol institut, en la programació anual s'especifiquen cada curs els llibres de lectura recomanada per a cada nivell acadèmic, els llibres que haurà de demostrar l'alumnat que s'ha llegit amb algun treball o examen... També es preceptiu que cada centre tinga el seu pla de foment a la lectura i l'escriptura on es descriuen les activitats que programarà el centre en els diferents àmbits: curs, aula, departaments, amb l'objectiu principal que l'alumnat llija i que si és possible gaudisca de la lectura. L'objectiu és aconseguir que l'alumnat tinga ganes de llegir.

Segons afirma Daniel Pennac, en el seu llibre *Com una novel·la*, hi ha alguns verbs que no admeten el mode imperatiu, com ara, estimar o llegir.

La cosa es complica quan els demanem la comprovació de la lectura. Aleshores, segons com, l'alumnat recorre a les més variades estratagemes.

Es dona el cas, prou generalitzat als IES, que si algú no s'ha llegit el llibre recomanat —o no ho ha demostrat fefaentment— indefectiblement suspèn l'avaluació... i, fins i tot, el curs. Aquesta pràctica ha generat molta polèmica i discussions entre el professorat.

QUÈ HI FEM?

- a) La programació de llengua de secundària descriu el procediment d'avaluació, quins apartats té?
- b) Quina valoració es dona a cada apartat?
- c) Com faríeu per a aconseguir l'objectiu de fer llegir?
- d) Quina valoració hi donaríeu?
- e) Quin valor se li adjudica al llibre llegit? El 50 % de la nota?

ENTRE ALUMNAT

ASSETJAMENT ESCOLAR O COM ET VEUS?

Raúl és un xaval de primer d'ESO, repetidor i amb dictamen del psicopedagògic, que acudeix a l'aula de PT pel seu retard d'aprenentatge a causa de la quantitat de trasplantaments de pell que va tindre en la seua infantesa per unes cremades que va sofrir quan era xicotet. Està molt gros i té un comportament una mica estrany, per la qual cosa els altres ens burlen o li diuen gros i s'enfada.

A l'aula de PT refusa mirar-se a l'espill. Encara que la professora el confronta perquè es mire a l'espill, ell, quan passa per davant, sempre gira la cara per a no veure-s'hi reflectit. Diu que ell és prim. Que li ho diu la seua mare.

QUÈ HI FEM?

- a) Fa la professora bé per mostrar-li la realitat a l'espill?
- b) Com caldria tractar el tema amb els companys i companyes? Quines dinàmiques es podrien aplicar per treballar el tema?
- d) Quins recursos necessitaria per a no enfadar-se?
- d) Com s'hauria d'intervindre amb la mare?
- e) I amb la resta de la família?

COM S'HA DE REACCIONAR DAVANT LA TRANSEXUALITAT?

David, un alumne de primer de batxillerat del torn de nocturn, a mitjan curs escolar comença a faltar a classe i sentir-se indispost. Explica que està rebent un tractament de canvi de sexe en la sanitat pública.

És un xic discret, respectuós, amable, amb pocs recursos econòmics, fins i tot se li han prestat alguns llibres de text perquè no pot adquirir-los. La seua situació familiar no és molt afavoridora: un germà és a la presó i la mare té problemes amb la beguda.

Tal com va avançant el curs escolar se li va notant la transformació, els trets femenins van prenent forma.

El problema és la duresa del tractament, que el debilita molt, per la qual cosa no progressa en els estudis, sinó que va empitjorant, ni en la integració en el grup, ja que cada vegada falta més. No obstant, quan pot, li agrada anar a l'institut i enraonar amb el professoral i els companys i companyes.

QUÈ HI FEM?

- a) Com enfocaries aquesta situació amb la classe?
- b) Sol·licitaries un informe mèdic i psicològic?
- c) Aprofitaries per a fer treball sobre gènere en el grup?
- d) Quines creus que són les seues prioritats en aquest moment?
- e) Podria l'institut ajudar d'alguna manera?

COMPTA LA GENEROSITAT?

Alumna de tercer d'ESO que té una molt bona predisposició a ajudar els seus companys i companyes en la comprensió de les tasques i en l'organització d'aquestes. La veiem amb molta freqüència explicant els problemes de matemàtiques, els exercicis d'anglès, les qüestions de socials, a tots i a totes. En el grup hi ha almenys dos alumnes més que tenen unes notes tan bones (excel·lents) com ella, si bé no practiquen aqueixa actitud de suport als companys i companyes que caracteritza la nostra protagonista (més prompte el contrari).

Quan algú encomia la manera de comportar-se a la nostra alumna, aquesta assenyala, llevant-li importància, que, mentre tracta d'explicar a uns altres les diferents qüestions, les va aprenent ella o acaba entenent-les millor...

Hi ha establida, per descomptat, una silenciosa competència per les notes més altes, però en la classe hi ha un corrent de simpatia cap a l'alumna del cas i potser també entre el professorat (de la qual no són conscients). En aquesta situació és evident que l'objectivitat de les valoracions (de les notes) podria ressentir-se i, a més, és raonable preguntar-se com es reconeix l'actitud altruista en les relacions entre l'alumnat.

QUÈ HI FEM?

- a) Quin tipus de recompensa o reconeixement mereix l'actitud de la nostra alumna?
- b) S'ha de tractar aquest cas en classe o per l'equip de professorat?
- c) Hi ha procediments en l'institut per a remarcar aquesta conducta? Caldria definir la figura de l'alumne/a tutor?
- d) De quina manera afectaria els altres alumnes brillants no tan altruistes?

L'EQUIP, EN SÓN CINC O DOS? (COM AVALUAR ELS TREBALLS EN EQUIP)

Equip de treball de cinc membres de tercer d'ESO, format segons indicacions del professor de Geografia i Història (en el grup s'han constituït lliurement equips) per a buscar informació, redactar un informe i realitzar una exposició en classe sobre qualsevol tema.

El treball col·laboratiu i les activitats de socioformació són orientacions educatives que estan cada vegada més valorades en els processos d'aprenentatge de la societat del coneixement. Els equips de treball que es formen són, segons aquests pressupostos, marcs ideals per a analitzar, compartir, crear, etc., conjuntament tot allò que el professor o la mera dinàmica de classe suggerisca o propose.

Però no és un fet excepcional que la tasca assignada a l'equip no siga realitzada per tots els membres, sinó que només un o dos d'ells carreguen amb la major part (o la totalitat) d'aquesta, amb la qual cosa disminueixen i fins i tot s'arriben a qüestionar els efectes positius que té aquesta imprescindible modalitat d'aprenentatge.

QUÈ HI FEM?

- a) Quina modalitat d'avaluació proposes per als treballs en equip per a evitar la desigual participació dels membres?
- b) Quin és a parer teu el millor procediment d'organitzar equips en les classes?
- c) Han de ser equips duradors, permanents (per a tot el curs, per al trimestre) o formats *ad hoc* per a cada activitat o tasca?
- d) Enuncia diverses virtualitats del treball en equip... i alguns inconvenients.
- e) Quines mesures proposes per a fer més eficaços els equips de treball?

ASSETJAMENT A L'INSTITUT?

És difícil, moltes vegades, determinar quan comença l'assetjament o bullying a una alumna o alumne. Una diferència bàsica la trobem en la freqüència amb què és molestada la víctima. Qualsevol pot ser objecte qualsevol dia de les burles dels companys i companyes de l'aula per diversos motius, perquè has fet o dit alguna cosa, per com t'has vestit aquell dia, perquè t'has caigut...

Un altre aspecte diferenciador el trobem amb les característiques de la persona assetjada. S'observen abusos verbals o físics o psicològics sobre un altre quan és diferent o està en inferioritat de condicions... Moltes vegades u s'atreveix a dir o fel mal a qui no pot o no sap defensar-se. I també és important determinar si l'assetjament es produeix per un sol abusador o és tracta d'un grup.... I sol ser molt freqüent.

Pot ocórrer que el professorat no s'assabente d'una situació d'assetjament i és per això que perdura en el temps.

Marius és un xic molt tímid, està en segon de l'ESO, no té moltes amistats, normalment prefereix seure sol o amb una xica. Diries que és un alumne sensible i que els seus interessos no s'assemblen als dels seus companys xics. Alguna vegada s'ha escoltat alguna broma en classe referida a la seua sexualitat identitat sexual, esporàdicament. A les assemblees de classe s'ha parlat del tema. Un dia, però, Marius portava penjat a l'esquena un ninot on es llegia: "soy maricón". Una mà anònima li'l penjà.

QUÈ HI FEM?

- a) Quin perfil solen tindre els i les alumnes victimitzades? O no hi ha un perfil?
- b) Es pot tractar el cas amb les tècniques de mediació escolar? Què hi faries?
- c) Com s'aplica el reglament de règim intern en aquets casos?
- d) Quina responsabilitat tenen els espectadors? Quin paper haurien d'assumir?
- e). Quin equilibri buscaries entre castigar els abusadors i reforçar a les víctimes?
- f) S'ha treballat a la tutoria l'educació afectivosexual? pertany al Pla tutorial?

I ARA PER QUÈ ET LESIONES? ENS IMPLIQUEM QUAN DECOBRIM QUE UNA PERSONA S'AUTOLESIONA?

Potser altra una de les coses més greus és trobar-se amb la circumstància que una adolescent, quasi sempre de manera desapercibuda per al professorat, fins i tot per a la tutora, s'autolesiona, o pateix alguna altra problemàtica psicològica, com ara la bulímia i/o l'anorèxia. Moltes vegades les famílies tampoc no en tenen constància, per tant, quan ens assabentem de la possibilitat d'alguna d'aquestes situacions cal posar-se en marxa ràpidament.

Sofia és una xica de quinze anys. La seua actitud de cara als companys es reservada, només té dues amigues, amb els xics té més relacions i amb el professorat manté una relació molt distant. Ha tingut algun problema amb una companya que les ha enfrontat, de manera que a la classe s'han format dos bàndols. Preocupada i ocupada en aquest tema la tutora s'assabenta que Sofia té l'avantbraç ple de ferides, ratlles fetes amb la punta del compàs o la tisora. Ella ho dissimula portant sempre màniga llarga o un munt de polseretes que li tapen les lesions. També en té per altres parts del cos.

Sembla que pertany a una banda anomenada la balena blava. S'encenen totes les alarmes. Aquesta banda funciona per mitjans electrònics i Internet. La comunicació entre xics i xiques, encara que no es coneixen, si tenen interessos comuns és molt fàcil per les xarxes socials.

QUÈ HI FEM?

- a) Hauríem de buscar més informació del tema? Com podem sol·licitar la col·laboració de la família?
- b) Planificar accions a dur a terme que puguem assumir com a centre: alumnat, tutor o tutora... On comença i acaba la responsabilitat de la tutoria escolar?
- c) Anàlisi de la normativa vigent tractant d'establir responsabilitats per a cada part.
- d) Quins compromisos es poden assumir?
- e) I l'alumna o alumne, com hi podem interactuar?

ABANS ÉREM AMIGUES? (LA MEDIACIÓ ESCOLAR)

Lorena i Marta ja han arribat al batxillerat, són bones estudiantes i bones amigues des de l'escola infantil, dins i fora de l'institut. Normalment lideren la classe, les seues companyes i companys les valoren molt perquè són valentes i si cal demanar i/o exigir qualsevol cosa al professorat sempre compten que ho faran. Són les delegades de l'aula de primer.

Un dia, entre classe i classe, quan encara no ha arribat la professora següent protagonitzen una gran baralla a la seua aula que deixa tothom bocabadat. Fins i tot arriben a agredir-se, a insultar-se... Quan són calmades se'ls diu que vagen al despatx de direcció.

Quan es tracta de conflictes entre iguals se'ls proposa la mediació escolar que pretén abordar el problema de manera que no hi haja vencedors ni perdedors, que puguen explicar-se i escoltar-se i que busquen conjuntament la solució al conflicte, consensuada per les parts.

La mediació té unes regles que s'han de complir mitjançant un procediment que propicia la comunicació respectuosa entre les persones.

L'equip de mediadors ha d'adquirir la formació corresponent. Pot estar format per professorat, alumnat, personal de serveis i familiars.

QUÈ HI FEM?

- a) La mediació escolar o mediació entre iguals s'ha mostrat com una ferramenta molt útil per a millorar les relacions personals entre l'alumnat, el professorat... Què en saps de la mediació? En coneixes les tècniques?
- b) Fes una recerca bibliogràfica sobre aquesta qüestió. Presenta-la al grup.
- c) Coneixement de les tècniques de mediació. Rol playing: representació del problema esmentat.
- d) Com hauria de ser la mediació respecte a les alumnes implicades?
- e) T'agradaria formar-te com a mediador o mediodora, per què?

QUÈ ES POT FER AMB L'ALUMNAT I LA MANCA D'HIGIENE ?

Un xicotet grup de xiquetes i xiquets de tercer ESO de la nostra tutoria tenen pocs hàbits higiènics. No es llaven ni es dutxen amb la freqüència que toca i, com que les temperatures han pujat en els últims dies, la seua poca higiene i la seua mala olor es fan encara més evidents. Hem rebut queixes tant per part dels companys i companyes de classe com del professorat. En horari de tutoria s'ha plantejat el tema de manera general, cuidant de no assenyalar en el grup especialment a ningú, però el problema continua: ningú es dona per al·ludit, a pesar que entre bromes l'alumnat s'ha referit ja a alguns companys. El tutor ha decidit parlar personalment amb alguns d'aquests xics, però, quan ja han passat alguns dies, comprovem que la situació continua sent quasi la mateixa.

Atès que els companys i companyes del grup continuen queixant-se, decidim citar les mares dels alumnes que sembla que més descuren la higiene. Després de les entrevistes, ens fem càrrec que es tracta de famílies no massa ben organitzades, amb mancances econòmiques i culturals greus, que a més reconeixen que són incapaces de convèncer o obligar els seus fills i filles perquè cuiden la seua higiene...

QUÈ HI FEM?

- a) Insistim en tutoria sobre el problema amb l'alumnat afectat?
- b) Exposem el tema al psicòleg del centre?
- c) Ho parlem amb l'equip directiu per a prendre mesures sancionadores d'acord amb el reglament de règim interior?
- d) Quines altres propostes se t'ocorren (xarrades de persones externes al centre, fer que es dutxen/llaven en el mateix Institut...)?

ENTRE FAMÍLIES I PROFESSORAT

LA VIOLENCIA INTRAFAMILIAR, AFECTA LES AULES?

En acabar la primera avaluació els pares d'una alumna de tercer d'ESO demanen cita amb el tutor per a parlar de la seua filla, perquè, a més que les qualificacions no han sigut bones, reconeixen tindre molts problemes a casa amb ella. També en el centre la xiqueta ha tingut un començament de curs prou dolent, amb problemes de relació amb companys i companyes, i també amb quasi tot el professorat. Sempre se li troba tensa, s'expressa agressivament, menyspreant a tothom; i, amb més freqüència de la desitjada, recorre també a la violència física. Precisament els pares conten i es queixen especialment de les agressions físiques que la seua filla els ha causat. Confessen que a casa han arribat a situacions límit en diverses ocasions, que no saben què pot passar la pròxima vegada i reconeixen que li tenen por. Se'ls veu impotents i amb els recursos esgotats...

QUÈ HI FEM?

- a) Informem el departament d'orientació i la direcció del centre i seguim les indicacions que ens diguen?
- b) Intentem donar una solució personal al cas, atès que som qui més coneixem aquesta persona?
- c) Convoquem una reunió de tot el professorat de l'alumna i el departament d'orientació del centre?
- d) Aconsellem els pares que vagen directament a la policia i denuncien el cas?

PROBLEMES ECONÒMICS PER A FER ACTIVITATS FORA DEL CENTRE?

Quasi sempre hi ha alumnes que per problemes econòmics familiars no poden participar en les eixides, activitats complementàries i/o extraescolars que tenim establides en la programació del curs, tant les curtes com les més llargues.

Aquesta qüestió és difícil de resoldre perquè no podem com a escola pública (i com a escola sense més) permetre'ns que només una part del grup assistisca a aquesta mena d'activitats: es disminueix molt la seua eficàcia didàctica i creem entre l'alumnat (i també entre els pares i mares) la sensació que no són importants i en conseqüència els alumnes poden veure's temptats a no assistir i a romandre a casa, amb la qual cosa perden tota la jornada.

QUÈ HI FEM

- a) Impliquem a l'AMPA? Com? Caldrà assabentar als Serveis Socials?
- b) Demanen ajuda econòmica al Centre? Passem el tema pel Consell Escolar per valorar-ho? Que creus que es pot fer?
- c) Fem loteries, tómbols, etc., per a recollir diners?
- d) Demanem un poquets més de diners als que poden pagar i amb la diferència paguem les activitats als que no poden?

QUÈ FEM QUAN SEMPRE S'ARRIBA TARD?

Dues alumnes germanes de segon i tercer d'ESO arriben tard a classe tots els matins. Un dia veiem que és la mare la que les porta amb cotxe, les deixa i desapareix ràpidament.

El tutor parla amb elles sobre aquesta qüestió i elles insinuen que és la mare la responsable del retard continuat. Citem la mare a una reunió per a tractar-ho i la mare, en canvi, diu que no pot amb elles, que tarden molt a despertar-se i que tots els matins té la mateixa història. Li expliquem que el retard continuat és una falta lleu però que si es prolonga es converteix en una falta greu i que aquesta comporta importants sancions segons ve tipificat en el reglament del centre. Que fins i tot el centre té l'obligació de comunicar aquests retards continuats als serveis socials de l'ajuntament.

Després de la reunió amb la mare el problema continua...

QUÈ HI FEM?

- a) Proposem que la direcció del centre cite la mare després de veure la poca efectivitat de la reunió amb el tutor?
- b) Apliquem les normes de disciplina del centre?
- c) Les deixarem fora de classe sempre que arriben tard i no apliquem les normes del centre?
- d) Quines altres mesures se t'ocorren?

COM ACTUEM AMB... L'AUTISME I L'ESCOLA INCLUSIVA ?

El decret sobre l'educació inclusiva a la Comunitat Valenciana manifesta el dret de tots els xics i xiques a ser escolaritzats atenent les seues característiques de salut i sense cap discriminació. És necessària la formació del professorat per a poder atendre amb cura tot tipus d'alumnat.

S'han anat obrint aules específiques amb el propòsit d'escolaritzar alumnat amb determinats handicaps. Parlem de l'espectre autista. S'han anomenat aules de comunicació i llenguatge, les quals reben un màxim de huit alumnes, estan ateses per tres professionals: un mestre o mestra de pedagogia terapèutica, un d'audició i llenguatge i una educadora. L'objectiu és que a més de rebre atenció a l'aula CIL també puguem acudir a l'aula ordinària i compartir espais i activitats amb tot l'alumnat. Acompanyats per l'educador o educadora.

Per l'institut han anat passant diversos xics i xiques amb aquesta síndrome i cadascú té una problemàtica distinta. El tractament ha sigut personalitzat i la planificació d'activitats atenent l'evolució personal. El treball d'inclusió es dona en diversos nivells i graus. I les persones beneficiàries no són només l'alumnat amb autisme, sinó tot el centre. Malgrat que això de la universalització de l'educació i la igualtat d'oportunitats no tothom l'entén... La formació bàsica del llicenciat o llicenciada, ara graduat o graduada o màster en educació a penes contempla metodologies d'educació especial o atenció a la diversitat.

QUÈ HI FEM?

- a) Creus que el professorat ha d'assumir l'atenció a qualsevol alumne o alumna?
- b) Quines actuacions coses facilitarien aquesta tasca? A qui correspondria programar-les?
- c) Quins beneficis pot obtenir l'alumnat ordinari amb la inclusió?
- d) Quina ha de ser la funció de l'auxiliar d'aula, educador o educadora?

I ELS PARES QUÈ FAN? (RELACIONS FAMILIARS)

La relació de les famílies amb el centre és un factor important tant en els resultats acadèmics com en el desenvolupament personal i social de l'alumnat.

La integració de l'alumnat en secundària necessita el suport i la col·laboració de la família. Deixar l'escola primària significa: canvis de la pubertat i l'adolescència, coneixement de noves amistats, més professorat, nou currículum, noves normes... Les circumstàncies familiars i el suport que les mares i pares o altres adults de referència puguin donar, ajudarà en els resultats acadèmics? en el procés educatiu?

L'escola esdevé detectora d'una possible situació de desprotecció en l'àmbit familiar i es determinen quines actuacions ha de realitzar el centre.

Carme és la mare de dues xiques que vénen al centre i cursen primer i segon d'ESO. Solen faltar bastant a classe, la menuda sembla molt trista i apàtica. Un dia es posa a plorar a l'aula i la tutora parla amb ella després de classe. Descobreix signes de violència física als braços i l'esquena.... La xiqueta acaba dient que son pare les agredeix a ella, a la germana i també a sa mare. Que està a l'atur, beu molt i sempre està de mal humor... i ho paguen elles.

Carme es mostra molt abatuda i creu que no es pot fer res. S'acorda que a la pròxima reunió, ha d'acudir també el seu marit. Però s'observa que, de moment les dues xiques falten a classe. Al cap de pocs dies sol·liciten la baixa de les dues germanes del centre.

QUÈ HI FEM?

- a) Ajuden els protocols d'actuació normatius?
- b) Com es pot garantir la difusió adient per tal que arribe a totes les famílies?
- c) Quins passos cal donar per a solucionar el problema
- d) Quina importància tenen les relacions família-escola? Raona la resposta.
- e) Com podem ajudar a la integració del alumnat a l'IES?

QUÈ ES POT FER DAVANT L'ABSENTISME ESCOLAR?

Marina ja té quinze anys i els últims tres cursos a penes ha xafat l'institut. Ve un dia i en desapareix deu. Viu amb la mare, minusvàlida, i amb la iaia materna. A son pare no el veu amb regularitat, viu fora des que va separar-se de la mare. Les tutores que ha tingut aquests anys, l'orientadora, la direcció del centre... han intervingut amb la família, la mare i les ties... També amb la xica... s'han realitzat diverses entrevistes, s'han intentat compromisos... Ella al·lega fòbia a eixir de casa.

Una de les vegades que ens reunirem amb Marina i la mare vam acordar que el cap d'estudis passaria per sa casa pel matí per acompanyar-la al centre, ja que viu molt a prop... Tampoc no vam tindre èxit, no volia eixir de casa.

A més a més, s'ha acudit a salut infantil i a Serveis Socials, al programa d'absentisme de l'Ajuntament. També s'intentà des de la direcció del centre, amb el suport de la inspecció educativa, gestionar la sol·licitud d'atenció domiciliària, però el psicòleg de salut infantil ho desaconsellà. Cal fer-la eixir de casa.

QUÈ HI FEM?

- a) Anàlisi de) les actuacions realitzades des del centre. Compara-les amb la legislació vigent.
- b) Hi ha hagut prou coordinació entre tots els sectors? Família, centre, Administració educativa, Sanitat, serveis socials de l'ajuntament?
- c) On comença i acaba la responsabilitat de la tutoria escolar?
- d) Realitzeu un brainstorming, tractant d'establir responsabilitats per a cada part. Quins compromisos es poden assumir?
- e) I l'alumna o alumne, com hi podem interactuar?

I ELS PARES, QUÈ DIUEN QUE S'HA DE FER DAVANT LA MALALTIA?

Laura, de 16 anys, quart d'ESO, té leucèmia, està en ple procés de curació. La xica, amb el consentiment dels seus pares, vol participar en totes les activitats extraescolars, fins i tot en el viatge de final de curs. És una bona estudiant i compta amb el suport dels seus companys i companyes. Ella i la seua família volen un tracte absolutament normal, però la es cansa molt, li cau el cabell a rodals, té episodis de malestar... I tot això quan ja són a la destinació del viatge. La professora telefona els seus pares cada dia per a explicar-los com està la seua filla i preguntar-los que ha de fer davant les situacions que van sortint.

QUÈ HI FEM?

- a) Te l'enduries al viatge de final de curs? Com treballaries aquesta qüestió amb els pares?
- b) Implicaries l'equip directiu en la decisió d'endur-te-la de viatge?
- c) Què faràs per a compensar les seues mancances en l'estudi?
- d) Com reaccionaràs quan li caiga el cabell o tinga ganes de vomitar mentre esteu de viatge?
- e) Convindria tindre el suport d'algun company o companya tutelant-la?

MANCA DE MATERIAL O ALTRES MANCANCES?

Juan, un alumne de segon d'ESO, una mica absentista, és a dir, és un absentista intermitent gràcies a la pressió dels serveis social de l'ajuntament, que sempre són darrere de la seua família; altrament, no hi acudiria per a res. Mai du els materials, a més a més, es presenta brut i ple de polls. Tant a ell com a la seua família, l'escola no els importa gens. Les seues relacions amb els companys i companyes són d'una gran indiferència. Tots saben que pertany a una família de pocs recursos, molt coneguts al poble, de fet, tots els fills han anat a l'IES.

QUÈ HI FEM?

- a) Com podriem paliar algunes mancances familiars de l'alumnat?
- b) Com podríem proporcionar-li el material?
- c) Caldria que tinguera algú de suport o mentor per part del professorat?
- d) Quines mesures podria prendre l'ES?
- e) Com caldria implicar la seua família? Per eixemple, com ho fariem per a tractar el tema d'higiene entre altres ?

I SI A CASA MANA L'ALUMNE?

Alumne de segon d'ESO, amb baix rendiment en els estudis (notes dolentes) i amb problemes de comportament (faltes de disciplina, males contestacions al professorat...). Com a tutor del grup, decideixes cridar el pare i la mare i, al cap d'uns dies, mantens una reunió amb el pare a la qual assisteix l'alumne implicat. El tutor intenta, per a començar en to moderat, valorar les qualitats de l'alumne, destaca que té capacitats evidents que amb una mica d'interès per les tasques el portarien a obtindre bons resultats, que sap ser amable i comportar-se bé en moltes ocasions, etc. Però també ha de mostrar-li al pare una llista d'amonestacions, de moments en què el seu fill no s'ha comportat convenientment; perquè ho sàpiga, perquè ens ajuda a millorar-lo i perquè entre tots evitem conseqüències més greus.

El pare sembla voler donar la raó al tutor, inicia un intent de retret al fill, però és el fill el que alça la veu, el que mira com desafiant el pare, el que diu ara que tot és mentida, que no millorarà res perquè tot el professorat està en contra seua, el tracten malament, etc. La postura de l'alumne és indefensible, però al pare no se li veu amb autoritat per a contradir-lo i acaba sumant-se als retrets al professorat. La reunió dona pocs fruits.

QUÈ HI FEM?

- a) Com a tutor o tutora o professor o professora, com podem reaccionar davant d'una situació com aquesta?
- b) Quins supòsits hem de contemplar perquè aquesta circumstància no es repetisca?
- c) Com s'aprofitaria en classe d'acció tutorial el relat d'aquesta reunió pare-professor-alumne?
- d) De manera general, què podem fer quan falla la col·laboració del pare o la mare?

PODEN ESTAR ELS PARES O MARES PRESENTS DURANT LA CLASSE?

La mare d'una alumna de primer d'ESO vol quedar-se a l'aula mentre el professor desenvolupa la sessió corresponent al dia de hui. Ve d'un país europeu on això succeeix amb total normalitat i, sense cap intenció determinada o oculta (pel que sembla), ha decidit acostar-se a la classe de matemàtiques de la seua filla. Ha trucat a la porta i estava disposada a seure en un pupitre lliure al final de l'aula. El professor (no comprenent molt bé la situació) se li ha acostat i, quan ha sigut conscient dels desitjos de la mare, ha tractat d'explicar-li amb amabilitat i amb una mica d'astorament que no és usual ací que un pare o una mare estiga present mentre el professorat exerceix la seua tasca en la classe, i s'ha baixat amb ella a direcció perquè parle amb el membre corresponent de l'equip directiu. Després ha tornat a classe, ha comentat alguna cosa sobre aquest fet a l'alumnat i li ha agraït a l'alumna la visita de la seua mare.

El professor, quan ha tingut una mica d'espai per a pensar en l'anècdota, per a recordar la incomoditat d'haver de dir-li a la mare que no podia quedar-se a l'aula, quan potser ho ha comentat amb els companys i companyes o amb la cap d'estudis, s'ha plantejat algunes qüestions.

QUÈ HI FEM?

- a) En quina manera pot pertorbar la presència en classe d'un pare o d'una mare?
- b) Pot tindre alguns efectes positius? Quins?
- c) Com hem de fomentar la participació dels pares i mares en les classes?
- d) Els assisteix als pares i mares algun tipus de dret a estar presents en classe?
- e) Quina concepció de la tasca educativa entra en aquesta situació?

ENTRE EL PROFESSORAT

«NI FA, NI DEIXA FER» SEGONS EL PROFESSOR QUE HI HA A LA CLASSE?

Javier, alumne de tercer d'ESO, molt net i endreçat, molt arrelat al seu poble i al camp, gaudeix ajudant el seu avi a l'horta. L'horta és realment la seua afició, mentre que l'aprenentatge escolar és un immens suplici per a ell, no li agraden gens les tasques escolars. No és un maleducat a l'ús, ni té problemes amb els companys i companyes, encara que no deixa donar classe amb els seus comentaris graciosos i disruptius, segons el professor que està impartint-la. Amb uns altres professors i professores se sent implicat amb ells, amb el grup i amb l'assignatura, per la qual cosa va fent les tasques el millor que pot, sense cap problema. Algun professor el tira de l'aula tot just entra a classe. Ell es queixa per això.

QUÈ HI FEM?

- a) L'ensenyament acadèmic, contempla aquest tipus d'alumnat?
- b) Per què tots els professors i professores no l'involucren en la seua assignatura?
- c) Estem els professor i professores preparats per a aquest tipus d'alumnat?
- d) Com plantejaries aquest tema a l'equip docent del grup?
- e) És un tema d'acció tutorial?

QUÈ FEM AMB LES HISTÒRIES DEL PASSAT?

Al començament del curs escolar es convoquen les reunions de cicle per a tractar els temes corresponents a l'inici de curs. La coordinadora del segon cicle de ESO és nova a l'institut i desconeix les dinàmiques internes del passat. A la reunió, com és lògic, hi ha professorat nou i antic al centre; una de les professores comença a boicotejar la reunió contant històries i xafarderies del passat referents a l'equip directiu i les seues actuacions, la qual cosa impedeix avançar en els temes i acords que cal tractar en la reunió.

La coordinadora la interromp amb molta educació i li fa saber que les històries del passat no interessen en aquest moment i que impedeixen prendre decisions per al present i futur del curs escolar. Ella, no molt contenta, es calla i la sessió continua.

QUÈ HI FEM?

- a) Creus que tots els professors i professores estan per a treballar en benefici del centre i de l'alumnat o pels seus interessos personals?
- b) Com s'haurien de tractar els conflictes personals entre el professorat?
- c) Què opines que les relacions personals anteriors interferisquen en el treball del centre? Com hauria d'actuar la coordinadora o l'equip directiu davant aquestes situacions?
- d) Creus que són necessàries les coordinacions de cicle? Per què?
- e) Com podrien ser realment operatives aquestes reunions?

COM RESPONDRE A LA CRÍTICA D'UN DOCENT EN TUTORIA?

En la classe de quart d'ESO i en les sessions de tutoria es repeteix quasi setmanalment. El tutor procura que les expressions de l'alumnat siguin moderades, matisa les seues apreciacions, posa en dubte alguns comentaris, subratlla que l'obligació d'alumnes tan majors és no deixar-se portar per les antipaties personals i concentrar-se a complir amb el seu deure: aprendre i aprovar l'assignatura. L'alumnat amaina les seues crítiques, però uns dies després tornen a insistir.

El protocol raonable estipula recomanar a l'alumnat que, després d'haver-ho acordat entre ells, el delegat o delegada de classe li expose en nom de tots al professor en qüestió, molt moderadament, amb total educació, les observacions que hagen decidit fer-li, sabent que és possible que no troben cap canvi en els dies immediats posteriors, però que és segur que el professor millorarà si són capaços de fer-ho com li recomanem.

A més d'aquests suggeriments als alumnes tutoritzats, el professor tutor pot plantejar-se l'opció de parlar amb el professor implicat i comentar-li com està tractant de gestionar la situació i confiar que accepte el procediment... En qualsevol cas, encara que aquest delicat procés és altament formatiu per a l'alumnat, troba moltes vegades insalvables dificultats per a materialitzar-se.

QUÈ HI FEM?

- a) Com ha de dirigir-se el professor-tutor al professor al qual critica l'alumnat? (Ha de fer-ho?)
- b) En quins termes està contemplat el cas en el reglament de règim intern?
- c) Siga com siga: com ha de protocol·litzar-se?
- d) Com es pot delimitar l'equilibri entre preservar l'autoritat moral del professor i la possibilitat d'escoltar crítiques?

LA MEUA ASSIGNATURA, ÉS LA MÉS IMPORTANT?

En la classe de segon de batxillerat, amb les proves d'accés a la universitat a l'horitzó, i amb la responsable pretensió de finalitzar uns programes molt carregats, es donen amb freqüència problemes de compatibilitzar el ritme de les tasques que es proposen en les diferents assignatures. Cada professor o professora pot tindre llavors la temptació de prioritzar absolutament la seua matèria i de no atendre les queixes o observacions de l'alumnat en el sentit que modere la seua intensitat, perquè pot acabar sospitant que aquest menysvalore la seua assignatura.

El recurs lògic de comentar-ho amb els altres companys i companyes és aconsellable, però això no motivarà grans resultats. Resulta difícil prendre consciència de l'amplitud i les dificultats del programa de les altres assignatures, la nostra ens sembla per descomptat molt important i de gran interès, i aquests supòsits s'acaben traduint a mantindre una postura poc flexible a l'hora d'encarregar tasques a l'alumnat, que és el vertader afectat.

El tema s'ha plantejat (pel tutor) repetidament en les reunions de l'equip d'avaluació, però no s'han avançat propostes massa concretes per a millorar la situació que es genera.

QUÈ HI FEM?

- a) Quines propostes se t'ocorren espontàniament per a esmenar la situació?
- b) Raons (pros i contres) per a establir un repartiment més regulat de les tasques encarregades per assignatura.
- c) Hi ha de fet una jerarquització de les assignatures, encara que no acceptada formalment?
- d) Quin pot ser el paper del professorat tutor en la possible regulació de les tasques per assignatura? I el de l'alumnat?

ELS DONEM EL TÍTOL DE GRADUAT O GRADUADA?

Un lloc on es manifesten les contradiccions i prejudicis del professorat és en una sessió d'avaluació. Sobretot si és una avaluació final de quart d'ESO, on es dirimeix la proposta de graduació de l'alumnat.

La mateixa normativa especifica en quins casos es pot proposar el graduat i en quins no. La nota numèrica que adjudica un professor o professora, és sempre totalment objectiva? I justa? S'avalua el resultat o el procés? Les competències o els coneixements?...

Aquests últims anys de canvis han sigut molt contradictoris. Es lliuren veritables batalles entre el professorat... Aquest alumne s'ho mereix? S'ha esforçat? Està preparat per al batxillerat?

La qualificació que rep un alumne o alumna sembla el resultat de l'actitud que ha tingut davant el professor o professora...

A vegades se'ns oblida que el camí per arribar al títol actualment és divers, com divers és l'alumnat. S'atenen a l'aula segons diferents programes.

El títol de graduat o graduada tanca l'ensenyament obligatori i habilita qui el posseeix a seguir estudis, i també obri les portes al món laboral.

QUÈ HI FEM?

- a) Quins programes estableix la normativa actual?
- b) Com es diversifica l'alumnat?
- c) S'avalua per assoliment d'objectius o de competències?
- d) Com hauria de ser una avaluació segons el teu parer?
- e) Com creus que influeixen les contradiccions i prejudicis del professorat en aquest tema?

QUÈ VOL DIR AVALUACIÓ DE LA FUNCIO DOCENT?

Al nostre sistema educatiu l'avaluació és un procés inherent. Ara bé, com sabem, treballem amb distintes avaluacions. Generalment, ens referim a l'avaluació del rendiment acadèmic de l'alumnat que es preceptiva per a poder promocionar d'un nivell escolar a un altre i alhora s'ha d'informar a les famílies del procés d'aprenentatge del seu fill o filla.

A més a més, s'avalua la programació didàctica, és a dir, els continguts treballats, la seua adequació a l'alumnat, l'atenció a la diversitat, (si cal i tenim alumnat amb diferents capacitats o ritmes de treball), les activitats complementàries i extraescolars, el material didàctic emprat, etc.

Últimament, s'ha incorporat un nou aspecte a l'avaluació. Es tracta de l'avaluació de la funció docent, on pren protagonisme el paper del professorat. El fet que porta una gran controvèrsia i fins i tot rebuig és que aquesta avaluació, o una part, l'han de complimentar l'alumnat. I apareixen i es manifesten els prejudicis i temors per part dels i de les mestres: que si els alumnes no tenen criteri, que són massa joves, que potser no són objectius, o que es vengen del professor o professora que els ha suspès, etc.

QUÈ HI FEM?

- a) Busca la normativa de principi de curs, que trobaràs al web de la Conselleria i estudia en què es basa l'avaluació de la funció docent.
- b) Què et sembla que l'alumnat avalue el professorat?
- c) Per a què creus que pot servir?
- d) Busca les característiques de la funció docent i fes-ne una anàlisi.
- e) Quins criteris seleccionaries per a avaluar?

AMB L'ADMINISTRACIÓ

LA CIUTADANIA, EN ANGLÈS?

A l'època que la Conselleria d'Educació al País Valencià estava regida pel partit conservador majoritari, en l'àmbit de l'Estat espanyol governava el partit socialista, que va traure una nova llei d'educació: la LOE (2006).

Aquesta llei, entre altres coses, com ara garantir el dret a l'educació universal fins als 16 anys, també introduïa una assignatura l'objectiu de la qual era preparar els i les joves per a ser uns ciutadans informats, compromesos i participatius... Educació per a la ciutadania.

Temes com l'homosexualitat, l'avortament, la llibertat sexual, el matrimoni entre dones o homes... eren i són condemnats per l'Església catòlica. La batalla estava servida al carrer i als despatxos. La societat dividida.

La nostra Conselleria va redactar una nova normativa autonòmica que obligava a impartir aquesta assignatura en anglès. Per a dur-la a terme envià a tots els inspectors i inspectores als instituts per a preguntar i comprovar si el professorat de filosofia i/o ciències socials estava disposat a complir la norma. Les protestes no es feren esperar i l'actitud del professorat, en general, fou de rebuig. Aleshores, la Conselleria va obrir una borsa de contractació a personal que estiguera disposat a impartir Ciutadania en anglès. I així es va fer.

QUE HI FEM?

- a) Per què creus que la Conselleria va prendre aquesta decisió?
- b) Quines conseqüències creus que podria haver tingut? En l'àmbit dels centres i socialment
- c) Quines conseqüències va tindre? En l'àmbit dels centres i socialment
- d) Valora el més objectivament possible aquesta resolució.

QUÈ VOL DIR PGA, CCP, PQPI...?

A l'escola i a l'institut, com passa en tots els àmbits de treball específics, existeix un argot propi. La comunicació entre el personal està carregada de termes lingüístics que freqüentment donem com a coneguts o comprensibles per a la gent que ens escolta i no ho són en absolut: treballem amb un fum de sigles.

La programació general anual la convertim en la PGA.

La programació didàctica dels diferents departaments és la PD.

La reunió interdepartamental és la CCP o comissió de coordinació pedagògica,

L'aula CIL és la de comunicació i llenguatge que atén l'alumnat autista.

Els PQPIs són els programes de qualificació professional.

El PAT és el programa d'acció tutorial.

El PAC és el d'atenció compensatòria, etc.

QUÈ HI FEM?

a) Tota aquesta informació la pots trobar en els documents oficials: les normes de principi de curs de primària i/o secundària. Penses que ajuden a l'organització i vida dels centres i s'han de tindre a l'abast o es tenen de referència i prou? Raona la resposta Fes un llistat de termes que es contrauen en sigles.

Tota la normativa la pots trobar en la pàgina web de la Conselleria d'Educació.

b) Classifica'ls i resumeix el seu contingut.

c) Com creus que s'ha de donar a conèixer aquest argot al professorat novell?

d) Què opines d'un tutor company o tutora companya?

QUINA ÉS LA LLENGUA D'ENSENYAMENT?

La Conselleria d'Educació ha publicat recentment una nova normativa per a organitzar als centres, tant de primària com de secundària, l'ús de les llengües que s'empraran per a l'ensenyament en cada nivell educatiu. La coneixem com la Llei del Plurilingüisme que, teòricament dona llibertat als claustres i consells escolars de cada escola/institut per a triar en quina llengua vol impartir cada matèria, tot seguint les indicacions i mínims que exigeix la llei.

Els centres, doncs, han hagut de reflexionar sobre el tema i dissenyar els seu propi pla de plurilingüisme. Naturalment, el professorat haurà de tindre la capacitat lingüística necessària per a assolir la seua funció.

La controvèrsia està servida. Els interessos, enfrontats, de vegades.

QUÈ HI FEM?

- a) Busqueu la normativa i —per equips— presenteu els diferents apartats.
- b) Quins interessos se es confronten?
- c) Per què és necessari el plurilingüisme?
- d) Quin són els mínims?
- e) Feu un disseny ideal, segons el vostre criteri.

COM PODEM GESTIONAR LES SUBSTITUCIONS QUAN NO ENVIEN EL PROFESSORAT ADIENT?

Serveis educatius envien a primer i segon d'ESO professorat substitut d'una altra assignatura, però no d'anglès, que era el que faltava. La direcció del centre, cansada d'esperar, i amb por que no envien un altre, perquè segons l'administració no quedaven interins d'anglès, decideix canviar una professora de castellà que sap anglès perquè done aquesta assignatura, i al que ha arribat farà les classes de castellà.

La professora de castellà explica als seus alumnes la situació perquè sàpiguin que a partir d'aquest moment deixarà de donar-los aquesta assignatura. Els diu que li pareixen injustos aquests errors administratius.

L'endemà quasi tots els alumnes dels cursos afectats acudeixen a classe però es neguen a entrar a les aules fins que no se solucione el problema i envien el professorat adient i deixen la professora de castellà al seu lloc de treball.

QUÈ HI FEM?

- a) Què opines de l'actuació de l'equip directiu?
- b) Com creus que se sentia el professorat afectat davant la reacció de l'alumnat?
- c) Com veus la reacció espontània de l'alumnat?
- d) Com creus que es va resoldre?
- e) Quina opinió et mereix la resolució de l'administració?

QUE PODEM FER AMB LES SUBSTITUCIONS ENTRE PROFESSORAT PER ABSÈNCIES CURTES?

Als instituts, quan els professors o professores falten per qualsevol raó justificada en un període de temps curt, des d'un retard a una malaltia lleu, els companys i companyes que fan guàrdia a cada hora el substitueixen, la qual cosa pot crear certs conflictes entre el professorat.

Un professor bastant absentista, per qualsevol malaltia o raó, al qual tot el claustre l'ha de substituir sovint. Les poques vegades que acudeix a treballar, es queixa quan ha d'anar a reemplaçar un company o companya en les seues hores de guàrdia, o bé s'amaga (a la biblioteca, al servei...) per no acudir a l'aula que li pertoca en la guàrdia, per la qual cosa hi ha d'anar un altre professor o professora.

QUÈ HI FEM?

- a) De quina manera hauria de tractar l' d'administració el problema del absentisme del professorat?
- b) Què opines de les substitucions als companys i companyes en malalties curtes o absències?
- c) Com s'haurien d'organitzar els centres en aquesta qüestió?
- d) Com creus que afecten les substitucions a l'alumnat?
- e) Què opines de l'actuació d'aquest professor?

QUINA HA DE SER LA LABOR DELS INSPECTORS I INSPECTORES?

La professora d'Educació Física de quart d'ESO B rep, mentre està en classe amb l'alumnat, la visita de l'inspector (de zona) assignat a aquest institut d'ensenyament secundari. Després de parlar amb ella, saluda breument la classe i seu, disposat a observar el desenvolupament de la sessió.

No és habitual que els inspectors o inspectores d'educació visiten habitualment els IES i, si ho fan, constitueix una raresa (potser indicativa d'un fet no positiu) que assistisquen a la classe d'un determinat professor o professora. Es té la impressió que «la inspecció» és un organisme situat en les dependències centrals de la Conselleria d'Educació, allunyat per tant espacialment del nostre lloc de treball i alié a les preocupacions quotidianes de la labor educativa.

Però atés que l'inspector o inspectora és la figura que ha d'assistir-nos tècnicament en l'acompliment de les nostres tasques docents, és lògic que ens plantegem algunes preguntes.

QUÈ HI FEM?

- a) Per què serien necessàries més visites dels inspectors o inspectores als centres i a les classes?
- b) Per a què poden servir les visites als centres (i a les aules)? Com haurien d'organitzar-se?
- c) Com hauria de ser la relació entre l'inspector o inspectora assignat i el professorat?
- d) Com prepararies tu la visita de l'inspector o inspectora a la teua classe?

COM RECONeix L'ADMINISTRACIó LA LABOR DELS PROFESSORS I PROFESSORES?

L'íntima satisfacció pel treball ben fet és, sens dubte, la més autèntica i insubstituïble gratificació que els i les docents (i en general les persones) aconseguim. No és menor tampoc l'obtinguda quan observem les reaccions de l'alumnat, els seus avanços i la seua progressiva apropiació de noves competències. I és lògic i normal sentir-se reconegut i secundat pels companys i companyes de treball, els del departament i per l'equip directiu del centre.

L'experiència demostra que els pares i mares van espaïant les visites als centres a mesura que els seus fills i filles creixen. No obstant això, l'habitual és sentir-se recolzat i agraït per les famílies, independentment del nivell en què es trobe el seu fill o filla.

Més discutible resulta la percepció que tenen els i les docents sobre si l'administració educativa corresponent emet els suficients (i apropiats) gestos tendents al reconeixement de la labor que realitzem el professorat. Aquests tindrien més prompte la impressió que les autoritats educatives es troben allunyades de les seues preocupacions generals, i poc habituades o propenses a enviar senyals d'ànim o suport.

QUÈ HI FEM?

- a) Com et sembla de transcendent aquest tema?
- b) Comparteixes els paràgrafs anteriors? Fes les matisacions corresponents.
- c) En la situació actual, assenyalas circumstàncies en què el o la docent se sent reconegut per l'administració educativa.
- d) Quines mesures proposaries a aquesta administració perquè millorara el reconeixement de la labor docent?
- e) Quins gestos agrairies personalment més?

UN MESTRE O UNA MESTRA, POT ARRIBAR TARD QUASI TOTS ELS DIES?

De manera continuada hi ha un company que fa tard. Això, a més de la mala imatge, comporta altres problemes concrets: el professorat que treballen a les aules veïnes no poden donar classe bé (perquè hi ha molt de soroll o desordre) fins que arriba aquesta persona o acudeix un suplent de la guàrdia establida a l'institut; també perden classe com és natural l'alumnat del professor, que ja està habituat a la situació i ja donen per descomptat que el docent tardarà a arribar (i es permeten alguna broma sobre això). Alguns tutors han informat discretament de la situació la direcció d'estudis; alguns pares, al seu torn, també han fet arribar les seues queixes.

Se sap que la direcció ha parlat amb el professor i que aquest ha promès millorar la seua manera d'actuar, però la veritat és que al cap d'unes setmanes la situació continua sent fonamentalment la mateixa.

QUÈ HI FEM?

- a) Es convenient tractar el tema en reunió de Departament? Tornem a informar la direcció del Centre?
- b) Parlem amb el professor en persona per a intentar ajudar-lo?
- c) Tractem de solucionar el problema sense complicar-nos més (per exemple, encarregant-nos de l'alumnat mentre arriba el professor impuntual?
- d) Demanem mesures disciplinàries?

AMB EL VEÏNAT

COM CONFRONTEM LA POBRESA AL NOSTRE CENTRE?

Ens hem sorprès en veure al pati alguns alumnes que busquen alguna cosa per a menjar als papereres o que demanen als seus companys i companyes un tros d'entrepà. Són alumnes que no van convenientment vestits, amb poca roba a l'hivern, amb sandàlies quan fa fred. A penes tenen material escolar, els falten els textos de diverses assignatures, a vegades fins i tot un bon quadern. Sabem que la seua situació familiar i econòmica és molt precària. No ens estranya que la seua capacitat de concentració en les tasques escolars i el seu rendiment no siguin bons: evidentment, les necessitats més elementals són més peremptòries per a ells.

Naturalment, el problema sobrepassa la capacitat d'acció d'un professor, fins i tot del centre al qual pertanyen els alumnes. Però resulta també evident que és una situació que afecta la nostra labor i ens interpel·la com a persones.

QUÈ HI FEM?

- a) A l'inici de curs caldria recabar més informació de les famílies?
- b) Parlem amb els serveis socials per a veure què saben d'aquestes famílies?
- c) Concertem una reunió de tutoria amb els pares?
- d) Parlem en privat del tema amb els alumnes afectats i estudiem quines solucions podem donar des del centre?
- e) Quines altres propostes se t'ocorren?

ANEM DE VIATGE, I SI PERDEM L'AVIÓ, QUÈ PASSARIA?

Quaranta-vuit alumnes de quart d'ESO i quatre professors i professores acompanyants, després de desenvolupar un projecte anual en l'assignatura de llengua castellana sobre *Sherlock Holmes*, de Conan Doyle, van de viatge de final de curs a Londres a recórrer els itineraris de Holmes.

De tornada a casa, a l'aeroport de Gatwick els diuen que no poden passar el control policial perquè falten 43 minuts per a l'eixida de l'avió i el temps estipulat mínim per a passar el control és de 45 minuts abans de l'eixida. Fins l'endemà no hi ha un altre avió a la seua destinació,

Com és obvi, els pares estan esperant els seus fills a l'hora prevista, què els diem? Com i quan tornarem? Què podem fer amb 48 adolescents a l'aeroport tota la nit? Com busquem un hotel a prop per a tanta gent? Podrem o no tornar tots junts en el mateix avió? Hi haurà prou places l'endemà a l'avió?... Aquests i altres interrogants omplien els caps de totes les persones afectades.

QUÈ HI FEM?

- a) Com reaccionaries davant aquesta situació?
- b) Quines solucions buscaries? Ho acceptaries sense més?
- c) Amb qui parlaries per a solucionar el problema?
- d) Faries sabedores les famílies? Per què?
- e) I si s'adonen pels mòbils, quina seria la teua actuació?

VULL ANAR AL VIATGE, PUC ANAR-HI?

Jordi és un alumne de primer de batxillerat amb síndrome d'Asperger, ben diagnosticat i treballat des de sempre. No presenta cap conflicte a l'aula, fins i tot té una nòvia a la mateixa classe que li ajuda molt. La seua comprensió és molt directa i literal, no comprén la ironia ni l'humor, la qual cosa que li provoca reaccions inesperades. El seu rendiment acadèmic és correcte.

Aquest curs s'ha mort el seu pare de sobte i ell ha fet un procés de dol correcte. Hi ha un viatge de curs a Itàlia i ell hi vol anar. L'equip educatiu, psicòleg escolar inclòs, decideixen parlar amb la mare perquè no vaja al viatge, per si té alguna reacció estranya per no trobar-se amb un context familiar per a ell.

QUÈ HI FEM?

- a) Creus adient la decisió de l'equip educatiu?
- b) Com hauries reaccionat tu?
- c) Quins recursos humans es necessitarien perquè hi anara?
- d) Caldria implicar els seus companys i companyes?
- e) Caldria saber, abans de prendre una decisió l'equip pedagògic, quina és l'opinió de la mare?

POT UN VEÍ O VEÏNA DONAR UNA CLASSE?

En la classe de Llengua Castellana i Literatura de quart d'ESO, quan es planifica amb la col·laboració de l'alumnat l'estudi de la Generació del 27, una alumna diu que té un veí (pare d'un alumne de primer d'ESO) que li ha contat que fa anys va assistir a una recitació poètica de Rafael Alberti, que té un llibre signat per Alberti i una foto amb el poeta (el veí mateix ha escrit un llibre de poesies).

El professor convida el veí que acudisca a l'aula; parla personalment amb ell i junts programen les activitats de la classe, incloent-hi l'avaluació. Tot es desenvolupa bastant bé al cap d'uns dies: l'alumna fa una presentació del veí; aquest, després de contar la seua experiència amb Alberti, recita poemes del gadità, respon les preguntes de la classe, acaba llegint poemes seus, etc. El professor no s'oblida de fer-li al veí senzill obsequi d'agraïment al final de la classe.

Quan al principi de la sessió següent el professor es disposa a repartir uns fulls per a l'avaluació de l'activitat comentada, un alumne es nega a realitzar-la al·legant que el veí no és professor.

QUÈ HI FEM?

- a) Què li responem a aquest alumne?
- b) Quin valor pedagògic té la participació de persones de la comunitat educativa no docents en el procés d'aprenentatge? Té inconvenients?
- d) És raonable que des del Projecte Educatiu de Centre (PEC) es dissenye un pla per a la potenciació de la participació de membres de la comunitat escolar)?
- e) En quines altres activitats d'aprenentatge poden participar membres de la comunitat escolar?

SÓN TOTALMENT OBLIGATÒRIES LES ACTIVITATS EXTRAESCOLARS?

En la classe de primer d'ESO es planifica com a activitat extraescolar (i en el marc de la Programació General Anual) la visita a un museu situat a 50 km. És necessari fer ús d'un mitjà de transport (el tren de rodalia) i pagar les entrades al museu (en tots dos casos amb descomptes). Encara que la tresoreria de l'IES i les AMPAs poden aportar alguns fons, moltes vegades aquest tipus d'activitats no arriben a resultar totalment gratuïtes per a l'alumnat.

Tot i que la llei (o la seua aplicació) no acaba de ser clara sobre aquest tema, és evident que la situació ideal és que aquestes activitats no comporten despeses per a les famílies, especialment en els centres de titularitat pública.

D'altra banda, aquestes activitats extraescolars, incardinades en la programació del centre i del curs o de l'assignatura, no poden deixar de ser obligatòries per a tot l'alumnat, però és una obligatorietat que resulta difícil de ser exigida inflexiblement atés que implica una despesa addicional que totes les famílies no es poden permetre en igual grau. En conseqüència, i atés aquest estat de coses, un grup nombrós d'alumnat renuncia a participar en aquestes activitats i es queda a casa el dia en què tenen lloc.

QUÈ HI FEM?

- a) En cas que cregues que aquestes activitats extraescolars han de ser obligatòries, aporta les raons principals.
- b) Què fem si a una activitat extraescolar planificada no s'apunta un percentatge apreciable d'alumnat (un 20%, un 30, un 40%)?
- c) De quina manera ha de tindre el centre o el departament previst el cas?
- d) Com es pot contradir l'opinió fixada en molts alumnes —i pares i mares— que una activitat extraescolar és simplement un dia de festa?
- e) Com podem millorar la programació d'activitats extraescolars?

FAQS

GUIA DE CONSULTA RÀPIDA

- Per què va nàixer aquest Dossier?

Com a pont d'apropament entre allò que s'ensenya en la universitat i la realitat quotidiana de l'aula.

- Què pretén el Dossier?

Plantejar-se problemes reals que passen als col·legis i instituts per a tindre una resposta reflexionada, a partir de la qual poder prendre decisions en vista de les circumstàncies i l'entorn.

- En què consisteix el Dossier?

El Dossier el conformen un total de 121 casos reals, 64 del bloc d'infantil-primària i 57 del bloc de secundària-batxillerat. Cada bloc està organitzat a partir de set categories de problemes de convivència sobre els quals els hem agrupat: casos individuals d'alumnes (1), entre professorat i alumnat (2), entre l'alumnat (3), entre famílies i professorat (4), entre el professorat (5), amb l'administració (6), amb el veïnat i la comunitat escolar (7).

- A qui va adreçat?

Principalment als estudiants dels graus d'infantil i primària, i als estudiants del Màster de secundària, així com al seu professorat respectiu. També a totes les persones interessades per l'educació: pedagogs, psicòlegs, personal d'activitats extraescolars, pares i mares...

- Per què un Dossier i no separat per escola i institut?

El Dossier està repartit en dos blocs: un d'infantil-primària i un altre de secundària-batxillerat perquè són casos reals que han passat respectivament a escoles i instituts. Tanmateix considerem que molts casos són intercanviables i per altre costat que uns i altres han de saber el que passa a tot el sistema escolar.

- Com es pot utilitzar aquest Dossier?

És molt flexible: llegint els casos, plantejant-se les preguntes, debatent amb altres persones, contestant per escrit les qüestions i demanant opinió a mestres, professors i equips d'orientació, ... a la guia d'utilització en trobareu moltes més possibilitats.

- Qui ha fet aquest Dossier?

Un grup de nou docents amb trajectòries diferents: mestres d'escola, professors d'institut i d'universitat, alguns dels quals han estat coordinadors de cicle, caps de departament, formant part d'equips directius... i en poblacions molt distintes: zones rurals, centres d'extraradi, escoles en valencià, en zones castellanoparlants, col·legis d'immersió, CAES,...

GLOSSARI DE SIGLES

pàgines on s'hi troben

CEIP	Col·legi d'Educació Infantil i Primària	
IES	Institut d'Ensenyament Secundari	
TDAH	Transtorn de déficit d'atenció i hiperactivitat	15, 32, 39
EE	Educació Especial	23
PT	Pedagogia Terapèutica	23, 49, 60, 73, 109
AL	Audició i Llenguatge	23
AMPA	Associació de mares i pares	31, 52, 65, 76, 83, 84, 119
RRI	Reglament de Règim Intern	36, 84, 98, 101, 105
ESO	Educació Secundària Obligatoria	41
PEC	Projecte educatiu de Centre	48, 51, 75, 148
PGA	Programació General Anual	48,14
COCOPE	Comissió de Coordinació Pedagògica	49, 60, 63
LOMCE(LOMQE)	Llei Orgànica per a millora de la qualitat educativa	49,75
ROF	Reglament orgànic i funcional	59,6
PCC	Projecte curricular de centre	75
PREVI	Programa registre d'incidències	81
PQPI	Programa de Qualificació Professional Inicial	104, 137
PAC	Programa d'atenció compensatòria	104
ALFA	Programa d'Alfabetització	104
CIL (aula)	Comunicació i llenguatge (autisme)	121,14
LOE	Llei Orgànica d'Educació	136
PD	Programació didàctica	137
CCP	Comissió de Coordinació Pedagògica	137
PQPS	Programa de qualificació del professional	137
PAT	Pla d'acció tutorial	137

Perfil de les autores i autors

Anna Isabel Llopis Lluca

Mestra de l'escola pública. He passat per tots els nivells educatius: infantil, primària, secundària i batxillerat. Buscant resposta a múltiples preguntes vaig estudiar Ciències de l'Educació. Compromesa amb la formació permanent, la innovació pedagògica, l'escola inclusiva i la Mediació escolar... Assumisc càrrecs directius des d'on fer participar els diferents sectors del món escolar. Però on més gaudeisc és a l'aula amb l'alumnat.

Carlos Carrera Til

Mestre en l'ensenyament públic. Vaig conèixer l'escola rural com a mestre únic de la localitat, a Osca (Aragó). M'ha agradat la formació continuada i la innovació educativa, impulsar l'ensenyament en valencià, la dramatització amb l'alumnat, el foment lector i alhora dedicar uns anys a la gestió de centres, però ser tutor m'ha semblat un privilegi. M'entretinc fent el programa de ràdio local «Cuinem educació».

Carmen Salas Ribes

Mestra de primària implicada en la formació continuada. He participat en grups de treball, equips directius, i coordinat projectes dins dels centres. Vull destacar la meua satisfacció en la labor tutorial realitzada reforçant el vincle escola-família. Gaudisc fent animació lectora i teatre.

José María Plaza Lafuente

Ha treballat a l'escola i a l'institut quasi la mateixa quantitat d'anys. Llicenciat en Filologia, en Història i en Filosofia. Ha sigut professor a Suïssa dels fills dels emigrants espanyols; allí va ser director d'una Agrupació de Llengua i Cultura Espanyoles. Compromès amb la participació de l'alumnat en tots els aspectes de la vida dels centres i convençut que una bona relació personal amb aquests millora molt el rendiment.

Júlia Villaescusa Blanca

Sempre a l'escola! He fet un passeig per infantil, primària, pedagogia terapèutica i formació professional per a acabar en la gestió de centre. Coordinadora de projectes sobre inclusió, coeducació, foment lector i educació mediambiental, alguns publicats. Entossudida que la formació col·lectiva i continuada de la comunitat educativa és essencial per l'escola pública i a seguir escrivint amb llapis i goma.

M. José Roig Fabra

Comencé com a mestra d'infantil i primària fins a arribar a professora de secundària i batxillerat, passant per centres rurals, urbans, de rehabilitació de menors... a la Comunitat Valenciana i a l'estranger: Anglaterra, Andorra i Irlanda. Sempre he rebut o impartit formació permanent a les escoles d'estiu, CEFIRE, universitat o qualsevol lloc que m'ajudara a créixer com a ensenyant per a poder gaudir i ajudar a l'alumnat al llarg del temps.

Pepe Castells Gómez

Regina Bañuls Royo

Mestra de primària. Al llarg de la meua tasca docent he treballat en educació infantil, primària i ESO, exercint la tasca de tutora. He sigut secretària, cap d'estudis i directora. He participat en activitats i projectes relacionats amb el món de l'educació. Contínuament he estat formant-me en cursos del CEFIRE, universitat, Conselleria, sindicats, etc. En el camp de la solidaritat i la cooperació soc sòcia i voluntària de l'ONGD Escoles Solidàries, membre de la Junta i responsable de la vocalia de formació.

Enric Ramiro Roca (coordinador)

Temps era temps quan comencé en infantil i primària, per a passar a escola d'adults, centres de professorat, institut i universitat, però sempre lligat a la renovació pedagògica. He fet classe de ciències socials, llengua i literatura, i matemàtiques, però les meues aficions són la divulgació científica a través de la física i la matemàtica, tot des de la didàctica. Em sorprenc cada dia, i crec en els reis... mags. I m'agrada la llima.

